

Täysistunto

Torstai 8.10.2015 klo 16.00—20.08

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 20.08.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Paula Risikko (16.00—17.58) ja puhemies Maria Lohela (17.58—20.08).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

2.1. Suullinen kysymys eläkeläisten asumistuen leikkaamisesta (Anneli Kiljunen sd)

Suullinen kysymys SKT 26/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäinen kysymys, edustaja Kiljunen.

Keskustelu

16.02 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tänään tuhannet ihmiset eri puolilta Suomea kokoontuivat mielenosoitukseen Helsinkiin. Mielenosoituksessa vastustettiin eläkkeensaajien asumistuen leikkauksia. Näillä ihmisillä on aito hätä omasta tulevaisuudesta. Asumisen leikkauksista kärsivät etenkin ikääntyvät naiset, jotka ovat olleet jo työelämässä pienituloisia, hoitaneet lapset eivätkä siten pystyneet kerryttämään eläkettä eivätkä riittävää toimeentuloa itselleen. Tästä syystä asumistuella on erittäin suuri merkitys pienituloisten ihmisten elämässä ja arjessa. Arvoisa ministeri Mäntylä, teidän lupasitte, että korjaatte asumistukileikkauksen vääryyden, joka kohdistuu pienituloisiin eläkkeensaajiin. Nyt on käynyt ilmi, että ette korjaakaan. Miten te perustellette ihmisille, että olette valinneet kaikkein pienituloisimmat eläkeläiset säästöjenne maksajiksi?

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

16.03 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä toimenpide on yksi hallituksen ohjelman toimenpiteistä, ja tiedetään, että se ei varmasti ole meille kenellekään helppo. Olemme kuitenkin nyt siinä tilanteessa, että meidän on välttämättä pystyttävä meidän järjestelmiä selkeyttämään ja järjestelmiä on pystyttävä myöskin yhdenmukaistamaan. Eläkkeensaajien asumistuen kohdalla teimme tarkat vaikutusarvioinnit siitä, millä tavalla tämä kohdistuu eri eläkeläisiin, ja sen pohjalta teimme sitten hallituksessa linjauksen, että näitä vaikutuksia sitten lievennämme ja rakennamme siihen niin sanotun suojaosuuden ja myöskin siirtymäajan.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.04 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettava tosiasia on se, että eläkkeensaajien asumistuen lakkauttaminen ei kuitenkaan ole ainoa säästökohde. Tämän lisäksi hallitus korottaa sosiaali- ja terveystalouden asiakasmaksuja yli 20 prosentilla, leikkaa lääkekorvauksia, leikkaa matkakorvauksia ja alentaa eläkkeensaajien ostovoimaa. Näistä leikkauksista kärsivät kaikki eläkkeensaajat. Ministeri Stubb, nyt kun te näin monella rintamalla heikennätte eläkeläisten toimeentuloa, oletteko te laskeneet näiden toimien yhteisvaikutuksia Suomen eläkkeensaajiin, jotka ovat tämän maan meille rakentaneet?

16.05 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sitä lukua minulla tietenkään tässä juuri nyt ei ole päässä, mutta joka kerta, kun me rakennamme sekä budjettia että julkisen talouden suunnitelmaa tuonne vuoteen 2019 saakka, niin teemme toki matkan varrella vaikutusarvioita. Se on osa sitä työtä, mitä valtiovarainministeriössä jatkuvasti tehdään.

Nyt kun me teemme laajoja sopeutuksia esimerkiksi ensi vuodelle, me otamme 5 miljardia euroa lisää velkaa ja me sopeutamme noin 800 miljoonan euron edestä, niin silloin ne leikkaukset valitettavasti koskevat kaikkia tulonsaajia: eläkeläisiä, työttömiä, lapsiperheitä, opiskelijoita. Se on leikkausten valitettava totuus.

16.06 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus sanoo, että on arvioitu vaikutuksia, mutta valitettavasti heräsi kysymys, onko arvioitu kunnolla, onko tehty kunnollisia selvityksiä. Esimerkiksi jos ajatellaan tätä hallituksen esitystä eläkkeensaajien asumistuen sulauttamisesta yleiseen asumistukeen, niin herää kysymys, tukeeko se esimerkiksi tulevaisuudessa sillä tavalla omaishoitoa kuin tämä nykyinen eläkkeensaajan asumistuki, joka on yksilökohtainen toisin kuin yleinen asumistuki, joka on perhekohtainen. Ja oletteko ottaneet hallituksessa huomioon sen, että eläkkeensaajat ovat hyvin erilaisessa asemassa keskenään, että siellä on sellaisia eläkkeensaajia, jotka ovat hyvin nuorena jääneet esimerkiksi mielenterveyssyistä eläkkeelle, siellä on vammaisena syntyneitä, kehitysvammaisia, jotka ovat pienellä eläkkeellä, siellä on paljon työikäisiä eläkkeensaajia, mutta sitten myöskin ikääntyneitä? Tämän esityksen seurauksena eläkkeensaajien mahdollisuus asua (Puhemies: Aika!) yksin, pärjätä omassa kodissa heikkenee ja niin edelleen. Onko näitä kaikkia (Puhemies koputtaa) seurauksia vakavasti arvioitu?

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

16.07 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän eläkkeensaajien asumistuen kohdalla täytyy muistaa, että siellä on myöskin eläkkeensaajia, joilla tämä asumistuki tulee nousemaan. (Touko Aalto: Marginaalinen määrä!) Ja myöskin olemme sitten toteuttamassa tämän toimeentulotuen Kela-siirron, joka myöskin luo tilanteen, että meillä on yhden luukun periaate vihdoinkin ja viimein Suomessa. (Eduskunnasta: Erinomaista!) Tästä on puhuttu pitkään ja tästä on puhuttu paljon, ja me olemme tekemässä sen, ja sen hyöty on nimenomaan se, että ihmisten ei tarvitse enää hakea luukulta toiselle niitä etuuksia, joihin he ovat oikeutettuja, vaan heillä on yksi paikka, jossa heitä voidaan ohjata myös siihen, että he saavat kaikki ne tuet ja etuudet. Tämä koskee vammaisia, mielenterveyspotilaita, eläkeläisiä, kaikkia näitä ryhmiä, joista me puhumme eläkeläisinä, eli se on aivan totta, että eläkkeensaajat eivät suinkaan kaikki ole iäkkäitä, vaan siellä on hyvin erilaisia ryhmiä.

16.08 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On totta, että asumistuen leikkaaminen, heikentäminen nimenomaan eläkeläisiltä on erittäin epäoikeudenmukaista ja on ansaitusti aiheuttanut paljon huomiota niin täällä eduskuntasalissa kuin tietysti kansalaisten kesken. Tänään tuolla Kansalaistorilla tapasimme valtavan joukon vihaisia eläkeläisiä. Aivan syystä olivatkin vihaisia näistä suunnitelmista.

On myös totta, että yhdistettynä muihin hallitusohjelman leikkauksiin tämä eläkeläisten asumistuen leikkaaminen on erittäin kohtuutonta ja tässä kasaantuu valtavasti tukien menetyksiä, leikkauksia nimenomaan yhdelle ihmisryhmälle. Jo nyt arvioidaan, että monet eläkeläiset joutuvat tämän päätöksen myötä siirtymään toimeentulotuen piiriin. Oletteko, arvoisa ministeri, arvioinut, mitä vaikutuksia tällä on toimeentulotuen saajiin, kuinka paljon toimeentulotukea saavien määrä tulee nousemaan, (Puhemies koputtaa) ja mitä vaikutuksia sillä on (Puhemies: Aika!) kunnille?

16.09 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvioita on tehty. Toki ne arviot täsmentyvät, lähtien siitä, että kun nyt ensin saadaan laki siihen muotoon, että se on eduskunnan käsittelyssä, niin nähdään se täsmällinen sisältö, miten mikäkin asia muuttuu. Toisekseen budjetissa on varauduttu valtionosuuksilla siihen toimeentulotuen määrän kasvuun sillä arvioperusteella ja niillä parhailla tiedoilla, jotka meillä tällä hetkellä on.

Kokonaisvaikutusten arvioinnista on tullut sellainen muotisana, että kysytään, että oletteko te kokonaisarvioinnin tehneet. Toisaalta pitää sitten muistaa, että me tulemme panostamaan esimerkiksi ikääntyvän väestön kotipalveluihin, kotihoitoon, omaishoidon tukeen. Ne ovat asioita, jotka ovat siellä toisella puolella, missä yritetään tehdä sitä turvaverkkoa, jotta mahdollisimman moni voisi asua kotona ja mahdollisimman pitkään.

Sitten yksi virhekorjaus, koskien väittämää siitä, että kaikki maksut nousevat: esimerkiksi (Puhemies: Aika!) terveydenhuollon asiakasmaksuissa katto säilyy ennallaan.

16.10 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin asiantuntijakuulemisissa on tullut selväksi, että hallituksen esityksissä ja budjetin mukana ei ole tullut riittäviä arvioita siitä, mitkä nämä vaikutukset ovat yksilötasolla. Ja puhumme nyt jo entuudestaan pienituloisista ihmisistä, tavallisista eläkkeensaajista, joille kertyy nyt monelta suunnalta erilaisia leikkauksia ja maksujen korotuksia. Meillä on asiakasmaksut jo esimerkiksi OECD-maiden korkeimpia, ja niitä tullaan nyt entisestään nostamaan vielä, jo-

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

ten käteenjäävä tulo pienenee niin vähäiseksi, että ihmiset ajautuvat toimeentulotukilukulle. Siellä on myös monia sellaisia elementtejä, kuten eläkkeensaajan asumistuen leikkaus, jotka tulevat johtamaan siihen, että ihmisten kyky selviytyä kotona yksin — jotta välttään laitoksiin joutumiselta — heikkenee. Kysynkin ministeri Mäntylältä: onko teillä tulossa riittäviä kunnollisia yksilötason vaikutusarvioita siitä, mitä nämä ihmisten arjessa todella tarkoittavat?

16.11 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä aikaisemmin tuli esiin, niin totta kai me tarkastelemme näitä asioita matkan varrella ja seuraamme, se on aivan luonnollista. Ilman muuta niitä vaikutuksia arvioidaan koko ajan, kun näitä prosesseja viedään eteenpäin.

Ja kuten tässä ministeri Rehula jo mainitsi, pitää myöskin muistaa, että meillä on paljon sellaisia asioita hallituksen ohjelmissa, joilla me nimenomaan tuemme näiden eläkeläisten asemaa ja nimenomaan sitä kotona pärjäämistä, kotona selviytymistä, ja tähän osana kuuluu myöskin omaishoitajien tuen ja jaksamisen lisääminen.

Näiden lääkesäästöjen ja matkakorvausten osalta olemme nimenomaan hakeneet sellaista ratkaisua, joka on tasapuolinen, ja se kohtelee tasapuolisesti myös nimenomaan siltä osin, että lääkesäästöjä esimerkiksi ei makseta vain lääkkeiden käyttäjillä, vaan siihen yhteiskuntavastuun mukaisesti osallistuvat muutkin toimijat kokonaisuudessaan.

16.12 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kaksi konkreettista asiaa.

Eläkkeensaajien asumistuen muuttaminen osaksi yleistä asumistukea: Kustannusvaikutusten arviointia on esimerkiksi myöskin se, että on tiedossa, että oli 743 euroa kuussa takuueläkettä saavia ihmisiä, joitten asumistuki olisi heikentynyt. Miinusmerkki olisi ollut 200 euroa, jopa yli. Mitä on tehty? Nyt on yhteensovittamisen yhteydessä puskuri, on enimmäismäärä, 60 euroa kuussa, jonka asumistuki voi pienentyä, sitä varten, että tällaiset kohtuuttomuudet eivät toteutuisi.

Toisekseen sairastamisen osalta: Sairastaminen köyhdyttää ihmisiä, se on yksi köyhyyden aiheuttaja. Maksukatot pysyvät ennallaan, millä on niitten ihmisten toimeentuloon keskeinen vaikutus, jotka paljon sairastavat.

16.14 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Det är nog så att den är mycket problematisk, den här aviserade nedskärningen av pensionärernas bostadsstöd som regeringen nu går in för, och jag undrar om regeringen har tittat på exempelvis hur man har gjort i Sverige där man har — om jag har förstått saken rätt — ett gemensamt kostnadstak för både mediciner, vårdkostnader och självrisk överhuvudtaget som berör pensionärer i den service de behöver ofta.

Elikkä, arvoisa puhemies, tämä hallituksen leikkaaminen nyt eläkeläisiltä koskien juuri asumistukea on erittäin problemaattista, ja se lyö juuri niitä eläkeläisiä kohti, joilla on pienimmät tulot ja jotka ovat myös hyvin usein riippuvaisia lääkkeistä ja niin edelleen. Mietin, onko hallitus tutustunut siihen Ruotsin malliin, jossa ilmeisesti on yksi yhteinen omavastuukatto, jonka piiriin kuuluvat sekä lääkkeet, matkakorvaukset että asiakasmaksut hoi-va- ja hoitopalveluissa. Olisi varmasti syytä tutustua tähän malliin, jotta voitaisiin saada aikaan oikeudenmukaisempi malli kokonaisuudessaan.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

16.15 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näitä maksukattojen yhtenäistämisiä on valmisteltu useitten hallituskausien aikana. Tämä meidän järjestelmä on sen kaltainen, että sellaiseen yhteen yhtenäiseen maksukattoon, niin hyvältä kuin se kuulostaisi, niin hyvä kuin olisi, että ihminen olisi yksi kokonaisuus tässäkin kohdassa ja olisi se yksi näkökulma ja yksi enimmäismäärä... Se kuulostaa hyvältä, ja se tavoite on edelleen olemassa — mutta kun on ne käytännön asiat. Ja kun, edustaja, kysyitte, onko tutustuttu, niin kyllä tässä matkan varrella on tutustuttu muun muassa siihen, miksi eri maksukattojen yhteensovittaminen on hankalaa. Se johtuu tästä meidän byrokraattisesta mallistamme, meidän niin monimuotoisesta sosiaaliturvasta ja maksujen eriluontoisuudesta.

16.16 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ikäihmisemme ansaitsevat säällisen toimeentulon ja inhimillisen elämän. Kuulin eilen televisiosta, että suuresti arvostamani ministeri Rehula oli sitä mieltä, ettei henkilöstömitoituksella ole merkitystä hoidon laadun kannalta. Mahdoin kohan kuulla ja ymmärtää oikein? Olen itse kymmenen vuotta kouluttanut laadukasta ja kuntouttavaa hoitotyötä ja työskennellyt hoitajien rinnalla muutosvalmentajana ja tiedän, että toimintakyvyn ylläpitäminen ja omannäköisen elämän turvaaminen edellyttävät kolmea asiaa: oikeaa asennetta, ammattitaitoista ja osaavaa henkilökuntaa sekä riittäviä resursseja. Jos henkilöstömitoitus laskee nykyisestä 0,5:stä, aivan varmasti hoidon, hoivan ja kuntouttavan toiminnan taso laskee. Ikäihmisemme eivät ansaitse tätä. Kysymys on arvoista. Oletteko, ministeri Rehula, itse käynyt tutustumassa hoito- ja hoivatyön arkeen esimerkiksi palvelutaloissa?

16.17 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä olen käynyt ja näen hyvin lähellä omassa elämänpiirissänikin, mitä on, kun tarvitaan hoitoa ja hoivaa, jos ei ihan ympärivuorokautisesti, niin hyvin usein. Meillä on joukko ihmisiä, jotka tarvitsevat yksi yhteen -mitoituksen: jatkuvan seurannan, toisen ihmisen lähelläolon, sen, että ei pääse tapahtumaan mitään sellaista, että ihminen vahingoittaa itseään. Yhden yksittäisen luvun ääneenlausuminen on mahdoton asia. Meillä on hoidon ja hoivan tarvetta, jossa tarvitaan yksi yhteen -mitoitus.

16.18 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Varmasti, ministeri Rehula, on tällaista hoidon tarvetta, mutta kyllähän yleisesti on tiedossa se, että vanhustenhoidossa niitä hoitavia käsiä puuttuu, ja se on yksi iso, todellakin iso, laadun ongelma vanhustenhoivassa.

Hallitus aikoo leikata lääkekorvauksia varsin ankaralla kädellä, 50 miljoonalla eurolla, vaikka omavastuuosuudet ovat jo nyt kansainvälisesti vertaillen korkealla tasolla. Kun samaan aikaan toteutetaan sitten näitä muita leikkauksia ja asiakasmaksujen korotuksia, niin näiden muutosten yhteisvaikutus on kyllä pienituloisten eläkeläisten näkökulmasta kova. Kysyn ministeri Rehulta: onko hallitus ottanut huomioon sen, että näiden muutosten jälkeen osa ikäihmisistä saattaa jättää tarvitsemansa lääkkeet ostamatta, koska niihin ei ole varaa — tämä ilmiöhän on meille tuttu — ja niin joutua sairaalahoitoon? Kysyn: varautuuko hallitus erikoissairaanhoidon kulujen kasvamiseen näiden muutosten (Puhemies: Aika!) myötä?

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

16.19 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ikääntyneiden ihmisten lääkehoito on erittäin tärkeä ja oleellinen kysymys tässä keskustelussa, ja olemme hallituksessa ja ministeriössä käyneet kyllä keskustelua hyvin paljon nimenomaan myöskin tästä rationaalisesta lääkeshoidosta. Tämä on se suunta, mihin meidän pitää tulevaisuudessa tässä pyrkiä, sen sijaan, että me teemme näitä lääkekorvausten säästöjä — nimenomaan se, että lääkehoito on aina mielekäs ja se on aina tarpeellista — koska tiedetään hyvin, että tällä hetkellä meillä on esimerkiksi vanhuksia, jotka syövät tarpeettomasti lääkkeitä, joita he eivät välttämättä tarvitse, siellä on päällekkäisyyttä. Me katsomme, että tämä on nyt se suunta, johon tulevaisuudessa meidän pitää lähteä etenemään, ja nimenomaan sen kautta pitää kyetä löytämään myöskin niitä säästöjä.

16.20 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus levittää esityksillään turvattomuuden ilmapiiriä tässä maassa, ja etenkin vanhusten parissa tämä turvattomuus tuntuu konkreettisesti sinä palautteena, jota esimerkiksi tämän päivän aikana on tullut niin julkisuuden kautta kuin sitten sähköposteina meille edustajille. Haluaisin muistuttaa, että viime hallituskaudella eduskunta teki yksimielisen tahdonilmaisun vanhushuolulakiin liittyvän riittävän henkilöstömitoituksen kirjaamisesta. Ministeri Rehula, te olitte tekemässä tätä yksimielistä tahdonilmaisua ja niin oli myöskin pääministeri ja meidän ulkoministerimme ja valtiovarainministerimme. Kyse on mahdollisuudesta ulkoilla ja oikeudesta saada ravintoa, ruokaa, vaippansa vaihdettua oikea-aikaisesti, ja ilman riittävää henkilökuntaa se ei onnistu. Olette varmasti jo kuullut, että Suomen perushoitajaliitto Super ottaa yhteyttä EU-viranomaisiin ja pyytää tutkimaan Suomen vanhustenhuollon tilan, (Puhemies: Aika!) jos teidän suunnitelmanne onnistuvat. Onko teidän mielestänne hoitajien ja omaisten huoli turha?

16.21 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Huoli on aiheellinen ja aito. Yksittäisen luvun — sen, että on viisi hoitajaa kymmentä kohti tai neljä hoitajaa kymmentä kohden — takana, se pitää aina muistaa, on se palvelujen tarve. Tämmöisissä tehostetun palveluasumisen 7/24-yksiköissä, taloissa, vanhainkodeissa, on hyvin erilaisia ihmisiä, ja ne erilaiset ihmiset tarvitsevat jotakin muutakin kuin sen kylmän luvun: siellä saatetaan tarvita aika ajoin, niissä taloissa ja niissä paikoissa, joissa esimerkiksi hoitoratkaisuja tehdään, ulkoilupäätöksiä tehdään, niiltä henkilöiltä enemmän kuin mitään tämmöistä nolla pilkku jotain -lukua.

Miten eteenpäin? Toinen puoli — mitä hallitus yrittää ja mikä meidän tavoitteemme on — on, että me saisimme ihan uudet toimintatavat (Puhemies: Aika!) ja mallit siihen, miten vanhustenhoivaa ja -hoitoa tässä maassa järjestetään.

16.22 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Moni vanhus on tällä hetkellä hädissään. Suomessa vietetään huomenna naisten palkkapäivää. Naisen palkkaeuro on tällä hetkellä 83 senttiä ja muutama kymmenys päälle, mutta naisen eläke-euro on vain noin 75 senttiä. Tutkijaryhmä arvioi, että nämä hallituksen eläkeläisille suunnatut leikkaukset kohdistuvat suurelta osalta juuri pienituloisiin eläkeläisiin, joista suuri osa on nimenomaan naisia. Takuueläkkeen nosto on vain pieni korvaus kaikista tehdyistä leikkauksista, ja sen takia kysyn: millaisia suunnitelmia teillä on nimenomaan eläkeläisnaisien, jotka ovat todella heikoilla tällä hetkellä, tilanteen parantamiseksi?

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

16.23 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä aikaisemminkin olen sanonut, niin kyllä, nämä leikkaukset ja meidän hallituksen toimenpiteet eivät ole varmasti kaikkien mielestä oikeudenmukaisia (Kristiina Salonen: Mutta teidän mielestä ovat!) eivätkä ne kohtelee kaikkia tasapuolisesti, mutta me olemme tilanteessa, jossa meidän on välttämätöntä tehdä voimakkaitakin toimenpiteitä, jotta me myöskin pystymme turvaamaan ne eläkkeet ihmisille tulevaisuudessa. Ja on aivan selvä asia, että meidän täytyy myöskin näitä tasa-arvonäkökulmia pystyä nostamaan keskusteluun, ja ne ovat aivan varmasti asioita, joista hallituksen kesken käymme myöskin niitä pohdintoja, onko sellaisia toimenpiteitä, joista voimme ajatella, että tulevaisuudessa niillä nimenomaan tätä tilannetta pystytään korjaamaan.

16.24 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näistä opposition puheenvuoroista muodostuu tietysti varsin synkeä kuva eläkeläisten asemasta ajatellen ensi vuoden budjettia. Tässä kuitenkin unohtuu kaksi asiaa, jotka on hyvä nostaa esiin. Hallitus on siis muuttamassa eläkeläisten asumistuen ehdoiltaan ja muodoiltaan samanlaiseksi kuin se on vaikkapa pienituloisen kahden työttömän vanhemman lapsiperheen osalta — siis samankaltaiseksi ehdoiltaan. Toisekseen, poiketen hallitusohjelman esityksestä, hallitus on muuttanut tapaa, jolla leikkaus toteutetaan, ja siihen muodostuu tämä 60 euron katto.

Haluaisin ehkä kuitenkin nyt kysäistä, kun kuvaa on maalattu synkeäksi — itsekin tuohon mielenosoitukseen sain hallituspuolueen kansanedustajana osallistua, ja keskustelu on tarpeen, ja hallituspuolueiden pitää tietysti esityksistään kestää kritiikkiä — onko tämä nyt totta, hallitus, että koko kuva eläkeläisten tilanteesta budjetin osalta on tämä, vai onko mitään hyvää tulossa?

16.25 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuonna keväällä eduskuntaan tulee laki, jossa omaishoitajan asemaa tullaan parantamaan, kotona tapahtuvan hoidon ja hoivan toimintatapoja ollaan uudistamassa ja uudistetaan. (Eduskunnasta: Vihdoin! — Eduskunnasta: Hyvä!) Mitoitus on yksi osa vanhustenhuollon kokonaisuutta. Meillä on aina ihmisiä, jotka tulevat olemaan 24/7 toisten ihmisten huollettavana, mutta meidän täytyy myös panostaa siihen, että mahdollisimman harva joutuisi sinne, koska se kotona asuminen ja sen kotona tapahtuvan elämisen tukeminen on se ykkösasia, jolla selviää niin ihminen kuin tämä meidän mallimme ja järjestelmämme.

16.26 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että eläkeläiset ovat ansainneet arvokkaan vanhuuden ja heidän ostovoimansa tulee myös turvata, ja siinä mielessä kysymys kyllä on ihan aiheellinen. (Eduskunnasta: Juuri näin!) Mutta meidän täytyy kuitenkin muistaa, kuten edustaja Saarikko mainitsi, että nyt tätä eläkeläisten asumistukea ollaan muuttamassa yhdenmukaiseksi muiden asumistukea saavien kanssa. Tämä ei aina tarkoita sitä, että vuokra nousee: usean kohdalla se myös laskee.

Mutta nyt tämä itse kysymys, mikä tulee mieleen tässä, on se, että monella eläkeläisellä on hyvin suuri asunto ja monet haluaisivat vaihtaa sen pienempään, mutta se ei onnistu, koska Aran säännöt ovat niin tiukat. Aran jonossa olevat eläkeläiset eivät saa helposti kunnan vuokra-asuntoa pienempään vaihdettua, koska he eivät ole ensisijaisesti jonossa, koska he eivät ole asunnottomia. Voidaanko tähän asiaan hallituksen puolelta jollakin tavalla

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

tehdä joustoja, jotta ne eläkeläiset, jotka haluavat sen pienemmän asunnon, saisivat sen? Se antaisi mahdollisuuden myös säästää näissä (Puhemies koputtaa) vuokranmaksuissa.

16.27 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä edustaja Niikon esille nostama kysymys on hyvin aiheellinen, ja se tuli joitain viikkoja sitten esimerkiksi tuolla Vuokralaispäivillä esille. Se olisi kyllä yhteiskunnan toiminnan kannalta todella järkevää, että silloin kun henkilö katsoo, että ei tarvitse enää niin paljon neliöitä siihen asumiseensa, olisi joustavammin mahdollisuuksia vaihtaa pienempään, ja tätä järkevää toimintaa voin mielihyvin tuonne Aran johdon suuntaan viestiä, että tässä lisää joustoa saataisiin.

16.28 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta nyt olisi tärkeää, ettei vaihdettaisi puheenaihetta, (Naurua) tämä on erittäin tärkeä kysymys. Turvattomuus on todella kovaa tänä päivänä eläkeläisten joukossa, ja minusta se pelko, että yhä useampi eläkeläinen joutuu jopa asunnottomaksi, on aivan totta, ja se minusta tässä on hälyttävintä.

Haluaisin lainata yhden tärkeän hallituksen agentin, nimittäin varapääministerin, omaa blogia 15.3., jossa Soini toteaa, että kepu istui vaalien alla kokoomuksen kelkkaan ilmoittamalla kannattavansa ensi vaalikaudella pienimpien etuuksien jäädyttämistä. Ja toteatte tässä blogissa, että tämä on kallis virhe: "Takuueläkeläiset, omaishoitajat ja pienimmän työttömyyspäivärahan saajat ymmärtävät, että heidän ostovoimansa ei kepu kiinnosta." (Eduskunnasta: Taas takki kääntyi!) Minusta tämä on todella iso juttu: miksi eläkeläisten pitää osallistua näin kovalla voimalla näiden säästöjen tekemiseen? Tämä on kohtuutonta, ja tämä on väärin.

16.29 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Takuueläke nousee noin 23 euroa kuussa, se on 23 euroa enemmän kuin sosialidemokraatit saivat viime kaudella aikaan. Te ette saaneet hallituksessa tätä läpi, tämä hallitus yhdesä sen teki. Aivan niin kuin ministeri Rehula sanoi, omaishoidon tuki nousee myöskin, niin että kyllä näitä plusmerkkisiä asioita on, (Touko Aalto: Osaatteko yhteenlaskun?) voidaan sanoa, että plusmerkkisiä asioita on.

16.29 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, takuueläke ei valitettavasti nouse 23 euroa vaan 20 euroa. Sekin on hyvä, mutta ei riittävä. Haluaisin myös sanoa sen, että on hyvä asia, että hallitus panostaa kotihoitoon ja omaishoittoon, se on ehdottoman hyvä asia. Mutta tämän kolikon toinen puoli on se, että samanaikaisesti kun panostetaan omaishoittoon ja kotihoitoon, hallitus leikkaa lääkekustannusten korvauksia, nostaa sosiaali- ja terveystalouden asiakasmaksuja ja sitä kautta heikentää ihmisten mahdollisuutta saada palveluja kotiin. Kysynkin ministeri Rehulta: miten te huolehditte siitä, kun te kehittäte kotipalvelua ja kehittäte omaishoitoa, että kenellekään ihmiselle, joka tarvitsee palveluja kotiin, eivät maksut ole esteenä näitten palveluiden saamiselle?

16.30 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nykytiellä on tultu tien päähän. On pystyttävä muutoksella, uudistamalla nykyisiä toimintamalleja, tekemään asioita toisin kuin nykyään on tehty. Riittäisi, kun otet-

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

taisiin esimerkiksi kotihoidon, kotikuntoutuksen maan parhaat mallit koko maassa käyttöön. Säästettäisiin euroja, ja palvelujen taso jopa paranisi. Miten huolehditaan kokonaisuudesta, että jokainen voi kokea turvallisuudentunteen? Esimerkiksi tämä eläkkeensaajan asumistuen muutos: keskeisenä tavoitteena oli tällä huojennuksella, tällä katolla, joka tähän ollaan tekemässä, että jokainen ihminen voisi tästä muutoksesta huolimatta asua omassa kodissaan. Kyllä tätä arviointia on tehty, ja tällä hallituksella on ollut omatunto siinä kohtaa, kun näitä ratkaisuja on viety niinkin pitkälle kuin tässä vaiheessa on viety.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Myönnän vielä kaksi kysymystä tähän teemaan. Ensimmäinen niistä, edustaja Sarkomaa.

16.31 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Talouden tasapainottaminen on etenkin kaikkein heikoimmassa asemassa olevien etu. On tärkeää, että näitä toimia tehdään, mutta myös vaikutukset on tiedettävä ja tunnettava. On hyvä, että yhtä yhtenäistä asumistukijärjestelmää tehdään huolella ja vaikutuksia arvioidaan.

Eläkeläisten asumistuki kosketti myös vammaisia ihmisiä, ja on hyvä, että tässä ministeri vastasi, että kun tätä arviota tehdään ja lakiesitystä valmistellaan, huolella myöskin katsotaan, että se vammaispolitiikan tavoite, että vammaiset voivat itsenäisesti asua ja olla osallisia yhteiskunnassa, myöskin huomioidaan. Ja kysyn, kun valtiovarainministeri on tässä paikalla: onko mahdollista, että tulevaisuudessa valtion talousarviossa olisi väestöpohjainen vaikutusten arviointi esimerkiksi eläkeläisten, vammaisten ja lapsiperheiden osalta niin, että se arvio olisi liitetty tuonne budjetin yleisperusteluihin, kun tällä kaudella joudutaan niin isoja muutoksia tekemään? Se olisi hienoa, että tämä uudistus tehtäisiin, koska sitä ei aikaisempi hallitus tehnyt, ja nyt perään näitä vaikutusten arvioita. Voisimmeko me nyt tehdä tämän hallituspuolueena?

16.32 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä (vastauspuheenvuoro): Itse asiassa ymmärsin, että tämä kysymys tässä oli kohdennettu valtiovarainministerille.

Mutta kyllä, siis ilman muuta näitä edustajan nostamia asioita totta kai ja kaikkia näitä vaikutusarviointeja me teemme koko ajan tässä matkan varrella. Ei tämä hallitus ole hallitus, joka ei kykenisi tekemään. Jos me toteamme, että nyt jollakin asialla on sellaisia kielteisiä vaikutuksia laajassa mittakaavassa, niin ilman muuta täytyy olla valmiutta silloin myöskin siihen, että niitä voidaan arvioida uudelleen. Mutta tässä haluan myöskin muistuttaa siitä, että me nimenomaan pyrimme muun muassa näillä kärkihankkeilla nyt semmoiseen laajaan muutokseen, jolla me kykenemme tekemään toimia toisin, jotta meidän ei tarvitsisi tehdä nimenomaan näitä tällaisia säästöjä tulevaisuudessa vaan me saamme tämän meidän järjestelmän niin kestäväälle pohjalle, (Puhemies: Aika!) että se myöskin kestää ne meidän tulevaisuuden haasteet.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Haluaako ministeri Stubb kommentoida? Olkaa hyvä.

16.34 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikutusarviot tulevat yksityiskohtaisella tasolla aina lainsäädäntövalmistelussa; julkisen talouden suunnitelmassa ne voidaan tehdä karkealla tasolla ja laajasti. Kyllä

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

me tulemme varmasti tähän tulevaisuudessa panostamaan, erityisesti myös siihen, mitä sillä rahalla saa.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Viimeisen kysymyksen esittää edustaja Rinne.

16.34 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin tuolla naapurissa tänään eläkeläisten järjestämässä mielenosoituksessa. Siellä oli paljon ihmisiä, jotka olivat hyvin, hyvin huolissaan pienituloisten eläkeläisten toimeentulosta. Huoli on perusteltu ja aiheellinen. Samaan suuntaan vie tässä tilanteessa myös tämä palkansaajien ja eläkeläisten verotuksen erkaneminen toisistaan tämän hallituksen päätöksillä.

Pääministeri Sipilä, tämä hallitus on ajamassa pienituloisia eläkeläisiä entistä syvem-
mälle köyhyyteen. Tämä hallitus on vahvasti jakamassa suomalaista kansaa kahtia rajulla ja kovalla kädellä. Tämäkin keskustelu osoittaa, että hallitus ei näytä olevan kovin omatoimisesti valmis korjaamaan näitä esityksiään. Tähän siis tarvitaan välikysymys. Tulemme sen lähiviikkoina tekemään yhdessä vihreitten, vasemmistoliiton ja kristillisten kanssa. Mitä mieltä olette, pääministeri, tästä arviosta?

16.35 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oppositiolla on oikeus välikysymykseen, ja ilman muuta siihen tulemme asiallisesti vastaamaan ja valmistautumaan.

Tämä tilanne Suomessa ei todellakaan ole helppo. Meillä on 10 miljardin kestävyysva-
je, johon me joudumme vastaamaan sekä leikkauksilla, hakemalla kasvua, että tekemällä uudistuksia, jotka ovat olleet pitkään tekemättä. Nyt ei voida jättää tekemättä mitään näistä palasista, vaan meidän täytyy yrittää ja jatkaa sitkeästi, tehdä ne kaikki, mitä tämä tilanne vaatii. Valitettavasti joudutaan leikkaamaan, ja kun leikataan, niin siellä on monia edun-
saajia silloin leikkausten kohteena. Nyt entistä tärkeämpää on se, että me työssä käyvät kannamme sen oman osuutemme tästä taakasta ja teemme nämä kipeät uudistukset, mitä meillä edessä on, että me saisimme työllisyyden kautta (Puhemies: Aika!) Suomen talou-
den (Puhemies koputtaa) nousuun ja sitä kautta pystyisimme (Puhemies: Aika!) paremmin vastaamaan näihin haasteisiin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys veronkierron estämisestä (Satu Hassi vihr)

Suullinen kysymys SKT 27/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys, edustaja Hassi.

Keskustelu

16.36 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Pääministeri viittasi 10 miljardin kestävyysva-
jeeseen. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan mukaan Suomi menettää veronkierron takia vuosittain jopa 6 miljardia euroa. Veronkierron suitsiminen olisi paljon parempi ja reilum-
pi tapa vähentää velkaantumista kuin koulutukseen ja köyhimpiin iskevät leikkaukset. Oh-

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

jelmassaan hallitus lupaakin toimia veronkiertoa vastaan mutta oikeasti näyttää toimivan päinvastoin. Hallitus vähentää poliisilta harmaan talouden estämisrahoja 6 miljoonaa, minkä arvioidaan vähentävän valtion tuloja yli kaksinkertaisesti. Hallitus myös ilmoitti ajavansa syyttäjälaitoksen ja Verohallinnon vastustamaa hallintarekisteriä, joka mahdollistaa osakeomistuksen piilottamisen ulkomaisiin pankkeihin ja monimutkaisten ketjujen taakse. Tosin tänään ulkoministeri ilmoitti, että tämä hanke peruutetaankin. Kysynkin: Ymmärtääkö hallitus, mitä se tekee? Esimerkiksi haluaako hallitus estää veronkiertoa vai haluaako hallitus päinvastoin sitä edistää?

16.37 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuossa kysymyksessä taisi olla monta kokonaisuutta yhdessä, ja suora vastaus tietysti tuohon varsinaiseen kysymykseen, haluammeko estää veronkiertoa, on "kyllä", ilman muuta.

Hallituksella on muutamia toimenpiteitä tähän liittyen. Ensimmäinen on se, että me lisäämme taistelua harmaata taloutta vastaan ja veronkiertoa vastaan, sisäiseen turvallisuuteen noin 50 miljoonaa euroa. Lisäksi me teemme paljon yhteistyötä nimenomaan meidän kansainvälisten kumppaneidemme kanssa tähän liittyen. Olin Luxemburgissa maanantaina ja tiistaina, ja yksi kokonaisuus, jota siellä käsitelimme, oli verotietojen vaihto. Otan esimerkin: Apple ei tänä päivänä käytännössä yrityksenä maksa minnekään veroa, koska he ovat tehneet erityisen sopimuksen Irlannin valtion kanssa. Nyt me päädyimme ratkaisuun, jolla tulevaisuudessa tämentyyppisiä sopimuksia ei voida tehdä.

Hallintarekisterikokonaisuus on sitten eri kokonaisuus, mutta olen valmis myös siitä keskustelemaan.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.39 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Stubb puhui tietojenvaihdosta, josta on EU:ssa sovittu, ja se on oikein hyvä asia. Kuitenkin tilanne on se, että toissa vuonna Suomessa suuryritykset maksoivat liikevoitoistaan yhteisöveroja alle 7 prosenttia mutta pienyritykset jopa 24 prosenttia, mikä osoittaa, että suurimmat yritykset parhaiten voivat käyttää valtioiden välisiä verotuksen eroja erilaiseen verokikkailuun ja veronkiertoon. EU:ssa niin sanottu Lux Leaks -skandaali on nostanut tämän asian uudella tavalla esille.

On monia asioita, mitä EU:ssa voidaan tehdä aikaisempien päätösten lisäksi, ja nyt kysynkin: haluaako hallitus EU:ssa olla tukemassa sitä, että esimerkiksi yritysten maakohtainen raportointivelvoite laajennetaan koskemaan kaikkia tietyn kokoluokan kansainvälisesti toimivia yrityksiä, tai yritysveron yhteistä laskentapohjaa EU-alueella, vaikka yritysverotasot (Puhemies koputtaa) sinänsä olisivat erilaisia?

16.40 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me työskentelemme Euroopan unionin sisällä siltä pohjalta, että verotusta sinällään ei harmonisoida mutta verotietojen jakamista lisätään. Sitä me teimme maanantaina ja tiistaina Luxemburgissa, ja sitä me tulemme tekemään myös tulevaisuudessa. Minun mielestäni edustaja Hassi on aivan oikeilla jäljillä sen suhteen, että monet kansainväliset, monikansalliset yritykset luovat globaalisti sellaisen verosuunnittelujärjestelmän, jota on vai-

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

kea seurata. Euroopan unionin sisällä meillä on yhteismarkkinat, joilla ihmiset, tavarat, palvelut ja raha liikkuvat vapaasti. Se tarkoittaa myös sitä, että meidän täytyy löytää järjestelmä, jossa pörsseissä tai suuryrityksissä verotusjärjestelmät nähdään läpinäkyvästi. Sen takia meillä on olemassa Euroopan unionissa sisämarkkinat, ja sen eteen me teemme töitä.

16.41 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan tarkastusvaliokunta on käynyt nyt syksyn aikana lävitse harmaata taloutta suhteessa niihin aikaisempiin eduskunnan päätöksiin, mitä on tapahtunut, ja siinä on tullut ilmi todella hämmästyttäviä havaintoja. Ensimmäinen on se, että meillä on tehty erittäin tehokasta työtä nyt viime vuosien aikana, ja se on tuottanut valtiolle paljon lisää verotuloja. On saatu näitä rosvoja kiinni, ja sitä kautta nämä kulut ovat olleet pieni osa niistä tuloista, jotka ovat tulleet. Nyt tiedossa on, että ensi vuoden budjetista meiltä puuttuu 6 miljoonaa kokeneiden talousrikostutkijoiden toiminnan jatkamiseen ensi vuoden osalta. Luku, minkä nämä tutkijat ovat tuottaneet per vuosi, on vielä suurempi kuin edustaja Hassi tässä arvioi: se on siis lähes 50 miljoonaa euroa suorina tuloina, puhumattakaan kerrannaisvaikutuksista. Nyt tulee mieleen, että eikö kannattaisi tämä 6 miljoonaa käyttää eikä laittaa näitä talousrikostutkijoita joihinkin muihin tehtäviin vuodenvaihteessa, (Puhemies: Aika!) jotta tulisi tämä 50 miljoonaa. Mitä, ministeri Stubb, tähän sanotte?

16.42 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan kolme vastausta:

Ensimmäiseksi sanon, jotta ei synny väärinkäsitystä, että kun me olemme suomalaisten ihmisten ja yritysten kanssa tekemisissä, niin valtaosa, 99,9 prosenttia, heistä on rehellisiä, hyviä työntekijöitä ja yrittäjiä. Meidän ei pidä luoda sitä kuvaa, että ikään kuin viljelemme tässä maassa harmaata taloutta, koska me emme sitä tee.

Toinen huomio liittyy kansainväliseen yhteistyöhön. OECD:n piirissä meillä on myös 15 eri toimenpidettä BEPS-varjon alla, joilla pyrimme kitkemään sitä harmaata taloutta.

Ja viimeinen huomio siitä 6 miljoonasta, mihinkä edustaja Heinäluoma tuossa äsken viittasi: kyllä, sisäministeriö voi ihan sisäisten siirtojen kautta toimia tämän tyyppisissä asioissa.

16.43 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mikäli hallintarekisteriesitys etenee, niin silloin Finanssialan Keskusliitto, veronkiertäjät ja pankit voivat kyllä todeta, että nyt on tilipäivä. Esitys helpottaisi veronkiertoa, rahanpesua ja sisäpiirikauppoja. Hallintarekisteriesitystä ovat arvostelleet niin poliisi ja syyttäjät kuin verottajakin. Valtiovarainministeriö ajoi omistusten salaamisen mahdollistavaa hanketta jo viime kaudella, mutta silloiset hallituspuolueet vasemmistoliitto, SDP ja vihreät estivät asian etenemisen. (Touko Aalto: Mitä sanoo Soini?) Miksi nykyinen hallitus haluaa helpottaa veronkiertoa ja sisäpiiririkoksia ja vähentää omistusten läpinäkyvyyttä? Miksi hallitus haluaa mahdollistaa tällaiset hämärärekisterit, vai perutaanko tämä tarpeeton ja epäreilu esitys?

16.44 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuossa kysymyspuheenvuorossa taisi olla aika monta mielenkiintoista sanaa: "veronkierto", "rahanpesu", "harmaa talous", "sisäpiiritieto" ja "hämärä raha". Ihan vain

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

selvyyden vuoksi: Tässä arvopaperikeskusasetuksessa, joka siis on jo tänä päivänä voimassa, ei todellakaan ole kyse siitä. Kyse on lähinnä siitä, että Suomi on pieni maa, jolla on erittäin pieni markkina. Jos me emme mene mukaan tähän arvopaperikeskusasetukseen, niin on hyvinkin mahdollista, että me jäämme ikään kuin sen ulkopuolelle. (Välihuutoja vasemmalta)

On olemassa kaksi erilaista järjestelmää. Yksi on suorat tilit ja toinen on hallintarekisteri. Suorat tilit ovat Suomen lisäksi seuraavissa maissa: Romania, Bulgaria, Kypros, Kreikka, Slovenia ja Slovakia. Kaikissa muissa on hallintarekisteri, paitsi Ruotsissa, jossa on nämä molemmat. Se, mitä me ehdotamme näissä yksityiskohtaisissa valmisteluissa, jotka siis (Puhemies: Aika!) jatkuvat, on Ruotsin malli.

16.45 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Harmaan talouden torjunta on tärkeää, ja siinä edistytään viime hallituskaudella hyvin. Suomi sai EU:sta mahdollisuuden jatkaa meidän nykykäytäntöä, mitä tulee pörssiomistusten avoimuuteen. Minusta on aika erikoista, että valtiovarainministeriö ja ministeri Stubb on nyt tuonut tämän hallintarekisteriehdotuksen jälleen pöydälle, vaikka asiaa käsitellyt työryhmä on tuskin koontunut ja vaikka poliisi, verottaja, oikeuslaitos ovat edelleen kriittisiä sen suhteen. Tiedän, että olette tehneet tiettyjä parannuksia sinne. Tiedän, että kokoomuksen emopuolueen vastustuksesta huolimatta Euroopan tasolla on saatu automaattista tietojenvaihtoa ja harmaan talouden torjuntaa eteenpäin. Se on hyvä asia. Mutta asiantuntijat ja viranomaiset sanovat, että se ei tule riittämään siihen, että nykyavoimuus säilyisi pörssiomistuksissa. Erittäin tärkeää se on siksi, että talouden ja yhteiskunnan päättäjien kytkösten pitää olla julkisuudessa avoimesti arvioitavissa. Tärkeää se on myös, jotta sijoittajariski on mahdollisimman pieni. Sijoittajan pitää tietää, ketkä ovat omistajia, (Puhemies: Aika!) jotta tietää riskin. Ministeri Stubb ja pääministeri Sipilä, aiotteko viedä hallintarekisteriasiaa eteenpäin vai ette? (Eduskunnasta: Mitä sanoo Soini?)

16.46 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Voisin olettaa, että edustaja Niinistö pitää ihmisten, tavaroiden, palveluiden ja rahan vapaata liikkumista Euroopan unionin alueella hyvänä asiana. Se on varmasti meidän lähtökohtamme. Tämän esityksen tavoitteena on pitää huoli siitä, että pääomat ja toimijat pysyvät Suomessa. Sen suhteen avoimuus ei muutu. Itse asiassa tiedonsaanti kahdella tasolla, siis sekä viranomaisten että yleistiedon tasolla, tulee kohentumaan ja parantumaan. Tänä päivänä, edustaja Niinistö, Arvopaperikeskus on belgialainen monopoli, se on belgialainen monopoli täällä Suomessa. Se on ainoa, joka pitää näitä tietoja sisällään. Tämän uuden esityksen pohjalta, johonka te ette tainnut viitata, vaan te taisitte viitata siihen vanhaan, vuoden 2014 esitykseen, itse asiassa reaaliaikaisesti me pystymme antamaan tätä informaatiota, eli avoimuus säilyy. Tänä päivänä, jos me emme (Puhemies: Aika!) tekisi tätä muutosta, suomalainen yritys voisi siirtyä pörssiin ulkomaille emmekä saisi siitä tietoja.

16.47 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä EU:n arvopaperimarkkina-asetus todellakin käsiteltiin viime kaudella Euroopan parlamentissa, ja siellä EPP-ryhmän jäsenenä sain sinne nimenomaan neuvotelluksi viime kauden hallituksen linjan mukaisen kirjauksen, joka tarjosi Suomelle mahdollisuuden jatkaa tätä nykyistä

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

käytäntöä. Sen sijaan Suomi on ollut poikkeus siinä mielessä, että meillä on todellakin ollut yhden yrityksen monopoli, ja siltä osin on varmasti paikallaan muuttaa tätä.

Mutta nyt luulen näin, että olisi tärkeää ottaa aikalisä tämän asian käsittelyssä, koska on turha luoda sellaista tilannetta, että ihmiset ajattelevat, että tässä todellakin ollaan luomassa jotain veronkiertoa ja salailua. Meidän olisi tärkeää odottaa vuoteen 2017, kun me näemme, millä tavalla tämä automaattinen tietojenvaihto lähtee toimimaan. Toisaalta pankit voivat kertoa, minkälaisen rekisterin he ovat perustamassa, mikä takaa tämän avoimuuden jatkumisen, koska avoimuudestaan tässä loppujen lopuksi on kysymys ja (Puhemies koputtaa) tietojensaannista, ei suinkaan siitä, minkä muotoinen meillä tuo rekisteri on.

16.48 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Juuri näin. Tämähän perustuu itse asiassa kahteen kokonaisuuteen, joista ensimmäinen on viranomaissaanti ja toinen on se yleisöjulkisuus. Viranomaissaannista voisi oikeastaan väittää, että tämä jopa vahvistuu, eli tässä esityksessä me joutuisimme joka kerta pistämään pöytään omistajan, hänen sosiaaliturvatunnuksensa, arvo-osuuksiensa määrän, maksetut tuotot ja tiedot kaupoista. Moniportaisessa hallintarekisterissä tämä olisi edelleen velvoite. Eli tavoitteena on lisätä avoimuutta Suomessa. Jotta tämä kävisi selväksi, niin sanon: Me emme pysty vaikuttamaan muiden viranomaisten toimintaan toisessa EU-maassa, mutta se, minkä me pystymme tekemään, on edistää verotietojen vaihtoa. Sen takia tässä on kahden vuoden siirtymäjakso, kunnes se verotietosopimus astuu voimaan ja sitä kautta me saamme paremmin informaatiota. Tällä ei ole tavoitteena kätkeä, tällä tavoitteena on pitkässä juoksussa avata ja varmistaa se, että Suomessa pysyvät edelleen pääomat ja toimijat.

16.49 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tietysti nyt on hyvä katsoa, että esitys tulisi ensin tänne ja käytäisiin lävitse. Ja niin kuin hallituksen puolella on vakuutettu, se esitys on erilainen kuin vuoden 2012 esitys, mikä turvaa sitä näkymää. Siinä on myöskin se, että tulee tämä eurooppalainen tietojenvaihto, ja se tekee sen paljon, paljon paremmaksi, plus täällä on luvattu, että hallintarekisterin takana olevat tiedot ilmoitetaan reilusti ja reaaliaikaisesti. Oikeastaan minä pyytäisin, että odotettaisiin ja katsottaisiin se esitys ja sitten vietäisiin eteenpäin.

Mutta se toinen puoli tästä on juuri se, että suomalaiset tarvitsevat työtä, suomalaiset yritykset tarvitsevat pääomia, ja jos ne meidän kustannukset pääomien hankinnasta pienenevät, niin se lisää työtä ja mahdollisuuksia. Varmasti ministerillä on tietoa, paljonko tällä hetkellä suomalaiset kustannukset tästä arvo-osuustilistä ovat korkeammat kuin esimerkiksi naapurimaissa tällä hetkellä.

16.51 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä on. Itse asiassa ne hyödyt, jotka tämäntyppisestä mahdollisesta mallista tulisivat, ovat siinä, että kuluttaja voittaa, säilytyskustannukset laskevat, sijoittaja saa itse valita ja pääomamarkkinakustannukset laskevat. Jos me katsomme suoraan niitä kustannuksia tällä hetkellä, niin meidän järjestelmämme on Ruotsiin verrattuna noin kaksi kolme kertaa kalliimpi. Jos me katsomme ihan suoria kustannuksia laskennallisesti, niin kuluttaja säästäisi sellaiset 28—35 miljoonaa euroa. Minkä takia? Sen takia, että se on ihan normaalia. Jos meillä on Arvopaperikeskus, joka on monopoli, se vetää siitä välistä. Kun me saam-

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

me lisää kilpailijoita tälle kentälle, niin se tarkoittaa sitä, että kokonaiskustannukset laskevat ja pääomat virtaavat huomattavasti paremmin ja kuluttajat hyötyvät.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Tästä teemasta vielä yksi kysymys, ja sen esittää edustaja Lindtman.

16.51 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä kuitenkin on hyvä muistaa, kun valtiovarainministeri kertoi tässä näistä hyödyistä, että esimerkiksi Osakesäästäjien Keskusliitto on suhtautunut kielteisesti tähän — siis he, jotka edustavat pien-sijoittajia. Se on totta, että tämä arvopaperiasetus on voimassa, mutta ministeri jättää kertomatta, että ei sitä tarvitse toteuttaa niin, että meidän pitäisi mennä näihin hallintarekistereihin, joilla voi piilottaa omaisuutta, arvopapereita, ulkomaille. Nyt se keskeisin ongelma tässä esityksessä on, että kun tänä päivänä on laitonta ulkomaisten hallintarekistereiden kautta ikään kuin piilottaa ja sitä kautta kiertää tätä julkisuutta, niin nyt sillä esityksellä, minkä te olette tekemässä, tämä tehtäisiin lailliseksi. Ja kun sanotte, että ei saisi käyttää sanoja "harmaa talous" tai "sisäpiiri" tai "veronkierto", niin kuitenkin Helsingin poliisi on arvioinut, että tämä tuo mahdollisuuksia rikollisille, ja valtakunnansyyttäjä on arvioinut, että tämä tulee suoraan lisäämään rikollisuutta. (Puhemies: Aika!) Otatteko näiden viranomais-ten huolen vakavasti? Muuttuuko hallituksen linja tässä nyt?

16.53 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Luulen, että edustaja Lindtman varmasti viittasi siihen ehdotukseen muutamien vuosien takaa. Me olemme pyrkineet tekemään tähän korjauksia. Nyt ihan vain tällaisena perushuomiona: tietosuojavaltuutettu taisi tänään todeta, että itse asiassa tämä meidän ehdotuksemme voi olla avoimuudeltaan liian pitkälle menevä.

Antaisin edustaja Lindtmanille ehkä kaksi esimerkkiä tästä vaikeudesta. Ensimmäinen on se, että ilman tätä muutosta yksi Suomen 130 pörssiyhtiöstä voi tänä päivänä siirtää koko toimintansa ulkomaiseen arvopaperikeskukseen ilman että Suomen viranomaisilla on mitään tiedonsaantimahdollisuutta. Jos me teemme tämän uudistuksen, silloin heillä on tämä. Annan toisen esimerkin: Jos suomalainen omistaa esimerkiksi ranskalaisen yrityksen osakkeita Pariisin pörssissä ja suomalainen yritys fuusioituu sen kanssa, silloin hänen olisi laitonta omistaa tätä.

Viimeinen huomio: tässä ei kannata minun mielestäni nyt levittää siinä mielessä väärää sanaa, kun nykyinen järjestelmä mahdollistaa huomattavasti helpommin kätkemisen (Puhemies: Aika!) vaikkapa holdingyhtiöiden kautta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys Suomen itsenäisyyspäivän vastaanotosta ulkomaanedustustoissa (Stefan Wallin r)

Suullinen kysymys SKT 28/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ehdimme ottaa vielä muutaman nopeatahtisesti. Seuraavan kysymyksen esittää edustaja Stefan Wallin.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

Keskustelu

16.54 Stefan Wallin r: Arvoisa puhemies! Menestyvän diplomatian salaisuus on paitsi neuvottelutaito myöskin tehokas verkostoituminen ja sosiaalinen kanssakäyminen. Maamme ulkomaanedustustot ovat näin ollen tärkeässä asemassa, kun Suomi-kuvaa ylläpidetään ja kehitetään. Suomen itsenäisyyspäivän vastaanotto on maamme ulkomaanedustustoissa pitkään ollut tärkeä mahdollisuus paitsi juhlia maamme merkkipäivää myös tavata asemamaan johtavia poliitikkoja ja muita diplomaatteja sekä tärkeitä henkilöitä liike-elämän ja kulttuurielämän puolella. Vaan ei ole enää. Ulkoministeriö on 17.9.2015 lähettänyt maamme kaikille edustustoille paimenkirjeen, jossa UM kieltää edustustoja järjestämästä itsenäisyyspäivän vastaanottoa tänä vuonna. (Eduskunnasta: Ohhoh!) Lisäksi todetaan, että edustustojen tulee myöskin vuoden 2016 osalta ottaa suunnittelussa huomioon, ettei myöskään silloin järjestetä itsenäisyyspäivän juhlallisuuksia. Kirjeet ja kielto ovat aiheuttaneet hämmennystä suomalaisissa diplomaattipiireissä. Miten he selittävät kollegoilleen, että pian sata vuotta täyttävä (Puhemies: Aika!) itsenäinen Suomi ei enää juhli itsenäisyyttä ulkomaanedustustoissaan? Kysyn ulkoministeriltä tätä samaa kysymystä.

16.55 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Viime hallituksen aikana tähän käytäntöön mentiin, ja — ikävä kyllä — se jatkuu.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys turvapaikanhakijoiden palautussopimuksista Irakin kanssa (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 29/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys, edustaja Räsänen.

Keskustelu

16.55 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! (Hälinää — Puhemies koputtaa) Turvapaikanhakijoiden määrä on räjähdysmäisesti kasvanut etenkin Irakista ja osin myös Somaliasta. Nyt onkin erittäin tärkeää, että saamme palautettua kotimaihinsa kaikki kielteisen päätöksen saavat turvapaikkaa hakevat. Viime vaalikaudella saimme vietyä läpi lain, jolla korjattiin se aiempi porsaanreikä, jonka pohjalta jouduttiin antamaan kielteisen päätöksen saaneelle henkilölle oleskelulupa, jos hän ei suostunut vapaaehtoisesti lähtemään sellaisiin maihin, jotka eivät ota vastaan pakkopalautuksia. (Eduskunnasta: Kiitos tästä Räsäselä!) Nyt on erittäin tärkeää saada aikaan myös palautussopimukset Irakin, Afganistanin ja Somalian kanssa, ja tiedän, että te, ulkoministeri Soini, olette ryhtynyt näihin neuvotteluihin. Kysyn: miten neuvottelut palautussopimuksista etenkin Irakin kanssa etenevät?

16.57 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on aivan olennainen asia, minkä edustaja Räsänen otti esiin, ja hän tuntee entisenä si-

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

säministerinä asiat. Tätä asiaa hoidetaan: Tapasin Irakin ulkoministerin New Yorkissa. Heille on mennyt meiltä kirje, jossa pyrkimyksenä on saada samanlainen sopimus kuin heillä on Ruotsin kanssa. Tätä asiaa viedään eteenpäin, ja uskon, että me saamme tässä hyvän lopputuloksen ajan oloon. Tämän lisäksi tarvitsemme EU-tasolla myös turvallisten maiden luettelon, tarvitsemme selviä päätöksiä Euroopan unionin tasolla. Nyt muun muassa Turkin kanssa neuvotellaan. Jos he tiukentavat rajavalvontaansa, niin se heti pienentää painetta täällä. Tapasin kaikki nämä ministerit, Somalian ulkoministerin, Turkin ja Irakin, ja vein henkilökohtaisesti nämä huolet heille. Teen parhaani, että tässä parannuksia saadaan — koko ajan tehdään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys sote-uudistuksesta (Hannakaisa Heikkinen kesk)

Suullinen kysymys SKT 30/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys, edustaja Heikkinen.

Keskustelu

16.58 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen tavoite on tehdä hyvinvointipalveluista saumaton kokonaisuus. Ihmisten ei jatkossa enää tarvitsisi tuntea rajaa sosiaali- ja terveystalouden välillä. Tavoitteena on myös perus- ja erikoistason palvelujen saumaton integraatio. Vain näiden kaikkien puolien huomioimisella voimme saavuttaa myös ne mittavat säästöt, joita tällä uudistuksella tavoitellaan.

Yhteenlaskettuna Suomen sosiaali- ja terveysmenot ovat noin 70 miljardia euroa. Tuosta summasta sairaus- ja terveysmenoihin käytetään noin 15 miljardia ja sosiaalipuolen menoihin yli 50 miljardia euroa. Sosiaalisektorin osuus on siis noin 70 prosenttia kaikista sosiaali- ja terveysmenoista. Kuitenkin keskustelu julkisuudessa alkaa kilpistyä vain tuohon toiseen puoleen uudistusta eli terveydenhoitoon ja tarkemmin sanottuna sairaaloiden lukumäärään. Kysynkin ministeriltä: millä tavoin olette ajatellut viedä sote-uudistusta eteenpäin niin, että sosiaalisektori saa arvoisensa huomion?

16.59 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Koko muutoksen, joka on meidän palvelujärjestelmään välttämätön, ydin on se, että syntyy SO-TE, syntyy sosiaali- ja terveydenhuollon muutos, uudistus. Se on se malli, jota me olemme yrittämässä ensimmäisenä maailmassa, mutta me myös kohtaamme ensimmäisenä maailmassa sen tilanteen, missä meillä se väkimäärä, joka palveluja paljon tarvitsee, tulee kasvamaan.

Miten se varmistetaan? Se varmistetaan sillä, että lakiin kirjoitetaan asioita, jotka vahvistavat niitä palveluketjuja ja vahvistavat sosiaalihuollon, erityisesti ikääntyvän väestön palvelujen, ja terveydenhuollon yhteistä tekemistä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

2.6. Suullinen kysymys EU:n Venäjä-pakotteiden vähentämisestä (Kaj Turunen ps)

Suullinen kysymys SKT 31/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä yksi kysymys, sen esittää edustaja Turunen.

Keskustelu

17.00 Kaj Turunen ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomen talous on kuralla. Suomi on tehnyt historiansa aikana Venäjän kanssa kauppaa aina. Nyt tällä hetkellä luonnollisesti EU:n ja USA:n pakotteet ja Venäjän vastapakotteet ovat aiheuttaneet tämän nykyisen tilanteen, että kaupankäynti on hiipunut. Tämä on suuri isku Suomen taloudelle, ja pelkästään maatalous on arvioiden mukaan kärsinyt 200 miljoonan euron tappiot tästä.

Nyt kuitenkin on tilanne se, että Venäjän pakotteita mietitään EU:ssa tässä vuodenvaihteessa. Nämä nykyiset pakotteet ovat voimassa tammikuun loppuun asti. Tilanne maailmalla on sikäli muuttunut, että Venäjä niin sanotusti panostaa tuolla Syyriassa enemmän kuin Ukrainassa. (Puhemies: Aika!) Onko näköpiirissä, ja mikä fiilis Euroopassa on siitä, voidaanko näitä pakotteita pikkuhiljaa vähentää?

17.01 Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Lenita Toivakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Venäjä on todellakin meille tärkeä kauppakumppani, ja siihen pitää edelleen panostaa. Mutta on myös totta, että jo vuodesta 2012 lähtien, kun Venäjän talous lähti heikkenemään, vientimme sinne on vähentynyt. Itse asiassa Venäjä on enää viidenneksi suurin kauppakumppani, kun se oli huomattavasti korkeammalla aikaisemmin. Pelkästään viime vuonna vientimme Venäjälle laski 14 prosenttia, vaikka vain puolen vuoden ajan siitä sanktiot olivat voimassa. Tänä vuonna lasku on ollut jo miinus 33 prosenttia. On selvää, että meidän on edelleen jatkettava hyviä kauppasuhteita Venäjän kanssa, mutta samaan aikaan meidän on panostettava muualle. Meidän on tehtävä täysin voimin työtä, että me löydämme korvaavia markkinoita, ja siinä olemme kuitenkin jossakin määrin onnistuneet, koska vientimme on suurin piirtein nollatasoa, kun verrataan aikaisempiin vuosiin.

Sanktioita tarkastellaan vuodenvaihteessa päämiesten huippukokouksessa ja tietysti etenkin Minskin sopimuksen kriteerien valossa, ja voimme vain toivoa, että pääsemme eteenpäin. Mutta tilanne ei näytä tällä hetkellä hyvältä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Suullinen kyselytunti päättyi.

3. Terveystieteiden tutkimuskeskukseen henkilökunnalle lakisääteinen oikeus kieltäytyä elämän lopettamisesta vakaumuksellisista syistä

Kansalaisaloite KAA 2/2015 vp

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: (Hälinää — Puhemies koputtaa) Täysistunto jatkuu. Pyydän siirtymään kokouksiin tuonne ulkopuolelle, ja nyt keskitytään seuraavaan asiaan.

Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 3 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittelee, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 3 minuuttia. Puheenvuoro on sallittua käyttää myös omalta paikalta.

Keskustelun käynnistää edustaja Tanus, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.04 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Terveystieteiden, tyttöjen ja naisten asema ja ihmisoikeudet ovat olleet Suomessa varsin hyvällä tasolla verrattuna muihin maihin. Maailmalla ollessani on ollut hienoa kertoa olevansa Suomesta, olla vähän niin kuin rinta rottingilla ylpeänä monista saavutuksista täällä.

Tilanne on ollut toinen, kun on keskusteltu naisvaltaisella alalla, terveydenhuollossa, työskentelevien ja alalle pyrkivien oikeuksista ja mahdollisuuksista Suomessa. Siinä olen saanut hävetä. Toisin kuin muualla Euroopassa, Suomessa vielä 2000-luvulla tyttöjen ja naisten opiskeluoikeuksia ja työmahdollisuuksia poljetaan ja rajoitetaan vakaumuksen perusteella. Opiskelemaan pääsyn, työpaikan saannin, sen säilyttämisen ja uralla etenemisen esteenä voi olla vakaumus, se, ettei voi osallistua toisen elämän lopettamiseen. Tällä hetkellä kyse on raskaudenkeskeytyksiin osallistumisesta, myöhemmin mahdollisesti myös eutanasiasta. Molemmissa kyse on elämästä ja sen lopettamisesta. Tämä koskee myös miehiä.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite, jolla pyritään nostamaan Suomen lainsäädäntöä yleiseurooppalaiselle tasolle, sai alkunsa ammatti-ihmisten ja opiskelijoiden toimesta ilman mitään taustajärjestöä, organisaatiota tai puoluetta. Minä, voisiko sanoa, opiskeluaikana kaiken nähnyt ja kokenut gynekologi, olen toinen aloitteen vireillepanijoista. Aloitteella pyritään saamaan lakiin raskauden keskeyttämisestä yksi uusi pykälä: terveydenhuollon henkilökunnalle lakisääteinen oikeus eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella olla osallistumatta raskaudenkeskeytykseen, ellei naisen henki ole vaarassa. Kansalaisaloite koskee siis henkilökuntaa ja alan opiskelijoita, ei potilaita. Toisin sanoen aloite ei vaikuta raskaudenkeskeytystä haluavien nykyisiin oikeuksiin tai mahdollisuuksiin saada raskaudenkeskeytys sitä halutessaan — tämän takaa laki. Suomeen täytyy kuitenkin saada myös laki, mikä turvaa naisille oikeuden myös olla osallistumatta raskaudenkeskeytyksiin ilman että menettää monipuolisia ja ainutlaatuisia ammatteja, niin kuin esimerkiksi gynekologin ja kättilön ammatteja. Aseellisesta asepalveluksestakin on jo vuosia ollut mahdollisuus kieltäytyä vakaumuksen perusteella, vaikka siinä vain harjoitellaan.

Arvoisa puhemies! Arvon ministeri — poistunut nyt paikalta — ja hyvät kansanedustajat, korjataan tilanne Suomen perustuslain, yhdenvertaisuuslain ja muun muassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja EU:n perusoikeuskirjan vaatimusten mukaisesti: poistetaan

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

tämä ihmisoikeusloukkaus ja kohdellaan myös Suomessa ihmisiä, niin potilaita kuin hoitajia, kätilöitä ja lääkäreitäkin, yhdenvertaisesti vakaumuksesta riippumatta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan tähän alkuun debattikeskustelu. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat varata minuutin mittaisen puheenvuoron, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

17.07 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä tehty kansalaisaloite on todella vakavan asian äärellä. Tässä esitetään, että työntekijällä olisi subjektiivinen oikeus kieltäytyä antamasta hoitotoimenpidettä myös sellaisessa tilanteessa, jossa raskaudenkeskeytys on naisen hengen pelastamiseksi välttämätöntä. (Mika Niikko: Ei olisi!) WHO on antanut suosituksen siitä, ettei terveydenhuollon ammattihenkilökunnalla olisi oikeutta kieltäytyä raskaudenkeskeytyksistä, ja syynä on nimenomaan se, että on tärkeää, että niillä gynekologeilla, jotka työskentelevät esimerkiksi haja-asutusalueella, on kokemusta tästä ja he voivat myös yön pimeinä tunteina, kun on kyseessä kohdun ulkopuolinen raskaus, tehdä ammattitaidolla ja osaten myös tämän toimenpiteen. Ja ei voi olla myöskään niin mahdollista, että tässä työntekijän moraalikäsitykset menevät potilaan, hoitoa hakevan ihmisen, tarpeiden edelle.

Tästä syystä pidän tätä kansalaisaloitetta kyllä nyt (Puhemies koputtaa) väärin esitettyinä ja toivon, että nykylainsäädäntö säilyy.

17.08 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt en oikein ymmärrä edustaja Haataisen käsitystä. Meillä nimenomaan uudessa pykälässä, jota ehdotamme, on hyvin selkokielellä sanottu, että eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen vuoksi voi olla oikeus kieltäytyä, ellei naisen henki ole vaarassa, ja missään vaiheessa ei kukaan ole muuta ajatellutkaan. Jos kyse on esimerkiksi kohdunulkoisesta raskaudesta, joka tarvitsee toimenpiteitä, niin kaikki ilman muuta ne suorittavat, eikä siinä tarvita mitään erillisiä harjoittelutoimenpiteitä, vaan laparoskooppiset toimenpiteet, myös kohdunulkoiseen raskauteen liittyvät, ovat aivan normaalia gynekologin toimintaa, ja tällaisia kaikki suorittavat.

17.09 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmettelen edustaja Haataisen käyttämää puheenvuoroa sen vuoksi, että tiedätte varmaan, että läntisen Euroopan maista ainoastaan Suomessa ja Ruotsissa terveydenhuollon henkilöstöllä ei ole lakiin perustuvaa oikeutta kieltäytyä vakaumuksen perusteella suorittamasta abortteja tai laatimasta niihin liittyviä lausuntoja. Mielestäni on aika kestäväntöntä puolustaa oman tunnonvapauden puutetta sillä, että näin jollain lailla vaarannettaisiin potilaan oikeuksia tai vaikeutettaisiin aborttioikeuden toteutumista. Ei missään muussa maassa, Hollannissa, Norjassa, Tanskassa ja niin edelleen, ole käynyt näin. Miksi ihmeessä Suomessa ei voida tätä omantunnon, vakaumuksen suojaa antaa terveydenhuoltohenkilöstölle, kun se toimii muissakin maissa?

17.10 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime eduskuntakaudella edustaja Rauhala teki pitkälti samantyyppisen esityksen, ja tuolloin sekä minä että myös eräät muut vasemmistoliiton edustajat kannatimme sitä. Tämä esitys kuitenkin poikkesi tästä nyt käsillä olevasta kansalaisaloitteesta yhdessä ratkaisevassa kohtaa. Siinä nimittäin asetettiin naisen oikeus aborttiin etusijalle ohitse henkilöstön oikeuden päättää

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

omantuntonsa perusteella, ketä hoitavat ja ketä eivät. Tämä on ratkaisevan tärkeä ero, ja tämä on se ero, minkä vuoksi minä en voi tätä kansalaisaloitetta kannattaa. Tässä ei itse pykälässä eikä perusteluissa aseteta aborttioikeutta etusijalle. Kumpikin näistä oikeuksista on kansainvälisessä ihmisoikeuskeskustelussa harmaalla alueella, mutta vain toinen näistä liittyy suoraan ihmisen henkeen ja terveyteen. Minusta on selvää, kumpi on etusijalla.

17.11 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä aihe on varmasti herkkä ja näkemyksiä jakava, mutta toivon, että todellakin täällä käydään keskustelua toinen toistemme kunnioittamisen hengessä, niin kuin näyttää, että tällä hetkellä käymmekin.

Oli hyvä, että edustaja Kontula otti esille tämän kohdan, koska nimenomaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuihin on johdettavissa se, että kun maassa on hoitohenkilökunnalla tai lääkärillä mahdollisuus omantunnon syistä olla tekemättä abortteja, niin samanaikaisesti tulee sitten varmistua siitä, että potilas saa ne oikeudet, jotka hänelle lain mukaan kuuluvat. Tämä nimenomaan tässä kansalaisaloitteessa tuodaan ihan selkeästi esille, eli tässä ei olla viemässä kenenkään oikeuksia aborttiin, tässä ollaan ainoastaan mahdollistamassa se, että hoitohenkilökunnan ei tarvitse oman omantuntonsa vastaisesti osallistua näihin aborttitoimenpiteisiin. Tämä pystytään työjärjestelyillä tekemään. Aivan niin kuin edustaja Räsänen täällä totesi, kaikissa Länsi-Euroopan maissa tämä on ihan vallitseva käytäntö, ainoastaan Suomessa ja Ruotsissa ollaan poikkeuksellisessa tilanteessa.

17.13 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä kun tätä keskustelua käydään, niin kuten tuossa jo edellinenkin puhuja, edustajatoveri Essayah, sanoi, myös minä toivon, että kuitenkin kunnioitamme toisiamme.

Mutta oikeastaan se asia, mikä tässä on kysymyksessä ja mihin pitäisi puuttua, on nimenomaisesti se, mihin edustaja Kontula viittasi: naisen oikeus raskauden keskeytykseen. Siitä on kysymys, ja jokaisessa tilanteessa tätä pitää kunnioittaa ja tämä pitää pystyä takaamaan. Sitten täytyy mennä näihin perusteluihin, ja näissä aloitteen perusteluissa tämä ei valitettavasti ole se ensimmäinen asia, ja täytyy silloin kysyä, mitä tällä aloitteella haetaan. Itselleni se, että jokaisella on oikeus itse päättää siitä, haluaako raskauden keskeyttää, on se ensisijainen asia. Tällaisella aloitteella ei pidä lähteä vaarantamaan tätä asiaa.

17.13 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokemukset osoittavat, että vaikka varmasti aloitteen tekijöillä ei ole tarkoitus, ehkä ainakaan suoranaisesti, saada aikaan sellaisia tuloksia, että raskauden keskeyttämisen palvelut tulevat vaikeammin saatavuttaviksi, niin silti kokemukset Euroopassa minun mielestäni osoittavat sen, että näin on tapahtunut. (Välihuutoja) Esimerkiksi Itävallassa on maakuntia, joissa kukaan gynekologi ei tee näitä. Jos ajattelee, että Suomi on, niin kuin tässä sanottiin, harvaan asuttu maa ja joillakin paikkakunnilla ei ole niin paljon valinnanvaraa, niin se on varmasti aivan todellinen uhka. Siinä mielessä kannattaa mielestäni ottaa iisisti ja ajatella, että meillä on toimiva lainsäädäntö, joka mielestäni ennemminkin pitäisi muuttaa toiseen suuntaan, jossa oikeasti kunnioitetaan naisen oikeutta määrätä omasta kehostaan. Tällä hetkellä ammattijärjestöt ovat sitä mieltä, että tämä järjestelmä toimii ja kunnioitetaan ihmisten vakaumusta eikä kehtää estetä opiskelemasta — se on ihan varmaa — tätä alaa.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

17.14 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä aloitteen tekijät korostavat kansainvälisten järjestöjen suosituksia mutta ohittavat kotimaisten terveydenhuollon liittojen suositukset ja sen, että paikallisesti näistä pystytään jo sopimaan, että se ei tarvitse uutta lainsäädäntöä. Varsinkin haluaisin viitata arkkiatri Risto Pelkosen kirjoitukseen Lääkärilehdessä, jossa hän kirjoittaa näin, että "omantunnonvapauden salliminen raskaudenkeskeytyksen saralla saattaisi lisätä vaatimuksia vapautua myös muista moraalisesti herkistä hoitotoimista". (Touko Aalto: Just näin!) Tämä on mielestäni erittäin tärkeä huomio.

Sitten haluaisin nostaa vielä esiin koulutuksen. Nimittäin kun meillä EU-tasolla normitetaan terveydenhuollon ammattilaisten koulutuksia ja tutkintovaatimukseen sisältyvää osaamista, niin olisiko niin, että nämä ihmiset, jotka haluavat kieltäytyä toimenpiteistä, lausuntojen kirjoittamisesta, opiskellessaan eivät osallistuisi näihin? Saisivatko he silloin tutkinnon ja osoittaisivat sen pätevyytensä? Miten näissä tapauksissa toimittaisiin?

17.16 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos lääkäriellä olisi oikeus kieltäytyä abortin tekemisestä omaantuntoon vedoten, asettaisimme naiset esimerkiksi alueellisesti eriarvoiseen asemaan. Kuinka turvataan sen naisen terveys, jonka alueen ainoa lääkäri kieltäytyy tekemästä aborttia? Itse tulen Keski-Suomesta, olen kotoisin Itä-Suomesta, ja voin miettiä, että pienissä terveyskeskuksissa jo yhdenkin lääkärin kieltäytyminen voisi merkitä koko palvelun lakkauttamista. Mitä tämä tarkoittaisi näiden naisten osalta? Kieltäytymisoikeus asettaa naiset epätasa-arvoiseen asemaan nimenomaan asuinpaikan, tulojen, sosioekonomisen aseman, kielitaidon sekä matkustamismahdollisuuksien suhteen.

Kiinnitän huomion edustaja Virolaisen erittäin tärkeään huomioon: keskustelu laajentuisi väistämättä muihinkin moraalisesti kuormittaviin terveydenhuollon tehtäviin, väistämättä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja ministeri Soini haluaa käyttää puheenvuoron. — Minuutti.

17.17 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! (Eduskunnasta: Ulkoministeri Soini! — Välihuutoja) — Sananvapaus ei mene siitä, vaikka on ulkoministeri.

Tämä asia on minun mielestäni tärkeä. Suomi on kehitysmaa eurooppalaisessa ihmisoi-
keuskysymyksessä, tämä on häpeällinen tilanne. Aina täällä puhutaan hyvin kerkeästi eurooppalaisesta oikeusjärjestyksestä ja oikeuksista. Länsi-Euroopan maista, joista aina hirveän kerkeästi puhutte, vain Suomi ja Ruotsi ovat käytännössä kieltäneet tämän omantunnonvapauden pykälän. Tämä tulee jatkossa johtamaan siihen, että kun ajetaan tämän lisäksi eutanasiaa ja jos se tulee jossain lailliseksi, niin todetaan, että teidän pitää osallistua tähänkin. Tämä on erittäin hyvä ja perusteltu, ryhdikäs teko saattaa Suomi sivistysvaltioksi länsimaisen perinteen mukaisesti, jotta nämä ihmiset eivät joudu toimimaan vakaumuksensa vastaisesti.

Ja vielä yksi asia: se, että kun käytännöllä kuitenkin tämä järjestellään, eikö ole vähän tekopyhää sitten kuitenkin osallistua tähän käytännön järjestelyyn eikä antaa sille lain suojaa?

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

17.18 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan hämmäntävää, että ulkoministeri Soini käyttää täällä voimakkaan puheenvuoron (Eduskunnasta: Kansanedustaja Soini!) — Kansanedustajat puhuvat täältä omalta paikaltaan.

Arvoisa puhemies! Alkuun on kyllä todettava, että Suomen laki on Euroopan mittakaavassa verraten tiukka ja aborttiluvut ovat Suomessa matalia verrattuna pohjoismaisiin naapureihin.

Edustaja Tanus sanoi tuossa ensimmäisessä puheenvuorossaan, että tämä valinnanvapaus koskee henkilökuntaa ja asiakkaat toki sitten tekevät miten tekevät. Mutta kyllä minulla herää huoli, että jos hoitohenkilökunta kieltäytyy tekemästä raskaudenkeskeytyksiä, niin lisääkö se aborttiin liittyvää stigmaa. On meinaan todettu, että abortin läpikäyneiden kokemuksen perusteella merkittävä toipumista edistävä tekijä on inhimillinen ja kunnioittava kohtaaminen, ja pelkään, että tämä vaarantuu tämän aloitteen toteutuessa.

17.19 Eeva-Maria Maijala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys on sinänsä erittäin hyvä ja kannatettava, ja ehdottomasti pitäisi tätä ihmisoikeusasiaa ja omantunnonvapautta kunnioittaa ja kehittää. (Touko Aalto: Entäs naisten ihmisoikeudet, itsemääräämisoikeus?) Mutta yksi asia tässä on, mihin minä haluaisin nyt kiinnittää erityisesti huomiota, ja se on se, että jos tässä mennään kovin pitkälle, niin sitten on tämä opiskeluaikainen asia, eli pitäisi kuitenkin muistaa, että opiskeluaikana kaikki alan henkilöt saavat tähän asiaan riittävän koulutuksen ja osaamisen, sillä silloin jos tulee vastaan hätätilanne ja todellakin joudutaan tekemään hyvin nopea raskaudenkeskeytys jostakin syystä naisen pelastamiseksi, niin mitä sitten, jos ei osakaan? Elikkä todellakin kiinnitetään huomiota tähän opetukseen ja koulutukseen, ja lähdemme siitä, että kaikkien tulee varmasti osata tämä asia silloin, jos tulee hätätilanne.

17.20 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aika kylmäkiskoinen lähestymistapa kyllä vasemmalta puolelta on terveydenhuollon ammattilaisen näkökulmaan. Kuitenkin me tiedämme, että terveydenhuollon ammattilaisella ihan alun perin tarkoituksena on mennä ammattiin, jossa hän haluaa pelastaa elämää, ei tuhota elämää: hän haluaa parantaa, hän haluaa tehdä sitä hyvää, mihin hänet on koulutettu. Tämä on hyvin pieni osa terveydenhuollon ammattilaisen työajasta, että joutuu osallistumaan aborttiin tai sen tekemiseen. Nyt täytyy muistaa, että jos henkilö vakaumukseltaan kokee, että hän lopettaa ihmiselämän, vaikka ihminen ei ole vielä syntynyt, niin on aika kylmäkiskoista sanoa, että sinun täytyy tehdä se riippumatta siitä, mitä sinä koet. On ihmisoikeuskysymys myös antaa valinnanvapaus tässä asiassa, koska me pystymme tämän järjestämään muulla tavoin. Tämä on pystytty järjestämään kaikissa Euroopan maissa muulla tavoin. Onko Suomi niin kehitysmaa terveydenhuollon suhteen, että meiltä loppuvat lääkärit ja kätilöt kesken, jos tällainen omantunnonvapaus sallitaan? En usko. Minun mielestäni tämä on erinomainen kansalaisaloite, (Puhemies koputtaa) ja kannatan tätä. (Puhemies: Aika!)

17.21 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On alkuun sanottava, että minä kyllä ymmärrän tämän aloitteen tekijöiden vakaumuksen ja arvostan vakaumuksellisuutta, siitä ei ole kyse.

Mitä tulee viittaukseen asepalveluksesta kieltäytymiseen vakaumuksen perusteella, niin se ei taida kyllä olla verrannollinen tämän aloitteen kanssa. (Touko Aalto: Ei todellakaan!) Kun nimittäin joku jättää asepalveluksen nykylainsäädännön mukaisesti käymättä, kukaan

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

muu ei tämän henkilön vuoksi asepalvelukseen mene. Sen sijaan, mikäli terveydenhuollon ammattilainen vakaumuksensa vuoksi voisi kieltäytyä ammatissaan suorittamasta nyky-lainsäädännön mukaisia töitä, joku muu terveydenhuollon ammattilainen nämäkin työt kuitenkin joutuu tekemään. (Eduskunnasta: Juuri näin!)

Olen keskustellut usean tämän alan ammattilaisen kanssa, ja tietääkseni Kättilöliitto ja Lääkäriliitto tätä aloitetta vastustavat. En ole koskaan kuullut, että kukaan terveydenhoi-don ammattilainen suorittaisi raskaudenkeskeytyksiä (Puhemies: Aika!) mielellään, päin-vastoin.

17.22 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin sanot-takoon, että ymmärrän monien edustajien puheenvuorot ja ymmärrän, että teillä ei ole käy-tännön tilanteesta oikein hyvää käsitystä. (Touko Aalto: Mistä sinä sen tiedät?) — Minä olen ollut yli 20 vuotta lääkärinä, yleislääkärinä yli 10 vuotta ja toiset yli 10 vuotta erikois-lääkärinä.

Ensinnäkin sellainen asia, että suurin osahan gynekologeista toimii sellaisissa työtehtä-vissä, työpisteissä, joissa ei raskaudenkeskeytyksiä edes käsitellä. Raskaudenkeskeytyk-siähän tehdään vain tietyissä sairaanhoidon pisteissä. Ja todellakaan esimerkiksi, suurin osa kun tehdään sosiaalisin indikaatioin, yksi lääkäri ei pysty niitä tekemään, vaan siihen tarvitaan jo kaksi lääkäriä antamaan lausuntoja.

Syy siihen, minkä takia meillä aloitteen perusteluissa ei ole naisten oikeuksia, on yksin-kertaisesti se, että naisilla on nykytilanteessakin oikeus aborttiin. (Anna Kontula: Suomes-sa se on tiukempi kuin muualla!) Aborttilain (Puhemies: Aika!) kaikki pykälät pysyvät voi-massa (Puhemies koputtaa) jatkossakin, naisella itsellään on oikeus päättää.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Kysymyksessä on minuutin mittaiset puheenvuo-rot, debattivaihe.

17.24 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan ensin al-kuun: minä kyllä kunnioitan elämää, ihan varmasti. Mutta tämä on sellainen pandoran li-pas, että jos tämä aukaistaan, jos ihminen voi kieltäytyä siitä työstä, mihin hänet on koulu-tettu, (Touko Aalto: Hyvä!) niin seuraava vaihe on sitten se, että saattaa tulla ihminen, joka sanoo, että minä en osallistu verensiirtoihin sen takia, että minun eettinen näkemykseni kieltää sen. Ja kun täällä sanotaan, että joka tapauksessa pitäisi abortti suoda silloin, jos naisen henki on vaarassa, niin minä kyllä nostaisin tässä rinnalle myöskin sen, että silloin se on tehtävä, jos naisen henkinen hyvinvointi on vaarassa. Jos nainen on raiskattu, esimer-kiksi, ja hän haluaa abortin, niin siitä ei ole oikeus toisella ihmisellä kieltäytyä, koska taas myöskin se masennus, minkä se saattaa aiheuttaa, ihan varmasti vaarantaa tämän naisen elämän eteenpäin, (Sari Tanus: Mutta näinhän saa tehdä!) ja se ei voi olla kenenkään toisen ihmisen päätettävissä. Ja kun me tiedämme, missä vaiheessa abortit tehdään, niin jos sitten kieltäydytään tekemästä, (Puhemies koputtaa) niin voi olla, että 12 viikkoa lipsahtaa ohi, ja silloin puhutaan jo ihmisestä.

17.25 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Minä en usko, että ku-kaan nainen — tai erittäin harva nainen ainakin, joka joutuu siihen tilanteeseen, että joutuu pohtimaan raskauden keskeyttämistä — tekee sitä heppoisin perustein. Ehkä huoleni tä-män aloitteen suhteen liittyikin siihen, joutuuko nainen tällaisessa tilanteessa entistä suu-

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

remman paineen eteen (Eduskunnasta: Nimenomaan!) ja mahdollisesti tuomitsevien ajatusten eteen, kun se tilanne on jo entisestään todella vaikea. Ja toinen huoleni liittyy samaan, mihin edustaja Maijala viittasi: kyllähän pitää kuitenkin olla näin, että osataan toimia hätätilanteissa, eli koulutuksessa pitää pystyä käsittelemään myös ne asiat. Ymmärsin ainakin lausuntojen perusteella, että tämäkin aspekti tämän aloitteen myötä vaarantuisi.

17.26 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse tulen sellaisesta lähtömaasta, jossa missään nimessä naisen itsemääräämisoikeus ei ole mikään valinta, ja ihmettelen suuresti, että kuulen tätä keskustelua Suomen eduskunnassa. (Välihuutoja) Hyvät naiset, hyvät miehet, me palaamme ajassa 40 vuotta taaksepäin. (Eva Biaudet: Juuri näin!) Tässä keskustelussa, paitsi että tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja siitä, että tämä avaa tämän pandoran lippaan, meidän pitää muistaa, että suomalaisen terveydenhuollon ykkösprioriteetti on äidin terveys, ja se on se meidän lähtökohtamme.

Toisaalta tässä on ollut hyviä puheenvuoroja siitä, kuinka tämä asettaa myös terveydenhuollon työntekijöitä eriarvoiseen asemaan. Täytyy muistuttaa, että ammatinvalinnassa voi aina tehdä niitä valintoja ja myös terveydenhuollon piirissä voi hyvin valita, minkälaisia työtehtäviä haluaa, ja niistä keskustella. Mutta sitten kun meillä on niitä paikkakuntia, joissa on tosiaankin ne kaksi lääkäriä, niin jos toinen näistä ei suostu tekemään, niin se varmasti vaikuttaa myöskin naisen päätökseen. (Puhemies koputtaa: Aika!)

Ja toivon, että tässä keskustelussa otetaan huomioon myöskin valistus. (Puhemies: Aika!) Sitä me tarvitsemme kouluissa ja sillä me pystymme ehkäisemään näitä.

17.27 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse lähestyn tätä kahdesta näkökulmasta. Ensinnäkin täällä on tuotu erittäin hyvissä puheenvuoroissa esiin se, että abortti on aina kipeä asia, niin kuin edustaja Multala otti tässä esiin. Sitten tämä alueiden lähtökohta: tämä on myös alueiden tasa-arvokysymys, jos tämä aloite menisi läpi ja se sallittaisiin.

Mutta se, mikä minua häiritsee tässä ennen kaikkea eniten, on tämä eettinen vakaumus. En ole alan ammattilainen taustaltani, niin kuin edustaja Tanus esimerkiksi on, en voi kuvitella, miltä ammattihenkilöstöstä tämä toimenpide tuntuu, mutta voisin kuvitella, että ehkä osa pystyy kovettamaan itsensä mutta tuskin se kenenkään mielestä on mikään mieluisin osa työtehtäviä. Kuka määrittelee, mikä on eettinen vakaumus, johon voi vedota ja tästä tehtävästä kieltäytyä?

17.28 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä on jo hyvistä puheenvuoroista käynyt ilmi, abortti ei pääsääntöisesti koskaan ole siihen joutuneelle tai päätyneelle naiselle helppo asia, eikä sitä toisekseen Suomessa myöskään vapaasti tai kevyin perustein saa. Usein kyseessä on myös henkisesti varsin nöyryyttäväkin kokemus kyseiselle naiselle. Kaikki alalle hakeutuvat ja koulutautuvat tietävät, että raskaudenkeskeytykset tulevat olemaan osa heidän työtään. Onkin tavallaan varsin absurdia edes keskustella täällä hoitohenkilökunnan lakisääteisestä oikeudesta vakaumuksen perusteella olla osallistumatta abortin tekoon, (Antero Laukkasen välihuuto) ja täällä on myös tullut ilmi sekin, että asiasta varmasti voidaan myös ilman lakia sopia. Työetiikkaan kuuluu hoitaa potilasta, ei jättää potilasta hoitamatta.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

17.29 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Euroopan neuvoston päätöslauselmassa todetaan, että hoitohenkilökunnalla on oikeus ilman sanktioita tai syrjintää kieltäytyä tekemästä aborttia tai eutanasiaa tai avustamasta niiden suorittamista, ja lähes kaikissa Euroopan neuvoston maissa tämä oikeus on taattu. Oletteko te sitä mieltä, että suurin osa Euroopan maista on hyvin jälkeenjääneitä ja sivistymättömiä tässä asiassa? (Eduskunnasta: Missä on eurooppalaisuuden kunnioitus?) — Juuri näin. — Tässä ei ole viemässä oikeutta naisilta tehdä aborttia. Myös muissa Euroopan maissa, joissa tämä omantunnonvapaus on turvattu, he voivat edelleen myös tehdä abortteja, joten nyt olisi aika siirtyä Suomenkin tähän, eurooppalaistua ja ottaa tämä omantunnonvapaus käyttöön.

17.30 **Susanna Huovinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan puuttua kahteen puheenvuoroon lyhyesti tässä ja pidemmästi sitten omassa puheenvuorossani.

Ensinnäkin tähän Euroopan neuvoston päätöslauselmaan. Käyn läpi tuossa hetken päästä sen, miten tämä päätös siellä Euroopan neuvostossa on syntynyt. Se on syntynyt menettelyllä, josta tässä eduskunnassa käyttäisimme nimitystä "tilapäinen enemmistö", ja jokainen, joka ei vielä tiedä, mikä on "tilapäinen enemmistö", voi tutustua eduskunnan käytäntöihin.

Toinen näkökulma, jonka haluan nostaa tässä lyhyesti esiin, liittyy edustaja Tanuksen äsken täällä käyttämään puheenvuoroon, jossa hän ylensi itsensä suhteessa meihin muihin. (Antero Laukkanen: Höpön löpön!) En pidä siitä ajattelutavasta, että tässä salissa jokin koulutus tai jokin asema veisi niin kuin ylemmäksi kuin me muut, ja sen vuoksi haluan tämän tässä ääneen sanoa.

Minulla on tässä edessäni valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan kannanotto, minulla on tässä edessäni artikkeli, jonka ovat kirjoittaneet THL:n kaksi tutkijaa, ja lisäksi edessäni on Väestöliiton kannanotto. Nämä kaikki tahot, jotka ovat käsitykseni mukaan (Puhemies: Aika!) varsin asiantuntevia, vastustavat tätä aloitetta. (Touko Aalto: Hyvä, Susanna!)

17.31 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Siis en millään muotoa aseta itseäni ylemmäs ketään, mutta olen hämmästynyt, että tässä salissa — ja suuri osa niistä, jotka ovat puhuneet, ovat suomalaisia, Suomessa olevia naisia — ei tiedetä sairaanhoidon, terveydenhuollon rakenteita ja toimintatapoja paremmin. Minä olen hoitanut naisia yli kaksikymmentä vuotta, ja kohtelemme heitä arvokkaasti, kunnioittaen. Minä kohtaan myös aborttia miettiviä, siihen päätyviä naisia, heitä, jotka miettivät adoptiovaihtoehtoa ja raskauden jatkamisvaihtoehtoa. Rinnalla kuljetaan, heidän tilannettaan hoidetaan, mutta se, että ei tarvitse siihen yksittäiseen toimenpiteeseen, toisen elämän lopettamiseen, osallistua, on ihmisoikeuskysymys, se on myös yhdenvertaisuuskysymys. Minkä takia tässä meidän aloitteessamme eivät ole naisten oikeudet perusteena? Koska naisilla säilyy oikeus aborttiin (Puhemies: Aika!) ihan niin kuin tähänkin asti. Nainen itse päättää sen.

17.32 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se on sinänsä hauska kuulla, että tässäkin salissa EU niin paljon silloin kiinnostaa, kun se mahdollistaa naisten aseman heikentämisen. Me tiedämme esimerkiksi sen, mitä tämä asia on aiheuttanut Italiassa. Täällä koko ajan kerrotaan, miten tämä toimii kaikkialla niin hyvin, mutta siellä on valtavia alueita ja isoja alueita, joilla ei ole missään mahdollisuutta aborttia saada.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

Varsinkin kun me puhumme näin harvaan asutusta maasta kuin Suomi on, niin minä todella toivoisin, että täällä kiinnostaisi tämä alueellinen tasa-arvo ja se, mikä on naisten yhdenvertaisuus tässä maassa.

Pelkästään kun kuuntelen näitä tiettyjen edustajien kommentteja täällä raskauden keskeyttämisestä, niin voin vain arvailla sitä, kuinka paljon tämä keskustelu ja tämä aloite ja kaikki tämä myllytys, mitä tästä halutaan nyt pitää päällä, lisää niitten naisten taakkaa, jotka joutuvat tämän hirveän päätöksen eteen, jotka joutuvat näissä vaikeissa tilanteissa elämään. Tässä puhutaan ammattilaisten arviosta. Lääkäriliitto, Kättilöliitto, sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta, kaikki nämä alan ammattilaisjärjestöt, vastustavat tätä (Puhemies: Aika!) naisten oikeuksien ja työntekijöitten oikeuksien takia.

17.33 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Tämä keskustelu on kyllä oikeasti todella hämmäntävää. Täällä ei todellakaan puhuta kenenkään oikeudesta aborttiin vaan yhden ammattiryhmän oikeudesta omantunnonvapauteen. Jos täällä tänään puhuttaisiin seksuaalivähemmistöistä, kaikki lainaisivat sitä, mitä EU:ssa tapahtuu, mutta kun täällä puhutaan jonkun oikeudesta, omantunnonvapaudesta olla surmaamatta pieni elämä äidin kohtuun, niin nyt siitä on hirveä meteli, (Välihuutoja) hirveä meteli. Oikeus olla osallistumatta elämän lopettamiseen on sataprosenttisesti omantunnonkysymys. (Eva Biaudet: Onko äiti tappaja sitten?)

17.34 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minuakin on hämmäntänyt ehkä ensinnäkin tämä tapa, millä tässä on viitattu Euroopan esimerkkeihin ja tilanteeseen muualla Euroopassa. Monet kansainväliset nais- ja ihmisoikeusjärjestöt nostavat esiin nimenomaan abortin saannin vaikeuden ja myöskin ehkäisyvälineiden heikentyneen saatavuuden keskeisinä tasa-arvo-ongelmina muualla Euroopassa, ja näitä ollaan nyt ikään kuin tuomassa Suomeen. Näitä ongelmia ei ole tällä hetkellä täällä.

Sitten tässä on puhuttu sivistysvaltiosta ja ihmisoikeuksista. Ongelma minun mielestäni on se, että tässä viitataan nyt ainoastaan yhden osapuolen sinänsä tärkeään oikeuteen, uskonnonvapauteen ja omantunnonvapauteen. Mutta miten tämä toinen osapuoli? Tässä on kyse myöskin naisten itsemääräämisoikeudesta, tässä on kyse syrjimättömyysperiaatteesta ja kaikkien kansalaisten oikeudesta hyvään terveyteen. Ja minun nähdäkseni tämä lakimuutos tulee vaikeuttamaan abortin saantia, vaikka se ei sitä kokonaan estä, ja täten se tulee myöskin heikentämään naisten itsemääräämisoikeutta Suomessa. Se tulee myöskin (Puhemies koputtaa) asettamaan naisia eri puolilla Suomea epätasa-arvoiseen asemaan ja (Puhemies: Aika!) näin myöskin heikentää yhdenvertaisuutta tässä maassa.

17.35 Sari Raassina kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sari Tanus viittasi kokemuksiin, joita ammattihenkilöstöllä on kyseisestä toimenpiteestä, terveydenhuollosta ja näiden potilaiden kohtaamisesta. Katson kuitenkin, että tässä kysymyksessä ensisijaista on niiden naisten asema, jotka joutuvat tuohon vaikeaan elämäntilanteeseen. (Touko Aalto: Just näin!) Terveydenhuollon ammattihenkilöllä täytyy olla valmiudet kohdata tilanteita, toimia tilanteissa ja tukea asiakasta hänen päätöksenteossaan. (Sari Tanus: Juuri näin!)

17.36 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on sivistysvaltio. Raskaudenkeskeytys perustuu meillä lakiin, ja se on osa julkista terveydenhuoltoa. Edustaja Soini, ministeri Soini, Suomen lainsäädäntö on itse asiassa varsin tiukka. Ni-

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

mittäin naisen oma tahto ei yksin riitä, vaan tarvitaan aina lakisääteinen peruste, ja näitä eurooppalaisia maita on vain kolme, joissa aborttilainsäädäntö on yhtä tiukka kuin Suomessa. Ei ole perustetta väittää, että Suomessa olisi jotenkin löperö aborttilainsäädäntö.

Olennaista on se, arvoisa puhemies, että päätös raskauden keskeyttämisestä on aina erittäin raskas eikä sitä raskasta päätöstä pidä kuormittaa enempää epävarmuudella siitä, saako oman alueen terveydenhuollon henkilökunnalta sitä palvelua, jonka tarvitsee. Siihen tilanteeseen emme halua ketään ajaa. Tätä oikeutta terveydenhuollon henkilöstölle kieltäytyä eettisin perustein ei pidä antaa. Sen sijaan tulee keskittyä laadukkaisiin perhesuunnittelupalveluihin sekä raskauden ehkäisyneuvontaan erityisesti kouluissa.

17.37 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja, ja kerrankin minä tämän eduskuntaurani aikana saan olla eri mieltä Soinin kanssa.

Joka tapauksessa tässä oli Aallolla erittäin hyvä puheenvuoro. Minäkin näen tämän nimenomaan naisen (Antero Laukkasen välihuuto) itsemääräämisoikeuskysymyksenä. — Minä vastaan sinulle myöhemmin. (Naurua) — Minä kiinnittäisin huomiota (Antero Laukkasen välihuuto) tässä yhdenvertaisuuteen... — En kuule, Laukkanen, omia ajatuksiani, kun sinä haluat vastustaa minua niin kovasti.

Haluaisin kuitenkin kiinnittää tässä yhdenvertaisuuteen huomiota siinä mielessä, että jos me nyt avaamme tämän pandoran lippaan, niin kuin täällä Tolppanen sanoi, niin meidän täytyy ruveta miettimään jatkossa kaikkia vakaumuksia. Meillä on hyvin paljon erilaisia uskontoja, erilaisia vakaumuksia. Sen takia ihmettelenkin, että ainakaan tässä vaiheessa ei vielä ole ollut esillä se, että tämän pitäisi mennä ehdottomasti perustuslakivaliokuntaan lausunnolle siinä mielessä, että onko tämä riittävän hyväksyttävä syy asettaa yksi ryhmä eriarvoiseen asemaan, että he voisivat vakaumuksensa puolesta kieltäytyä. Muistamme hyvin esimerkiksi tämän pappiesimerkin: on aivan eri asiasta kysymys, mutta hän ei saanut vakaumuksensa perusteella kieltäytyä työskentelemästä naisen kanssa.

17.38 Lea Mäkipää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ensinnä todettava, että eduskunnassa on muutamia semmoisia asioita, jotka ovat omantunnon asioita, ja tästäkin asiasta on turha väitellä. Mutta kannatan tätä kansalaisaloitetta, koska tämä on minulle omantunnon asia ja ihmisoikeusasia, ja siitä ei kannata väitellä, jokainen on tästä eri mieltä.

Se on ensinnäkin ihan hyvä todeta, että aborttien määrä on laskenut ja varsinkin nuorten keskuudessa, niin että tämä valistus on mennyt eteenpäin.

Täällä pykälässä sanotaan, että "terveydenhuollon henkilökunnalla on oikeus eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella kieltäytyä suorittamasta raskauden keskeytystä, ellei naisen henki ole vaarassa". Tämä on minun mielestäni aika hyvä johdatus täällä aloitteessa.

Sitten on kyllä ihmeellistä todeta, että joskus otetaan tämä Euroopan hieno käytäntö mukaan mutta tässä tapauksessa vain Suomi ja Ruotsi ovat eri mieltä. Tuntuu jotenkin ihmeelliseltä, että kuinka näin mennään sitten näissä asioissa aina, mikä asia onkin kyseessä. (Puhemies koputtaa)

Ja kyllä tämäkin on johtamassa siihen, (Puhemies: Aika!) että eutanasia on seuraava asia, mistä täällä keskustellaan.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

17.39 **Martti Talja kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jäin pohtimaan tätä prosessuaalista menettelyä tässä. Moni nainen tulee kuitenkin kuulemaan terveydenhuollon ammattilaisen luokse, miten tässä tilanteessa voisi toimia. Koskeeko tämä myös tätä toimintaa, vai onko kyse siitä ainoastaan, että tuottamuksellisesti tuottaa sitten sikiön lähetyksen? Tällä hetkellä ne ovat lääkkeellisiä suurin osa, hyvin vähän menee toimenpiteellisesti varhemmin. Liittäisin tähän samaan asiaan kyllä sitten myös neuvonnan siitä raskauden ehkäisystä ja niin edelleen. Elikkä näkisin, että kyseessä on enemmänkin ammatinvalinta-asia. Näen, että lääkärin, ammattilaisen, pitää osata neuvoa, miten menetellä, siinä tilanteessa, kun asiakas tulee luokse.

17.40 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kysymyksessä on näin herkkä, henkilökohtainen asia, olisi syytä pidättäytyä kaikenlaisesta ehdottomasta, ehdottomuuksia sisältävästä keskustelusta, erityisesti jos on mahdollista, että sävy syyllistää naisia, jotka ovat elämänsä vaikeimman asian edessä. Edustaja Niikko sanoi täällä, että keskustelussa ollaan kylmäkiskoisia terveydenhuollon henkilökuntaa kohtaan. Se keskustelu, mitä minä olen tämän kansalaisaloitteen puolustajilta kuullut, on kyllä erittäin kylmäkiskoista näitä naisia ja vanhempia kohtaan, jotka näitä päätöksiä joutuvat tekemään. Ministeri Soini puhui ihmisoikeuksista, niin kuin moni muukin, mutta pitäisi puhua myöskin potilaiden ihmisoikeuksista ja yhdenvertaisuudesta.

17.42 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jo tällä hetkellä työpaikkajärjestelyjen avulla useat terveydenhuollon ammattilaiset voivat kieltäytyä osallistumasta raskaudenkeskeytyksiin tai kirjoittamasta näitä läheteitä, mutta tämän oikeuden toteutuminen on epätasaista, ja esimerkiksi tällä hetkellä on mahdotonta erikoistua gynekologiksi, jos ajattelee, että ihmisen elämä alkaa hedelmöityksestä, eikä halua osallistua alkaneen ihmiselämän lopettamiseen. Toivon, että ymmärrettäisiin, että kysymys abortista on erityinen eettinen kysymys. Se ei ole mikä tahansa kysymys, koska lääkärin ja terveydenhoito henkilöstön keskeinen eettinen arvo on elämän suojeleminen. Meillä on lääkäreitä ja on kättilöitä, jotka ajattelevat, että ihmiselämä alkaa hedelmöityksestä, ja silloin tällaiselle lääkärille abortin suorittaminen on ihmiselämän lopettamista. (Puhemies: Aika!) Kun tämän vakaumuksen (Puhemies koputtaa) suoja on muissa maissa hyväksytty, miksi ihmeessä (Puhemies: Aika!) se ei voi täällä toteutua?

17.43 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eettisten asiain neuvottelukunnan lausunnossa — olen ETENEn jäsen mutta en ollut tuolloin, kun tämä kanta on otettu — on todettu, että jos tällainen käytäntö otettaisiin, olisi luotava velvollisuus ja menettelytapa raportoida vakaumuksesta, jonka perusteella voisi kieltäytyä jostakin Suomessa hyväksytyn terveydenhuollon toimenpiteen suorittamisesta. Eli käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ilmoittaa vain, että minulla on sellainen vakaumus, että en tätä toimenpidettä voi suorittaa. Tämä on johtanut näissä eurooppalaisissa maissa siihen, että 2008 Italiassa 70 prosenttia gynekologeista kieltäytyi suorittamasta abortteja, Portugalissa 80 prosenttia. Kuvitelkaapa tuolla isolla Lapin alueella lähin terveysasema tai paikka, jossa tämä toimenpide voitaisiin tehdä: kun sinne tulee 14-vuotias tyttö, joka on tullut raskaaksi, ja hän haluaisi abortin, niin hänelle sanotaan, että sulla on lähin paikka nyt sitten Oulussa, koska minä en näitä tee, ja hänelle asetetaan hirvittävä taakka eteen, (Puhemies koputtaa) että hän on jonkun (Puhemies: Aika!) väärän asian edessä.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

17.44 **Simon Elo ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun vasemmisto-oppositio on puhunut täällä pakkolaeista, niin nythän tässä olisi kerrankin yksi pakko, joka voitaisiin poistaa ja korostaa ihmisarvoa. Miksi ei voida ymmärtää sitä, että me voimme toimia aivan hyvin niin kuin nämä muutkin Euroopan maat?

Mitä sitten tulee tähän ajatukseen, että rinnastetaanko armeijan käyminen ja tämä siinä, mikä on velvollisuutta: Siinä mielessä voidaan aivan hyvin rinnastaa, että yhtä lailla armeijan käymisestä voi vakaumuksellisista syistä kieltäytyä, suorittaa toisella tavalla. Minun mielestäni se on aivan hyväksyttävää. Siinäkään ei mitään kysytä sen enempää nykyään. Eikä niitäkään kieltäytyjiä ole kuin muutama tuhat vuodessa. Mikä ongelma siinä on? Mikä ongelma se tässä olisi? Eikö meillä todella järjestelmä kykene siihen, että voidaan ottaa näiden ihmisten syvä vakaumus huomioon siinä, miten he tekevät työtään? Minua ihmetyttää, että mitään kompromissia ei muka pystytä tässä asiassa löytämään.

17.45 **Hanna Halmeenpää vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisat edustajakollegat, tätä aloitetta puollettaessa on vedottu siihen, että naisten oikeus raskaudenkeskeytykseen säilyy ennallaan ja että se olisi vain järjestelykysymys. Minä kysyn kaikella kunnioituksella: Eikö ole järjestelykysymys myös se, että ne alan ammattilaiset, jotka ovat hakeutuneet alalle siitä huolimatta, että eivät halua eivätkä voi raskaudenkeskeytyksiä tehdä — mikä tilanne edustaja Tanuksen mukaan jo nykyisinkin paljon vallitsee — ovat hakeutuneet sellaisiin töihin, joissa raskaudenkeskeytyksiä ei tehdä? Eikö tämä järjestely sitten riitä? (Päivi Räsänen: Ei riitä!)

17.46 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen kovasti, miksi ministeri Soini ei saisi omaa mielipidettään esittää täällä. (Timo Heinonen: Totta kai saa!)

Tämä on vakaumuksellinen asia, ja abortti on aina tosi raskas asia naiselle, ennen ja jälkeen.

Olen itsekin terveyden alan ihmisiä, mutta koska täällä on paljon myös lääkäreitä edustajina, haluaisin kysyä: Onko tämä kansalaisaloite sellainen, että jossain vaiheessa henkilö, joka abortin haluaisi, joutuisi hengenvaaraan, koska henkilökunta sitä ei tekisi? Voiko tulla sellainen tilanne, että se pitäisi tehdä niin nopeasti eikä tekijää ole?

17.47 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki ulkoministeri Soini saa sanoa kantansa. Me tiedämme kaikki jo presidentinvaaleista asti, että hän on abortin vastustaja, vaikka ei siitä haluttu puhua silloin kovin kovalla äänellä. Mutta on eri asia, että meillä on myös oikeus tietää, onko tämä koko hallituksen kanta, koska yleensä ulkoministeri puhuu hallituksen puolesta. (Mika Niikko: Älä viitsi!) — On tärkeää aina selvittää, kenen äänellä puhuu. (Ari Jalonon: Tämä on kansalaisaloite!) — Nimenomaan, mutta tämä on eduskunta, ja tuolla on hallituksen istuimet.

Yhdenvertaisuuslain sisältöhän on nimenomaan se, millä tavalla voidaan taata kansalaisille yhdenvertaiset palvelut ja asema, niin että viranomaisten, muun muassa palveluntarjoajien, terveydenhuoltohenkilöstön, omat asenteet esimerkiksi uskonnollisia, etnisiä tai seksuaalivähemmistöjä kohtaan eivät vaikuttaisi negatiivisesti kohteluun. Tässä mielessä yhdenvertaisuuslaki pikemminkin takaa oikeuden saada yhtäläisesti terveydenhoitoa kuin antaa terveydenhuoltohenkilöstölle mahdollisuuden kieltäytyä hoitamasta oman näkemyksensä ja (Puhemies: Aika!) vakaumuksensa perusteella.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Myönnän vielä seuraaville henkilöille debattipuheenvuoron, ja sen jälkeen me siirrymme sitten tuohon puhelistaan: edustajat Tölli, Heinonen, Aalto, Järvinen, Kontula ja Essayah, ministeri Soini, ja sitten vielä edustaja Tanus.

17.48 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terveystieteiden keskeinen, suuri tehtävä on elämän suojeleminen. Perustuslaissamme puhutaan hyvin vahvasti oikeudesta elämään. Tässä nyt käsiteltävässä asiassa on juuri perimmältään näistä kysymys. Me olemme kuulleet sen, että Euroopan maista suurimmassa osassa voidaan vakuumuksellisesti syistä kieltäytyä tästä tehtävästä, ja käytännössä Suomessa suuressa osassa sairaaloita näin menetellään, ja hyvin onnistuneesti. En ymmärrä, miksei tässä voitaisi toimia niin, että tässä on lain suoja, eikä tehdä tästä asiasta sen vaikeampaa. Ei tämä ole pelkästään tekninen kysymys, vaan tässä on kysymys paljon isommasta asiasta, kun on elämästä kysymys. (Puhemies: Aika! — Eva Biaudet: Naisten oikeuksista! Naisten oikeudet ovat myös ihmisoikeuksia!)

17.49 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite on kerännyt runsaasti kannatusta, se on tullut eduskunnan käsittelyyn, ja tänään on aika vähän keskusteltu siitä, millä tavalla tämä kansalaisaloite eduskunnassa käsitellään, ja minun mielestäni se on nyt oleellista myös tässä lähetekeskustelussa. Itse toivon, että myös tämä kansalaisaloite saa vastaavan perusteellisen käsittelyn eduskunnassa ja tulee sitten myös ison salin äänestettäväksi.

Jäin itse miettimään sitä, että kun edustaja Laukkanen puhui tappamisesta, miltä se kuulostaa siitä naisesta, joka on joutunut tällaisen tilanteen eteen, vaikkapa raiskauksen kautta tai inestien kautta taikka jonkun muun kautta. Minä toivoisin, että tässä salissa kunnioitettaisiin ja käytettäisiin myös hienotunteisuutta näissä puheenvuoroissa.

Itse en vahvaa kantaa tähän ole muodostanut. En ole asiantuntija, enkä ole tällaista joutunut itse kohtaamaan, onneksi. (Puhemies: Aika!) Mutta kun Kättilöliitto on todennut, että tällaiset työntekijät ovat jo nyt voineet rajata itsensä pois, niin minun mielestäni se on aika vahva kannanotto.

17.50 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Abortti ei ole ainoa terveydenhuoltoon liittyvä kysymys, joka kuohuttaa meitä kaikkia. Kieltäytyminen abortin tekemisestä raskauden keskeyttämisen syiden takia tapauskohtaisesti saattaisi johtaa siihen, että jokainen lääkäri määrittäisi itse ne kriteerit, joiden perusteella hän potilaitaan hoitaa. Tämä ei ole millään tapaa eettistä. Pahimmillaan tilanne voisi myös johtaa siihen, että varakkailta naisilla olisi mahdollisuus mennä yksityislääkärille saamaan abortti. Nimenomaan — puhuin tuossa aikaisemmin Keski-Suomesta, Itä-Suomesta, pohjoisesta Suomesta — usein saattaa käydä myös niin, että vain yksi ihminen tekee ja työt kuormittuvat yhdelle ihmiselle.

Abortissa ei saa olla kyse rahasta, ei vakaumuksesta, ei raskauteen johtaneista syistä. Abortissa on oltava aina kyse raskaana olevan naisen oikeudesta omaan kehoon ja terveyteen.

17.51 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajille Tanus ja Tölli: Te sanoitte, että tämä ei johtaisi vaikeuksiin vaan olisi helppo toteuttaa. Päinvastoin, tämä avaisi loppumattoman tien pohtia sitä, mitkä vakaumukset antavat oikeuden tehdä

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

henkilökohtaisia ratkaisuja. Miten huomioitaisiin esimerkiksi monikulttuuristuvassa maassamme eri uskontosuuntien ja -kuntien toiveet? Esimerkiksi Iranissa on se tilanne, että suuri osa mieslääkäreistä ei suostu hoitamaan naisia vakaumuksensa takia. Tapahtuisiko tämä myöskin meillä? Ja miten huomioitaisiin muut kuin uskonnolliset vakaumukset, jotka ovat yhtä painavia ja oikeutettuja?

Täällä on puhuttu Euroopan neuvoston päätöslauselmasta. Kannattaa muistaa, että sillä ei ole juridista sitovuutta ja se hyväksyttiin äänin 56—51 kokouksen loppupuolella tilanteessa, jossa 313 jäsentä oli jo poistunut tilaisuudesta. Puhdas vahinko.

17.53 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun salissa vedotaan siihen, että muuallakin Euroopassa, niin minä haluaisin muistuttaa vielä siitä, että muualla Euroopassa aborttioikeus pääsääntöisesti on vahvempi kuin Suomessa ja siitä huolimatta tästä terveydenhuoltohenkilökunnan oikeudesta kieltäytyä on aiheutunut ongelmia muualla Euroopassa.

Täällä on vedottu eurooppaoikeuteen, ja minä tarkistin asian: Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioista ei löydy tuomiota, joka koskisi henkilöstön oikeutta kieltäytyä abortista. Sen sijaan sieltä löytyi kyllä tuomio, jossa ei suinkaan taata aborttioikeutta mutta taataan se, että jos kansallinen lainsäädäntö mahdollistaa abortin, täytyy sen olla tehokkaasti toteutettavissa. Tämä on nimenomaan se huoli, joka liittyy tähän aloitteeseen, että raskaudenkeskeytys ei enää olisi tehokkaasti toteutettavissa, niin kuin EIT meiltä edellyttää.

17.54 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On erittäin hyvä, että ulkoministeri Soini on täällä paikalla, koska tässähän on kysymys myöskin sellaisesta seikasta, joka ei vielä ole salikeskustelussa tullut esille, eli vapaasta liikkuvuudesta Euroopassa ja siitä, että kun Suomessa väki ikääntyy, niin meillä on jo nyt, ja tulevaisuudessa kenties enemmän, pulaa hoitohenkilökunnasta. Ja ajatellaanpa vaikkapa Italiassa tai Puolassa kouluttautunutta kätilöä, joka tulee sitten Suomeen töihin, ja hän on saanut koulutuksensa ja työskennellyt maassa, jossa tämä omantunnonvapaus on ollut voimassa: yhtäkkiä tämän poikkeavan suomalaisen käytännön mukaan eletessä hän joutuu tilanteeseen, jossa hän huomaakin, että kaikki se, mikä on ollut hänelle mahdollista hänen lähtömaassaan, ei olekaan mahdollista täällä Suomessa. Minun mielestäni olisi äärimmäisen tärkeää, että tällaisessa tilanteessa voidaan varmistaa, että ihmisen omantunnonvapautta voidaan edelleenkin kunnioittaa, ja siinä mielessä täytyy muistaa myöskin tämä liikkuvuusasia ja se, että tulevaisuudessa (Puhemies koputtaa) yhä enemmän hoitohenkilökuntaa tulee osallistumaan (Puhemies: Aika!) toisten maitten työmarkkinoille.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Soini, ja sen jälkeen edustaja Tanus.

17.55 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin kiitos edustaja Elomalle, että huomioitte, että ministerilläkin on tässä aivan samanlainen sananvapaus kuin kansanedustajalla, (Eva Biaudet: Kukaan ei kiistänyt!) ja käytän sitä. Kantani on omani, ei puolueeni kanta, niin kuin huomaatte — me olemme vapaa kansanliike, molempiin suuntiin on mielipiteitä — eikä myöskään hallituksen mielipide.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

Mitä sitten aborttiin tulee, edustaja Biaudet, minä en ole koskaan hävennyt omaa näkemystäni tässä. Ja kyllä, minä olen abortin vastustaja. Mitä sitten? Onko minulla demokraattisessa länsimaassa oikeus olla tätä mieltä? (Välihuutoja) — Aivan, aivan, teillä on oikeus olla tuota mieltä, minä en ole koskaan sitä kieltänyt. — Minä olen tätä mieltä, ja minun mielestäni siihen on oikeus. (Puhemies koputtaa) Olen iloinen kansalaisten aktiivisuudesta, tulen käyttämään vielä puheenvuoron. Kiitän Jemina Aholaa ja kansanliikettä, että tämä asia, joka on monelle ihmiselle tärkeä, on tuotu tänne eduskuntaan käsiteltäväksi.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten tässä debattivaiheessa viimeisen puheenvuoron käyttää edustaja Tanus, 1 minuutti, ja sen jälkeen siirrytään sitten näihin puheenvuoroihin.

17.56 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä aloitteessa on kyse nimenomaan naisten oikeuksista. Suomessa naisilla on oikeus aborttiin, ja se pysyy, on se sitten työjärjestelyin, on se minkälaisin alueellisin järjestelyin, mutta saatavuus on niin kuin tännekin asti, eli naisilla on oikeus ja tulee pysymään oikeus aborttiin. Kyse on siitä, että naisilla pitäisi myös Suomessa olla oikeus myös kieltäytyä osallistumasta elämän lopettamiseen. Tässä ei ole mikä tahansa omantunnonkysymys kyseessä vaan ainutlaatuinen asia, jossa on kyse elämästä ja kuolemasta, ei levitetynä mihinkään laajempaan. (Timo Heinonen: Entä miesten oikeus?) — Ja myös miesten oikeudesta, voidaan näin sanoa.

Toivoisin, että siinä mielessä erotettaisiin ne asiat. Me haluamme olla hoitamassa suomalaisia tyttöjä ja naisia, parantamassa heidän hyvinvointiaan ja myös ehkäisyasioita niin, ettei kenenkään tarvitsisi välttämättä joutua siihen epämukavaan tilanteeseen, että pitäisi miettiä aborttivaihtoehtoja, (Eva Biaudet: Siitä olemme yhtä mieltä!) eli että saisimme ehkäisyasiat hoidettua niin hyvin, että tähän ikävään tilanteeseen ei tarvitsisi joutua. Jos joku siihen joutuu, niin minä toivon, että niin minä itse kuin kaikki toiset terveydenhuollon ammattilaiset voisivat olla (Puhemies koputtaa) lempeinä, kunnioittavina, rinnalla kulkevana, terveydenhuollon henkilökuntana.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten puhujalistaan, ja muistutan, että puheenvuoro on sallittu käyttää myös omalta paikalta. Ensimmäisenä puheenvuoron käyttää tältä listalta edustaja Niikko, olkaa hyvä.

17.58 **Mika Niikko ps:** Arvoisa rouva puhemies! Aivan aluksi täytyy sanoa, että syntymätön elämä on usealle pyhä asia. Ei omantunnonvapautta kaipaava hoitaja tai kätilö halua kieltäytyä hoitamasta potilasta, kuten täällä on väitetty, vaan kieltäytyä lopettamasta syntymätöntä elämää. Nämä arvot voivat nousta niin Raamatusta kuin Koranistakin. Miksi emme haluaisi heidän arvojaan ja jumalanpelkoaan kunnioittaa, koska tämä asia on hyvin helposti muulla tavalla järjestettävissä.

Arvoisa puhemies! Omantunnonvapauden suhteen Suomi on ihmisoikeuksien takapajula. Omatunto on usein yhtä kuin vallitseva poliittinen ilmapiiri. Terveydenhuollon tekijöiden osa on raskas. Omantunnonvapauden vaatimus nähdään työvelvollisuuksista kieltäytymisenä. Pehmeämpää lähestymistapaa ja näkökulmaa ei tunneta.

Omaantuntoon vedoten sallimme varusmiespalveluksesta kieltäytymisen, vaikka siellä vasta opetellaan tappamaan. Vastaavasti terveydenhuollon ammattilaista, jonka eettinen

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

peruslähtökohta on ihmisen parantaminen ja elämän pelastaminen, vaaditaan lopettamaan elämä. Vaatimus on kohtuuton.

Miksi terveydenhuollon ammattilaisille ei tätä omantunnonvapautta ole haluttu myöntää? Vastustajat ovat vedonneet ammattivalintakysymykseen ja tasa-arvoon työpaikalla, siitäkään huolimatta, vaikka Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on todennut, että terveydenhuollon työntekijöillä on oltava työssään omantunnonvapaus ilman sanktiota tai syrjintää. Päätöslauselman mukaan neuvoston jäsenvaltioilla on velvollisuus varmistaa, että terveydenhuollon toimijoiden oikeutta omantunnonvapauteen kunnioitetaan.

Arvoisa puhemies! Terveydenhuollon työntekijän näkökulmasta, jolla on henkilökohtainen vakaumus, tilanne on vähintäänkin skitsofreeninen: pelastaako elämä vai ei, toimiaiko pyövelinä vai parantaako sairas. Syntymätön elämä on pyhä mutta työnantajan vaatimus pyhempi. Hyvänen aika, emmekö ymmärrä, että omantunnonvapaudessa on kyse aivan muusta kuin epämieluisan työtehtävän pakoilusta kollegojen kustannuksella? Siinä terveydenhuollon työntekijä kieltäytyy ainoastaan raskauden keskeyttämisen suorittamisesta tai siihen suoraan johtavasta toiminnasta. Hän ei kieltäydy raskaudenkeskeyttämiskomplikaatioiden hoitamisesta, jälkihoidosta, potilaan kohtaamisesta tai keskusteluavusta, kun nainen tekee päätöstä abortista. Tässä on keskeinen ero tässä kansalaisaloitteessa. Lakimuutoksen toteutuessa määrätyt tehtävät tulee voida naisen terveyttä vaarantamatta hoitaa työnjaollisin järjestelyin.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi totean, että on aika nostaa Suomen lainsäädäntö yleiseurooppalaiselle tasolle ja noudattaa Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen lauselmaa: "Terveydenhuollon työntekijöillä on oltava työssään omantunnonvapaus ilman sanktiota ja ilman syrjintää."

18.01 Päivi Räsänen kd: Rouva puhemies! Aloittaessani lääketieteen opinnot syksyllä 78 lääkäreiden ja lääketieteen opiskelijoiden keskuudessa kerättiin adressia, jossa vaadittiin lääkäreille oikeutta omantunnonsyistä kieltäytyä osallistumasta raskauden keskeyttämiseen. Sadasta kurssitoveristani lähes kaikki allekirjoittivat sen riippumatta siitä, miten he itse suhtautuivat raskaudenkeskeytykseen. Oleellista oli heidän mielestään turvata jokaiselle omantunnonvapaus.

Muutamaa vuotta aiemmin tunnettu gynekologi Markus Viljanen oli saanut työstään potkut kieltäytyessään suorittamasta abortteja uskoontulemisensa jälkeen. Tuota asiaa puutitiin ihan korkeinta oikeusistuinta myöten, jossa hän vetosi lääkärinvalaansa elämän suojelemiseksi hedelmöittymisestä lähtien, mutta oikeuden mielestä vaatimus virkavelvollisuuden noudattamisesta painoi enemmän kuin oikeus omantunnonsuojaan. Valitettavasti tuo adressi ei tuottanut tulosta, vaikka sen takana oli Maailman lääkäriliiton tuki ja myös Suomen Lääkäriliitto on aiemmin tätä tukenut. Olen tehnyt itse tämän asian puolesta useita lakialoitteita, ja tämä ongelmahan nostettiin esiin myös Kataisen hallitusohjelmassa, mutta ratkaisua ei ole vielä saatu. Siksi iloitsen todella tästä kansalaisaloitteesta.

Abortti ei tule koskaan olemaan eettisesti neutraali lääketieteellinen toimenpide. Kyllä se nostaa pintaan erilaisten ihmiskäsitysten ja arvojen ristiriidat, jotka ovat tämänkin salin keskustelussa näkyneet: mistä ihmisen elämä alkaa, milloin ihmisen elämä syntyy, ja miten ihmisarvo suhteutuu elämän muihin arvoihin. Aika iso osa lääkäreistä ja esimerkiksi kättilöistä kipuilee aborttikäytännön ja omien eettisten periaatteidensa ristitulella. Kuten täällä on todettu, käytännön työjärjestelyillä pystytään useissa tapauksissa turvaamaan

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

omantunnonsuoja, ja tähänhän esimerkiksi Suomen Lääkäriliitto myös kannustaa. Kuitenkin näitä ongelmatilanteita tulee kätilöillä, lääkäreillä ja muilla terveydenhuollon ammattilaisilla. Kyllä Suomessa myös gynekologiksi tulisi voida erikoistua lääkärin, joka kunnioittaa ihmiselämän arvoa hedelmöitymisestä lähtien. Itse kuulun siihen joukkoon, joka halusi lääkäriksi mutta ei omantunnonsyistä olisi voinut suorittaa abortteja. Minulla lääkärinä ja kristittynä on ollut syvä vakaumus siitä, että ihmisen biologinen elämä alkaa hedelmöityksessä ja että jokainen ihminen kokoon, ikään katsomatta on arvokas ihminen. Siksi toimenpide, jossa ihmisen elämän lopettaisin, olisi minulle mahdoton.

Kiitän ministeri Soinia erittäin rohkeasta puheenvuorosta, ja nyt ministeri Rehula jo ennätti lähteä pois, mutta kiitos siitä, että hänkin oli osan aikaa läsnä.

18.05 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Kuten sanottua, keskustelemme täällä äärimmäisen henkilökohtaisesta, äärimmäisen herkästä, vaikeasta, monelta osin vähän vaietustakin aiheesta. Täällä on puhuttu siitä kokemuksesta, mikä ammattihenkilökunnalla on, mutta vaikka kokemuksia on keskenmenoistakin, kohtukuolemista, raskaudenkeskeytyksistä eri vaiheissa raskautta, näitä kokemuksia kuullaan aika vähän siitä huolimatta, että ne eivät ole aivan harvinaisia. Sen takia tässä keskustelussa olisikin syytä muistaa, että ne asiat, jotka osa tuomitsee, joita arvostelee tai joita päätöksiä kyseenalaistaa, ovat joidenkin toisten ihmisten elämän vaikeimpia kokemuksia. Tässäkin salissa saattaa olla useita, joille tämä käsillä oleva pohdinta on tuttua myös ihan omasta elämästä.

Käsillä olevaan kansalaisaloitteeseen liittyvässä keskustelussa, erityisesti siinä kohtaa, kun allekirjoituksia kerättiin, nostettiin esimerkiksi kätilöiden ja muun hoitohenkilökunnan erilaisia kokemuksia erityisesti myöhäisistä raskaudenkeskeytyksistä. Tämä tuntuu erityisen ristiriitaiselta. Kaikkiin abortteihin on aina vahvat perusteet, ne ovat aina vaikeita, harkittuja päätöksiä mutta erityisesti silloin, kun kysymys on myöhäisestä raskaudenkeskeytyksestä. Samalla muistetaan, että raskauden keskeyttäminen ei tosiaan Suomessa ole mitenkään erityisen helppoa eikä mahdollista ilman erityisen hyvää syytä.

Haluaisinkin kiinnittää huomionne nyt erityisesti potilaaseen, siihen ihmiseen, siihen vanhempaan ja siihen hetkeen, jolloin hän joutuu miettimään näitä vaihtoehtoja, jotka ovat edessä. Ei voi tietää, miltä tuntuu pohtia tällaista asiaa silloin, kun kysymyksessä on oma lapsi. Miltä tuntuu sellaisessa tilanteessa, kun oma toivottu, odotettu ja jo rakastettu lapsi ei voikaan hyvin ja kaikki ei ole hyvin siellä kohdussa, niin kuin myöhäisessä keskenmenossa tilanne aina on? Sitä tunnetta ja sitä pohdintaa ja niitä ajatuksia, joita sillä hetkellä on päässä, ei voi tietää, ellei itse ole ollut kokemassa tätä tilannetta. Yleensä raskaudenkeskeytyksissä ja erityisesti myöhäisissä raskaudenkeskeytyksissä tärkeintä on sille vanhemmalle nimenomaan sen oman lapsen paras. Voin omasta kokemuksesta kertoa, että se pohdinta, mitä ennen tätä ratkaisua tehdään, on vaikeinta, mitä elämässä voi kohdata, ihan riippumatta siitä, mihin päätökseen lopulta päätyy, minkä päätöksen tekee tämän äärimmäisen vaikean tilanteen edessä. Tämän pohdinnan ollessa käynnissä tällainen vanhempi tarvitsee ja ansaitsee kaiken mahdollisen tuen. Koko sairaanhoidon etiikka perustuu ymmärtämiselle, ei tuomitsemiselle, ja näin herkässä asiassa fokuksen pitäisi olla siinä potilaassa, siinä vanhemmassa, joka on äärimmäisen vaikean tilanteen edessä, ei eettisen pohdinnan kanssa kipuilevan hoitohenkilökunnan tilanteessa. Terveydenhuollon henkilöstö kohtaa joka tapauksessa erilaisia eettisiä tilanteita. Se on osa heidän työtään.

18.09 Susanna Huovinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti en päässyt aivan tähän keskustelun alkuun ja kuulin, että ministeri Soini oli käyttänyt täällä jo ennen sitä puheenvuoron. Haluaisin vain tähän alkuun toivoa, että puhemiesneuvosto voisi mahdollisesti tarkentaa tai täsmentää vielä näitä ohjeita, jotka liittyvät ministerin puheenvuoroihin silloin, kun asia ei ole hänen oman tonttinsa asia. Nimittäin jos en aivan väärin muista, niin viime kaudella, kun käsittelimme tasa-arvoista avioliittolakia ja kun silloisen ministeri Niinistön kanssa halusimme käyttää asiasta puheenvuorot, niin meidät komennettiin omille paikoillemme saliin käyttämään nämä puheenvuorot juuri siitä syystä, että... (Timo Soinin välihuuto) — Juuri tätä tarkoitan, sitä miten nämä käytännöt sitten poikkeavat mahdollisesti toisistaan aina vaalikaudesta riippuen. Se ei ole kai järkevää, että siinä poikkeamia on.

Puhemies! Ensiksi, niin kuin lupasin tuossa debatissa, sanon muutaman sanan tästä Euroopan neuvoston päätöslauselmasta, johon tämä aloite hyvin vahvasti nähdäkseni on ankkuroitu. Nyt on muistettava, että tämä kyseinen päätöslauselma oli tuossa Euroopan neuvoston käsittelyssä hyvin kiistanalainen — itse asiassa se oli todellakin vain yhden äänen päässä palautuksesta komiteaan uudelleen valmisteltavaksi. Lisäksi pitää muistaa, että tästä asiasta ei Eurooppa-neuvoston tasolla hyväksytty lainkaan suosituksia, ja tätä voi pitää hyvin poikkeuksellisenä. Siis yleensä tulee myöskin suositukset hallituksille, jotka ovat sitten velvoittavampia kuin tällainen päätöslauselma. Eli tämä ei siis edennyt varsinaisesti hallituksille velvoittavana toimenpiteenä, ja kyllä myös tuo äänestyslukema tietenkin osoittaa, että tässä asiassa oli erittäin syviä erimielisyyksiä, ja kuten sanoin, eduskuntakäytännössä puhuisimme tilapäisestä enemmistöstä.

Puhemies! Sitten haluan vielä nostaa esille muutamia näkökulmia varsinkin tuosta valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan työstä, jota kyllä kovasti arvostan aiemman kokemukseni pohjalta. Siellä lausunnossa todetaan muun muassa seuraavaa: "Erityisen ongelmallisia olisivat tilanteet, joissa ainoa saatavilla oleva lääkäri kieltäytyisi raskaudenkeskeytyksestä vakaumukseensa vedoten raskaana olevan naisen tilanteesta riippumatta. Kuinka silloin voitaisiin taata yhdenvertainen kohtelu ja raskaana olevan naisen tarvitseman hoidon saanti?" Lisäksi viittasin jo debatissa tuohon Väestöliiton kannanottoon. Myös tästä haluan siteerata seuraavaa: "Raskaudenkeskeytystä hakevan potilaan siirtäminen toiselle työntekijälle tai jopa toiseen toimipisteeseen ei ole eettisesti hyväksyttävää. Raskauden keskeyttämiseen liittyy edelleen voimakas stigma, jota ei ole tarpeen lisätä torjumalla potilas."

Ja vielä lopuksi, puhemies, haluan todeta, että pelkään pahoin, että mikäli tämä aloite etenisi, niin joutuisimme valitettavasti ehkä miettimään, millaisen signaalin terveydenhuollossa raskaudenkeskeytykseen päätyvä tyttö tai nainen osakseen saisi näiltä ammattilaisilta.

18.13 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin sen verran kommentoida, että eettisen neuvottelukunnan lausunnossa, jos sitä ruvetaan ammatti-ihmisten kanssa katsomaan, on monia erittäin heikkoja kohtia. Esimerkiksi ainoana asiantuntijana on käytetty nykyistä professori Oskari Heikinheimoa. Silloin kun tätä lausuntoa oltiin tekemässä, olimme yhteydessä eettiseen neuvottelukuntaan, jotta siellä kuultaisiin myös toisenlaisia näkökantoja, mutta siihen ei saatu edes vastausta. Elikkä jos ruvetaan käymään tätä läpi, niin siellä on hyvin, hyvin monia heikkoja lenkkejä valitettavasti. Olin hyvin pettynyt siihen lausuntoon.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

Väestöliiton lausuntoon liittyen on pöyristytävää, että siellä on laitettu niin, että potilasta pompoteltaisiin tai ikään kuin potilas joutuisi yllättäen sellaisen terveydenhuollon henkilökunnan edustajan eteen, joka kieltäytyy hoitamasta hänen asiaansa. Totta kai työpaikoilla nämä asiat ovat etukäteen tiedossa ja potilaat ohjataan sillä tavalla, että he saavat tarvitsemaansa hoitoa ja varsinkin siinä alkuvaiheessa asian rauhallista, rauhanomaista käsittelyä.

18.14 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edelleenkin en pidä siitä, että joidenkin mielipide asetetaan tässä salissa ikään kuin toisten ohitse ja ylitse. Pidän kyllä erittäin epäilyttävänä myös sitä, että mikäli meillä on tällaisia elimiä, joiden tehtävänä on arvioida terveydenhuollon erilaisia kysymyksiä, niin tässä salissa käymme ulkoapäin kyseenalaistamaan heidän työnsä, mikäli olemme heidän kanssaan eri mieltä. Mielestäni tällaiseen meidän ei pidä lähteä, koska silloin viemme pohjan myös monelta muulta asialta, joissa sitten ehkä tekin, edustaja Tanus, luotatte ETENEn sanaan.

Ja vielä, puhemies, totean, että tässä Väestöliiton kannanotossahan todetaan, että Italiassa ja Itävallassa raskaudenkeskeytykseen pääsy on vaikeutunut näiden erilaisten käytäntöjen vuoksi.

18.15 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Sanottakoon sen verran, että en aseta itseäni ylemmäs ketään toista, mutta tähän ETENEn lausuntoon liittyen olen kuullut hyvin monelta ammattihenkilöltä näitä perusteluja, millä perusteilla he tekivät tuon johtopäätöksen, ja se on varsin heppoisesti valitettavasti tehty.

Sitten siihen, kuinka paljon toisissa maissa, joissakin maissa, on raskaudenkeskeytyksestä kieltäytyjiä. Sanottakoon, että jos Suomessa vaikka 70 prosenttia kaikista gynekologeista kieltäytyisi tekemästä abortteja, niin se olisi enemmän kuin tällä hetkellä gynekologit tekevät abortteja, koska suurin osa erikoislääkäreistä toimii muissa työpisteissä, hoitamassa syöpäpotilaita, lapsettomuuspotilaita ja seksologian kysymyksiä, nuorisogynekologiaa, vaihdevuosi-ikäisiä. Meillä on ikääntyvä väestö, suurin osa gynekologeista hoitaa aivan toisenlaisia kysymyksiä, eli voi olla, että jos jopa 80—90 prosenttia kieltäytyisi, niin siltikin se määrä, mikä jäisi jäljelle, on enemmän kuin on tällä hetkellä niitä gynekologeja, jotka ovat sellaisessa työpisteessä, jotka hoitavat näitä. Eli tämä asia kyllä hoituu, (Puhemies koputtaa) naiset saavat haluamansa abortin.

18.16 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ETENEn jäsenenä ihmettelen myös edustaja Tanuksen kannanottoa eettisten asioiden neuvottelukunnan lausuntoihin. Siellä on kyllä hyvin asiantunteva porukka ja käytetään asiantuntijoita eri tahoilta ja käydään keskustelua, ja nämä lausunnot perustuvat oikeuskäytäntöön ja siihen vankkaan kokemukseen, mikä eri tahoilla on. Totta kai, varmasti edustaja Tanus ja hänen tavaltaan ajattelevat löytävät myös ammattilaisia, jotka ajattelevat toisin, mutta soisi, että tällaisen elimen, jonka tehtävä on nimenomaan puntaroida asioita eri kannoilta, asiantuntemusta ja osaamista ei tällä tavalla asetettaisi kyseenalaiseksi.

18.17 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin vielä muistuttanut edustaja Tanusta, että sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan lisäksi muutkin terveydenhuollon ammattilaisten liitot ja liittojen eettiset ohjeistukset ovat kaikki yksiselitteisesti selkeästi nykyisen lainsäädännön kannalla.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

18.17 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ollenkaan epäile sitä, että edustaja Tanus on vilpitön siinä, että hän kokee, että hän voisi hoitaa potilaita ihan hyvin. (Välihuuto) — Niin, mutta koska en ole kokenut sitä, en voi tietää. — Mutta naisena täytyy sanoa, että...

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Biaudet, pyydän puhumaan tänne eteenpäin.

Naisena tässä on ennen kaikkea mielestäni kuitenkin kysymys siitä, onko naisella oikeus omaan kehoonsa. Äitinä minun täytyy sanoa, että kyllä minun olisi hyvin vaikea viedä omaa tyttäntäni sellaiselle lääkärille, josta tiedän, ettei hyväksy hänen ratkaisuaan esimerkiksi raskaudenkeskeytyksestä, ja siinä mielessä tässä on erittäin paljon kyse ihmisoikeuksista ja naisten oikeuksista. Me tiedämme, millä tavalla käy niissä maissa, joissa nuoret tytöt jopa raiskauksissa joutuvat synnyttämään lapsia oman terveytensä uhalla, oman mielenterveytensä uhalla, oman kehityksensä uhalla, oman tulevaisuutensa ja lapsensakin tulevaisuuden uhalla sen takia, että on joku muu, joka katsoo, että heillä on moraalinen oikeus olla hyväksymättä tätä raskaudenkeskeytystä.

18.18 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Haluan kyllä muistuttaa edustaja Biaudet'ta, että eihän tässä todellakaan olla nyt koskemassa siihen aborttioikeuteen, ja varmasti tässä salissa löytyy sen asian ympäriltä erittäin paljon mielipiteitä: on ihmisiä, jotka ajattelevat, että se ei ole missään olosuhteissa hyväksytty, on ihmisiä, jotka ehkä ajattelevat, että se on joissakin olosuhteissa hyväksytty, ja on ihmisiä, jotka ajattelevat, että se on kaikissa olosuhteissa hyväksytty. Tässä ollaan nyt keskustelemassa ja päättämässä kansalaisaloitteen pohjalta toivon mukaan siitä, että hoitohenkilökunnalla on omantunnonsyistä oikeus vakaumukseen vedoten kieltäytyä abortin suorittamisesta. Aborttilain mihinkään muuhun kohtaan ja pykälään ei olla tekemässä muutoksia. Se säilyy ihan edelleen sellaisena kuin se tällä hetkellä meillä Suomessa on.

18.19 **Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on monesti otettu esimerkkinä näitä muita Euroopan maita. Kannattaa myös keskustella siellä päin, esimerkiksi Irlannissa, naisten kanssa, jotka kokevat tämän asian hyvin hankalaksi: ei ole mahdollisuutta tehdä, oli se elämäntilanne mikä tahansa. Jos tosiaankin tilanteessa, jossa olet tekemässä tämän hyvin, hyvin vaikean päätöksen — jota jo itsessään joutuu sen puolesta varmasti pohtimaan monelta eri kannalta — terveydenhuollon henkilökunta, jota kohtaan meillä on kuitenkin arvostus olemassa, kertoo sinulle, että minä en muuten voi tehdä tätä, niin voin vain kuvitella, mikä se tunne on, mikä naiselle jää.

Te olette monessa puheenvuorossanne korostaneet sitä, että kukaan ei kiellä aborttia, mutta kyllähän tässä väistämättä tullaan siihen tilanteeseen, että te vaikeutatte ja tällä päätöksellä nimenomaan vaikeutetaan abortin saamista, kun se on jo muutenkin vaikeata ja (Puhemies koputtaa) hankalaa ja varmasti monelle, monelle hyvin tukalaa.

18.20 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saman asian olisin nostanut esille, että tässähän on kyse nimenomaan abortin saannin vaikeuttamisesta. Ettehän te voi, edustajat Tanus ja Essayah, väittää, etteikö tämä vaikuttaisi mitenkään naisten abortin saantiin Suomessa, ja erityisesti sitä, etteikö tällä olisi myöskin alueellisia seurauksia. Tämä ei ole mikään yksiselitteinen ihmisoikeuskysymys, koska tämä vaikuttaa mui-

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

den ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen, ja tämä ihmisoikeuslainsäädännöllisesti voi myöskin olla yksi syy rajoittaa esimerkiksi uskonnonvapautta. (Eduskunnasta: Ohhoh!) Keskeisin kysymys tässä on nimenomaan se, että me joudumme punnitsemaan naisten oikeutta omaan kehoon, naisten itsemääräämisoikeutta omantunnonoikeutta vastaan.

18.21 Ilkka Kantola sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällaisesta kysymyksestä, jossa on kyse aborttilainsäädännöstä tai omantunnonvapaudesta siihen liittyen, näin miehenä jotenkin haluaisin hyvin varovasti puhua muistaen samalla sen, että ei yksikään nainen päädy aborttiin ilman, että syy olisi aina myös miehessä. Kyllä tämä keskustelu on aina sellainen, jossa myös meidän miesten pitää katsoa peiliin.

Mutta kun tässä viitataan nyt omantunnonvapauteen, niin perustuslaissahan on oma pykälänsä. Se ei ole 5 § vaan se on 11 §, Uskonnon ja omantunnon vapaus. Tässä todetaan: "Jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus." Sitten 2 momentissa vähän myöhemmin todetaan: "Kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen." Uskonnon harjoittaminen on semmoinen, josta perustuslain tasolla säädetään, että kukaan ei ole velvollinen omantuntonsa vastaisesti osallistumaan siihen, mutta tässä ei sanota, että kukaan ei ole omantuntonsa vastaisesti velvollinen osallistumaan ammattinsa työtehtäviin (Puhemies koputtaa) joiltakin osin. Puhutaan uskonnon harjoittamisesta: siihen ei ole velvollisuus osallistua omantuntonsa vastaisesti.

18.22 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä esimerkiksi edustaja Biaudet kuvasi, miten tämä laki toisi sellaisen ongelman, että potilaat, naiset, joutuisivat kohtaamaan lääkäreitä tai hoitajia, jotka eivät vakaumuksellisesti hyväksy raskaudenkeskeytystä. Ei tämä lainsäädäntö, edustaja Biaudet, muuttaisi tässä suhteessa nykytilaa millään tavalla. Nytkin meillä on lääkäreitä ja hoitajia, jotka kohtaavat naisia ja jotka eivät vakaumuksellisesti hyväksy aborttia tai pitävät sitä elämän lopettamisena. Mutta päinvastoin tämä selkeyttäisi näitä tilanteita, kun selkeästi esimerkiksi gynekologit ja terveyskeskuslääkärit voisivat kieltäytyä kirjoittamasta aborttiin liittyviä lausuntoja, jolloin myös se työjärjestely olisi varmasti selkeämpää ja helpompaa.

Puhemies Maria Lohela: Takaisin puhujalistaan.

18.24 Sari Raassina kok: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on todettu jo moneen otteen, että päätös raskauden keskeyttämisestä on naisille lähes poikkeuksetta äärimmäisen vaikea, oli siinä taustalla sitten ei-toivottu raskaus tai sikiön tai äidin terveydentilaan liittyvä päätös. Voin vain kuvitella, miltä tästä asiasta tällä hetkellä kamppailua itsensä kanssa käyvistä naisista tämä keskustelu kuulostaa.

Nykyinen terveydenhuoltojärjestelmämme ja ammattihenkilöstön korkea eettinen näkemys ja toiminta kykenevät kuitenkin pääsääntöisesti auttamaan ihmistä, joka on vaikeassa elämäntilanteessa. Kuitenkin, kun puhumme terveydenhuoltohenkilöstön oikeudesta valita omia työtehtäviään oman arvomaailmansa mukaisesti, tulemme väistämättömästi ristiin potilaan oikeuksien ja hyvän hoidon näkökulmasta.

Omasta kokemuksestani yli 20 vuotta lääkärintyötä tehneenä voin todeta, että kysymys raskauden keskeyttämisestä ei todellakaan ole ainut eettisiä ja arvopohjaisia kysymyksiä herättävä asia terveydenhuollossa. Ja jos tarkastelemme yhteiskuntaa laajemmin, vastaa-

via esimerkkejä löytyy monelta yhteiskunnan sektorilta, esimerkiksi koulumaailmasta, missä voisimme vastaaviin tilanteisiin myös törmätä.

Ammattipätevyysdirektiivi määrittelee terveydenhuollon ammattipätevyyksiin vaadittavat koulutussisällöt. Direktiivin liitteissä listattuihin koulutussisältöihin kuuluvat muun muassa riittävät teoreettiset ja kliiniset taidot lääketieteen erikoisaloista ja äitiyshuollosta. Esimerkiksi sairaanhoitajien ja kättilöjen opintoihin on sisällyttävä myös raskauden keskeyttämisen opetusta, jotta kaikki koulutettavat terveydenhuollon ammattilaiset saavuttavat direktiivin mukaisen ammattipätevyyden. Korkeatasoisen terveydenhuollon perusta on korkealaatuinen koulutus. Sekä lääketiede että terveydenhuolto tarjoavat lukuisia koulutusvaihtoehtoja niille nuorille, joiden arvopohja joutuisi vakavaan ristiriitaan toimeen tai tehtävään kuuluvien velvoitteiden vuoksi. Koulutusvaiheessa saatava oppi luo pohjan vahvalle ammatillisuudelle, joka on kaikista keskeisin asia työntekijän toimiessa potilaiden tai asiakkaiden rinnalla.

Ammatillisuuteen kuuluu myös kyky erottaa ammatillinen ja henkilökohtainen. Vaikeassa elämäntilanteessa olevan potilaan hoitamisessa vaaditaan erinomaisia vuorovaikutustaitoja, joissa inhimillinen, potilaan arvoista lähtevä kohtaaminen on keskiössä. Tuohon tilanteeseen ei missään olosuhteissa kuulu ammattihenkilön oman maailmankatsomuksen esiin tuominen, saati tehtävästä kieltäytyminen potilaan valintojen vuoksi. Olen omassa työssäni joutunut kohtaamaan useita kertoja ne haasteet, joita on nostettu esiin tässä salissa. Esimerkiksi alueellisesti on haastavaa saada asianmukaista hoitoa, jos lääkäreitä on vähän ja toisella tai jopa molemmilla on näkemys asiasta.

Arvoisa puhemies! En näe mitään tarvetta lainsäädännön muutokseen kansalaisaloitteen pohjalta. Terveydenhuollon etiikasta on sen sijaan käytävä keskustelua täällä. Toivon, että keskustelussa korostuvat jatkossa potilaan oikeudet, hyvän hoidon käytännöt ja ihmisten yhdenvertaisuus terveystalveittain saatavuudessa.

18.28 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kunnioitan jokaisen ihmisen itsemääräämisoikeutta, myös hoitohenkilökunnan. Nyt heillä ei tätä ole.

On hyvä ja oikein, että tämä kansalaisaloite on tehty. Se pyrkii poistamaan epäoikeudenmukaisuuden, jonka kohteena hoitohenkilökunta on. Se haluaa poistaa ristiriidan, joka Suomen laissa on suhteessa Euroopan ihmisoikeusjulistukseen, joka voimakkaasti takaa omantunnon ja vakaumuksen ilmaisemisen oikeuden (Eva Biaudet'n välihuuto) yksilönä. — Edustaja Biaudet, lukekaapas tämä sieltä tarkkaan. — Ilmaisunvapaus omasta omantunnosta on keskeisiä periaatteita, ja julkisessa virassa, työssä, yksilönä tämä oikeus on taattu. Se on ymmärretty kaikissa muissa Euroopan maissa, mutta ei Suomessa ja Ruotsissa.

Tässä on kysymys hoitohenkilökunnan ihmisoikeuksista, yhdenvertaisuudesta, tasa-arvosta, omantunnonvapaudesta. Omantunnonvapaus taataan perustuslaissa, uskonnonvapauslaissa, yhdenvertaisuuslaissa ja syrjintälaissa. Nämä ovat yksiselitteisiä oikeuksia ja vapauksia. Nyt täällä puhutaan aiheesta sellaisella tavalla, että tämä kokonaisuus jää kokonaan hämärään. Me puhumme hoitajien, yhden ryhmän, oikeudesta, selkeästä oikeudesta omantunnonsyistä kieltäytyä jostakin, joka heille on elämän ja kuoleman kysymys. Me emme puhu täällä nyt aborttioikeudesta vaan tämän yhden ammattiryhmän oikeudesta kieltäytyä elämän keskeytyksestä.

Terveydenhuollon ammattilaisten tulee voida hoitaa ammattietiikkansa mukaisesti potilaita ilman, että heitä painostettaisiin suorittamaan toimenpiteitä, joiden he vakaasti usko-

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

vat vahingoittavan potilaita tai päättävän ihmiselämän. Samalla periaatteella lääkäreiden on sallittu toimia omantuntonsa mukaan elämää kunnioittaen muidenkin eettisesti ristiriitaisten toimenpiteiden suhteen, kuten eutanasiassa tai kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanossa.

Työntekijät, jotka henkilökohtaisen vakaumuksen perusteella kokevat raskaudenkeskeytyksessä päättävänsä ihmiselämän, tulee vapauttaa raskaudenkeskeytysten suorittamisesta. Tämä ei ole ristiriidassa naisten lakisääteisten oikeuksien kanssa eikä vaaranna naisten henkeä tai terveyttä, kuten esimerkit muissa EU-maissa osoittavat. Tämä aloite on tervetullut.

18.32 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja tämän keskustelun aikana, ja minusta on hyvä, että täällä on noussut myöskin sellaista syvällistä eettistä pohdintaa tässä keskustelussa. On hyvä muistuttaa siitä, että valtiolla on positiivinen toimintavelvollisuus kaikkien perusoikeuksien turvaamiseksi, siis myöskin hoitohenkilökunnan omantunnonvapautta koskevan perusoikeuden toteuttamiseksi.

Täällä edustaja Kantola nosti omassa puheenvuorossaan esille tuon perustuslain 11 §:n. Sehän koskee uskonnon- ja omantunnonvapautta, ja siellä puhutaan todellakin oikeudesta ilmaista tätä vakaumusta. Kyllä se, että saa elää sen oman vakaumuksensa mukaan myöskin työtehtävissä, on mitä vahvimmin sitä, että on oikeus ilmaista se oma vakaumuksensa, elää vakaumuksensa mukaista elämää.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätöksessä tulee esille se, että kun hoitohenkilökunnalla tai lääkärillä on mahdollisuus, oikeus omantunnonsyistä olla osallistumatta aborttiin, niin tulee varmistaa silloin, ettei samassa yhteydessä abortin tekemisestä omantunnon-syistä kieltäytyminen estä kuitenkaan sitten toisaalta potilasta saamasta aborttia, jos lain mukaan siihen on oikeus. Tämä tuli erityisesti esille oikeustapauksessa, edustaja Kontula, jossa oli kysymys Puolan valtiosta ja sitten yksityishenkilöitten välisestä oikeustapauksesta. Siinä todellakaan Puolan valtiota ei moitittu siitä, etteikö siellä voi olla lääkärillä omantunnonvapaus kieltäytyä, vaan moitittiin siitä, että kun näissä tapauksissa oli ollut lain mukaan mahdollisuus siihen aborttiin, niin sitä ei oltu sitten järjestetty ja sitä mahdollisuutta ei ollut kerrottu näille henkilöille. Elikkä tämä oli ollut se peruste, miksi sitten moitittiin tässä tapauksessa Puolan valtiota, mutta todellakaan syy ei ollut se, etteikö olisi ollut oikeutta omantunnon-syistä kieltäytyä tämän abortin tekemisestä. Silloin on vain tehokkaasti pystytävä ohjeistamaan ne tilanteet, jolloinka sitten varmistetaan, että niillä henkilöillä, joilla lain mukaan on oikeus hakeutua aborttiin, nämä oikeudet myöskin sitten toteutuvat. Siinä mielessä edelleenkin tuntuu, että tässäkin vaiheessa tätä keskustelua pitää vielä alleviivata sitä, että kenenkään oikeuksiin ei olla tässä koskemassa. Työjärjestelyillä tätä on pystytty hoitamaan eri puolilla Eurooppaa.

Vielä alleviivaan myös sitä, minkä tuossa debatissa otin esille, että kun olemme vapaan liikkuvuuden Euroopassa ja hoitohenkilökunta tulee tulevaisuudessa yhä enemmän liikkumaan maasta toiseen, niin minun mielestäni olisi tärkeää, että meillä Suomessakin lainsäädäntö olisi samalla tasolla kuin se on kaikissa muissa Euroopan maissa.

18.35 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu yhdenvertaisuudesta, mutta mielestäni yhdenvertaisuuslakia nyt tulkitaan aika merkillisesti. Yhdenvertaisuuslailla on tarkoitus taata nimenomaan kansalaisten yhdenvertaiset palvelut. Sitä ei ole tarkoitettu ennen kaikkea turvaamaan sitä, että viranomaiset voivat valita, ke-

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

nelle he antavat minkäläistä palvelua. Tässä mennään jotenkin nyt niin kuin vähän väärään suuntaan.

Sitten toisaalta yhdenvertaisuuslaki velvoittaa, että työnantajan on esimerkiksi kehitettävä toimintaansa niin, että erilaisen taustan, esimerkiksi uskonnollisen vakaumuksen, omaavat henkilöt voivat tehdä töitä yhdessä. Tämä voi tarkoittaa sitä, että yritetään järjestellä työtehtäviä ottaen huomioon eri henkilöiden perustellut toivomukset ja näkemykset. Näin on tänä päivänä minun mielestäni toimittu terveydenhuollossa, mutta ehdotonta velvollisuutta tällaisten niin sanottujen kohtuullisten mukautusten tekemiseen ei ole muuten kuin vammaisten henkilöiden kohdalla.

18.36 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin nostaa esille yhden ammattiryhmän, kätilöt. Ajatelkaa tilannetta, että kätilö on toiminut vuosia ja vuosia ammatissaan: tuhansia synnytyksiä, raskaudenkeskeytys voi tulla vastaan ehkä kerran vuodessa, kerran kahdessa vuodessa. On monta vuotta synnytyksiä takana, ja sitten tulee joku raskaudenkeskeytystilanne, joka on niin järkyttävä, että se traumatisoi kätilön. En tiedä, kuinka moni teistä katsoi tämän Kätilö-elokuvan, mutta ajattelisin niin, että kun tuo kätilö siinä elokuvassa rauhan aikana pääsee takaisin sairaalaan ja hän haluaa toimia edelleenkin kätilönä, niin kuinka monella teistä on sydäntä sanoa, että jos sinä et osallistu raskaudenkeskeytyksiin, niin tässä on sinun ammattisi. Tänä päivänä tapahtuu osassa sairaaloista niin, että jos kätilö on traumatisoitunut, ei kerta kaikkiaan voi enää osallistua elämän lopettamiseen, niin häneltä menee työpaikka, häneltä menee ammatti. Ja minusta se on väärin. Joissakin sairaaloissa on pystytty kollegiaalisin järjestelyin se sopimaan, toisissa ei, (Puhemies koputtaa) ja tässä suhteessa se ei ole yhdenvertaista. Tarvitaan laki, jotta olisi joka puolella Suomea samanlainen tilanne.

Puhemies Maria Lohela: Puhujalistaan.

18.37 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Alkuun täytyy todeta, että edustaja Essayahin näkemys siitä, mikä on perusoikeus, on huomattavasti laajempi kuin se, mihinkä normaalisti on totuttu. Toki on niin, että mikään Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännöissä ei kiellä valtioita antamasta terveydenhoitohenkilöstölle mahdollisuutta säännellä työkuvaansa eettisin perustein, mutta siellä ei ensinnäkään ole mitään, mikä velvoittaisi tähän, ja toisaalta siellä on kuitenkin velvoite siihen, että mikäli maassa abortti on mahdollinen, sen tulee olla saatavilla ja sen tulee olla yhtäläisesti kaikkien saatavilla.

Minun nähdäkseni ei mitenkään voida kieltää eurooppalaisten kokemusten valossa, etteikö tässä olisi kysymys kahden oikeuden kollisiosta ja nimenomaan sellaisesta, jossa kumpikaan ei ole ihmisoikeusperustaltaan niin vahva, että se yksiselitteisesti voitaisiin kansainvälisten ihmisoikeuselinten tuomioiden perusteella katsoa ehdottomaksi ja yleismaailmalliseksi. Tässä on kysymys myös kahdesta oikeudesta, jotka kumpikin itse asiassa Suomessa tällä hetkellä toteutuvat melko hyvin siitä huolimatta, että kummankin suhteen on esitetty keskustelussa useampiakin laajennuspyrkimyksiä. Minä itse kannatan sitä, että aborttioikeutta tulisi laajentaa siihen suuntaan, että erityisiä syitä ei tarvitsisi ilmaista aborttia haettaessa. Toisaalta kansalaisaloite vaatii sitten toisentyypistä laajentumista. Ne kaksi perusoikeutta, jotka tässä ovat ikään kuin vastakkain, ovat toisaalta uskonnon- ja omantunnonvapaus ja toisaalta sitten naisen oikeus raskaudenkeskeytykseen.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

Uskonnon- ja omantunnonvapaudessa perinteisesti ydinalueeksi on ajateltu henkilön oikeus uskoa ja harjoittaa uskontoaan, ja tässä mielessä me emme ole siinä uskonnonvapauden ydinalueella. Tämä myös asettaa useita avoimia kysymyksiä. Täällä keskustelussa on jo tullut esille esimerkki papista, joka ei halua työskennellä naisten kanssa. Meillä voi olla rauhanturvaajaksi pestautuva henkilö, joka ei halua kantaa asetta, taikka elintarviketutkijä, joka vastustaa gmo-manipuloituja tuotteita ja hankkiutuu silti Saarioiselle töihin. Tämä tarkoittaa vain sitä, että tämä kysymys on avoin, tämä kysymys on sellainen, johonka me tulemme törmäämään vielä monta kertaa ja jossa meidän täytyy sitä rajaa vetää ja jossa ei ole mitään yksiselitteistä auktoriteettia tai oikeaa vastausta siihen, mihin kohtaan se laitetaan. Oleellista kuitenkin on pohtia, että mikä se oikea kohta sitten onkin, se ei joudu ristiriitaan tämän aborttioikeuden kanssa.

18.41 Emma Kari vihr: Arvoisa rouva puhemies! Naisten kohduilla politikointi on kautta historian ollut aika monien poliitikkojen suosikkiteema. Aihe on semmoinen, että tästä on aika helppo puhua silloin, jos et ole ikinä itse ollut siinä tilanteessa, missä nämä naiset ovat, jotka joutuvat tämän päätöksen tekemään, silloin kun ei ikinä itse joudu käymään läpi sitä häpeää, sitä pelkoa, jota nämä naiset joutuvat käymään läpi.

Täällä aika hyvin tuli aikaisemmin jo esille se, että itse asiassa meidän aborttilakimme on todella tiukka. Se on yksi EU:n tiukimpia. Mehän emme luota pelkästään naisen omaan arvostelukykyyneen, me emme luota siihen niin, että kun nainen sanoo, että tarvitsee tämän abortin, niin hän sen saa. Täällä on niin paljon vedottu nyt EU:hun tässä teemassa ja keskustelussa, että varmaan tämän jälkeen me sitten näemme, että nämä samat ihmiset, jotka koko ajan vetoavat EU:hun, tulevat esittämään sitten Suomen aborttilainsäädäntöön samantyyppisiä linjauksia ja helpotuksia, joita muista EU-maista löytyy. Mutta ehkä me kaikki nyt myös tiedämme, että näin ei tule käymään, ja just sen takia tässä salissa tätä aloitetta puolustavat kaikista intohimoisimmin just ne ihmiset, jotka aborttia tosiasiallisesti vastustavat ja haluavat vaikeuttaa sen saamista.

Täällä jo aikaisemmin puhuttiin siitä, miten tämä asettaa naiset tässä maassa eriarvoiseen asemaan. Mutta kun minä aikaisemmin puhuin siitä, miltä näistä naisista tuntuu, niin minä todella toivon, että kun täällä puhutaan tappamisesta, lapsen elämän päättämisestä, niin siinä vaiheessa mietittäisiin, miltä se tuntuu näistä naisista, miltä se tuntuu niistä naisista, joista te nyt puhutte.

Samalla kun tässä salissa on myös aika paljon kuunneltu kätilöitä, täällä mielellään puhutaan kätilöistä, niin ehkä tässä vaiheessa sitten nimenomaan kannattaa kuunnella Kätilöliittoa, joka tätä aloitetta vastustaa. (Eduskunnasta: Paitsi kansainvälinen!) Naisella tulee aina olla oikeus päättää omasta ruumiistaan.

Arvoisa rouva puhemies! Minun mielestäni aborttilainsäädäntöä ei missään nimessä tule kiristää, päinvastoin. (Välihuuto) — Te haluatte vaikeuttaa abortin saantia. Ne lausunnot, jotka tästä on annettu, nimenomaan kertovat siitä. — Abortit eivät katoa sillä, että niitten saamista vaikeutetaan. Ne eivät katoa sillä, että ne kielletään. Me tiedämme kaikista esimerkeistä, että tämä vain aiheuttaa sen, että abortit siirtyvät vaarallisempiin ja vaarallisempiin olosuhteisiin. Laittomat abortit ovat yksi suurimpia äitikuolleisuuden syitä.

Paras tapa vähentää abortteja on seksuaalivalistuksen lisääminen, se on ehkäisylvälineiden saatavuuden helpottaminen ja köyhyyden vähentäminen. Minä toivoisin, että nämä olisivat ne asiat, joita tässä salissa ehdotettaisiin, jos abortteja halutaan vähentää. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

18.44 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Nimenomaan köyhyyden vähentämistä, ehkäisyasiaa tarvitaan.

Edustaja Kari puhui, että jos me tietäisimme, miltä niistä naisista tuntuu. Minä voin kertoa, että minä olen nyt yli 20 vuotta kuunnellut, miltä naisista tuntuu, ja monta kertaa, jos sen kiireisen päivystysvastaanoton sijalla onkin semmoinen levollinen, että lääkäri istuu hiljaa ja sanoo, että hyvä kun tulit, kerro mitä kuuluu tai mikä on tilanne, niin silloinkaan niitä ei ole yksi tai kaksi potilasta, joille on käynyt niin, että on kävellyt sisään ja sanonut, että ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin raskaudenkeskeytys, mutta kun on saanut kertoa rauhassa tilanteesta, niin tilanne esimerkiksi kääntyy niin, että häntä painostetaan aborttiin, tai itse asiassa niin, että hän itse haluaisi tämän lapsen mutta joku toinen on syyttä tai toisesta vääntämässä hänen päätänsä johonkin toiseen suuntaan. Minä olen yli 20 vuotta kuunnellut naisia, ja toivon, kun me puhumme näistä, että ne päätökset, mitä nainen itse tekee, ovat sellaisia päätöksiä, (Puhemies koputtaa) joiden kanssa hän voi sitten lopuelämän elää, olipa hänen päätöksensä mikä tahansa — vaikka aborttiin meneminen.

Puhemies Maria Lohela: Puhujalistaan. Sitten on ministeri Soini.

18.45 **Ulkoasiainministeri Timo Soini:** Arvoisa rouva puhemies! Noudatan vain sitä menettelyä, jota minulle suositeltiin, kun halusin kansalaisena ja kansanedustajana käyttää sananvaltaani. Minut osoitettiin tänne, ja täältä minä puhun.

Pari asiaa haluan tuoda selville. Siteeraan kirjailija Matti Mäkelää, hän totesi näin: "Äiti Teresa totesi Nobelin rauhanpalkinnon saatuaan abortin olevan suurin uhka maailmanrauhalle." Lausunto vaiettiin lähes kuoliaaksi, koska herttaisen hyväntekijänunnan maineeseen ei haluttu tahrja.

Arvoisa rouva puhemies! En lue tässä, mitä Äiti Teresa itse sanoi Nobelin vastaanotto-puheessaan 11. joulukuuta 79, mutta sen sanon, että se, mitä hän sanoi, vaikutti omaan vakaumukseeni asiasta 35 vuotta sitten ja se on edelleen voimassa. Minä pidän erittäin tärkeänä, että Suomessa käydään näistä asioista eettistä keskustelua, myös täällä. Ei tässä ole olemassa siinä mielessä oikeata ja väärää mielipidettä, on kaksi eri mielipidettä, ja niitä soisi kunnioitettavan. Tämä keskustelu on mielestäni mennyt aika sivistyneesti — tämä on mieliä kiihdyttävä aihe. Tiedän varmasti tästä myöskin aika paljon, koska sähköposteja olen saanut satamäärin tästä asiasta. Mutta nyt ei ole kysymys minusta, eikä ole oikeastaan kysymys sinustakaan; (Eva Biaudet: Naisista!) nyt on kysymys siitä, saako hoitohenkilökuntaan kuuluva ihminen toteuttaa omantunnonvapauttaan. Siitä tässä on kysymys — ja nimenomaan siitä.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä oikeus minun mielestäni pitäisi ihmisillä olla. Tätä asiaa tällä hetkellä käytännössä Suomessa kierretään, ja tavallaan hyvä niin, en muista pitkään aikaan lääkärin saaneen potkuja tästä syystä, että hän kieltäytyy esimerkiksi lähetteen kirjoittamisesta. Se on farisealaista. Jos kerran ollaan sitä mieltä, niin sitten nämä poikkeukset kuitenkin katsotaan läpi sormien. Tästä on kysymys.

Arvoisa rouva puhemies! Tulen äänestämään, jos tämä kansalaisaloite pääsee valiokunnasta tänne — toivon, ettei sitä siellä haudata, niin kuin mahdollista on, vaan että se tuodaan tänne käynnistettäväksi — sen puolesta. Ja tämä on kansanedustaja Timo Soinin henkilökohtainen kanta, ei hallituksen kanta eikä perussuomalaisten eduskuntaryhmän kanta.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

18.49 Touko Aalto vihr: Arvoisa rouva puhemies! Oikeus raskaudenkeskeytykseen on ollut suomalaisilla naisilla nyt jo yli 40 vuotta. (Hälinää — Puhemies koputtaa) Oikeus on vahvasti sidoksissa naisten oikeuteen omaan kehoon. Jokaisella on oltava mahdollisuus päättää itse omaan kehoon liittyvistä asioista. Tämä on ihmisoikeuskysymys. Abortti ei ole kenellekään mieluinen, ei lääkärille eikä raskaana olevalle naiselle. Se on henkisesti hyvin vaativa mutta silti joissain tapauksissa välttämätön toimenpide, jolla turvataan raskaana olevan naisen terveys ja tulevaisuus. Jos lääkärillä olisi oikeus kieltäytyä abortin tekemisestä omaantuntoon vedoten, asettaisimme naiset esimerkiksi alueen suhteen eriarvoiseen asemaan. Kuinka turvataan sen naisen terveys, jonka alueen ainoa lääkäri kieltäytyy tekemästä aborttia?

Arvoisa rouva puhemies! Raskaudenkeskeytys on pelastanut vuosien saatossa lukuisten naisten hengen. Se onkin terveydenhuollon tärkein tehtävä: auttaa hädässä olevia ihmisiä. Oikeus kieltäytyä abortin tekemisestä omaan vakaumukseen vedoten on ristiriidassa tämän perustehtävän kanssa.

Abortti ei ole ainoa terveydenhuoltoon liittyvä asia, joka kuohuttaa. Kieltäytyminen abortin tekemisestä raskauden keskeyttämisen syiden takia tapauskohtaisesti saattaisi johtaa siihen, että jokainen lääkäri määrittäisi itse ne kriteerit, joiden perusteella hän potilaitaan hoitaa. Tämä ei ole millään tapaa eettistä. Pahimmillaan tilanne voisi johtaa siihen, että vain varakkailla naisilla olisi mahdollisuus mennä yksityislääkärille saamaan abortti. Toivon, että tähän pisteeseen ei koskaan jouduta menemään.

Arvoisa rouva puhemies! Abortissa ei saa olla kyse rahasta, abortissa ei saa olla kysymys vakaumuksesta, ei raskauteen johtaneista syistä. Abortissa on oltava aina kyse raskaana olevan naisen oikeudesta omaan kehoon ja terveyteen.

18.51 Tuula Haatainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Abortti on aina raskas päätös niin nuorelle tytölle kuin aikuiselle naisellekin. Se ei ole yhdellekään lääkärille tai hoitajalle yhdentekevä toimenpide. Olen ollut itse sairaanhoidon opiskelijana avustamassa raskaudenkeskeytystä ja myös hoitamassa toimenpiteen jälkeen abortin läpikäyneitä. Minusta näissä tilanteissa empatiaa ja sympatiaa pitää olla tämän äidin kanssa. Se on hänen päätöksensä, ja sitä pitää kunnioittaa. Minusta ei pidä näitä toimenpiteitä ylidramatisoida eikä myöskään mystifioida. Jokainen nainen tietää itse, milloin, kenen kanssa ja kuinka monta lasta haluaa synnyttää maailmaan. Tämä on oikeus, jota tulee vaalia ja jota pitää myös kunnioittaa. Meillä on esimerkkejä maailmalta siitä, että kun tätä oikeutta ei ole, niin se johtaa ei-toivottuihin abortteihin sillä tavalla, että ne on tehty olosuhteissa, jotka vaarantavat äidin tulevaisuuden.

Tässä aloitteessa nyt esitetään, että terveydenhuollon henkilöstö voisi kieltäytyä tästä abortin tekemisestä. Ongelmaksi nousee se, kuka tämän vakaumuksen tutkii, missä on se komissio, joka määrittelee, kenellä on vakaumus, oikea, aito vakaumus takana. Voiko käydä niin, että jonkun ihmisen yhteisö pakottaa hakemaan vapautusta raskaudenkeskeytyksistä, muutoin hän tulisi leimatuksi tuossa yhteisössään?

Suomessa abortit ovat vähäisiä, niiden määrä on laskenut koko ajan ja ne ovat myös turvallisia, ja tässä taustalla on se, että meillä on hyvä ehkäisyneuvontajärjestelmä ja meillä on saatavissa myös ehkäisyvälineitä. Nyt on keskusteltu Suomen tilanteesta, että tämä olisi nyt jotensakin hirvittävän hankala ja ongelmallinen. Tuossa ETENEn, eettisten asioiden neuvottelukunnan, lausunnossakin todetaan, että jokaisella työpaikalla voidaan sopia työkohteista ja toimintatavoista ja työnantajan ja työntekijän välisillä sopimuksilla voidaan

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

myös työnkuvaa rajata työntekijän toivomalla tavalla, mikäli kaikki lain edellyttämät tehtävät ja toimenpiteet tulevat siitä huolimatta asianmukaisesti suoritetuiksi. Tämä on tietenkin se arkilähtöinen tapa, jolla tätä asiaa hoidetaan, ja katson toisin kuin ulkoministeri Soini, joka täällä totesi, että tämä olisi jollain lailla farisealaista. Meillä on käytännöt, jotka toimivat.

Kansalaisten yhdenvertainen kohtelu edellyttää, että terveydenhuollossa toimivat eivät omista moraalisisista syistä voi kieltäytyä asianmukaisen hoidon antamisesta. Tästä syystä minusta tätä aloitetta ei pitäisi lain muotoon saattaa. Tämä asia tullaan kyllä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsittelemään ja siitä se asianmukaisesti tuodaan eteenpäin.

18.55 Simon Elo ps: Arvoisa rouva puhemies! Pää neuvoisi vaikenemaan, mutta sydän ei anna. Tässä on sellainen kysymys, josta erityisesti minun ikäluokkani nuoren miehen olisi poliittisesti varmasti järkevämpää olla hiljaa, mutta täytyy puhua.

Raskaudenkeskeytys on luonnollisesti monelle terveydenhuollon työntekijälle eettinen kysymys, ja abortin tekeminen on psyykkisesti erittäin raskas toimi. Henkilö on silloin osallisena päättämässä elämää jopa vastoin henkilökohtaista ja syvää vakaumustaan. Pyydän arvoisia kansanedustajia muistamaan, että oikeus kieltäytyä elämän lopettamisesta vakaumuksellisista syistä ei koske tilannetta, jossa naisen henki on vaarassa. Aivan kuten ministeri Soini Äiti Teresaa suurin piirtein siteeraten sanoi, elämä on pyhää, ja siksi henkilökohtaisesti kannatan tätä kansalaisaloitetta.

Useat täällä ovat huolissaan siitä, mihin eurooppalaiseen viitekehykseen yleisesti Suomi asemoituu: olemmeko lähempänä Saksaa ja Ranskaa vai lähennymmekö Makedoniaa. Tällä hetkellä omantunnonvapaus toteutuu kahdessa ensimmäisessä, mutta Suomi ja Makedonia noudattavat samaa, minun nähdäkseni moraaliltaan arveluttavaa lähestymistapaa, jossa omantunnonkysymykset ja ihmisarvo ovat toisarvoisia. Lähes kaikissa Euroopan maissa terveydenhuollon työntekijöillä on oikeus vedota vakaumukseensa ja kieltäytyä suorittamasta raskaudenkeskeytystä.

Kansalaisaloitteessa mainitaan Euroopan neuvoston päätöslauselma 1763/2010. Siinä nimenomaisesti kehoitetaan jäsenmaita säädöstensä muuttamiseen siten, että ne turvaavat omantunnonvapauden. Täällä edustaja Haatainen on selostanut, kuinka Euroopan neuvostossa olisi tässä tapahtunut työtaturma. Minä sanoisin suoraan, että politiikassa ei tapahdu tällaisia tapaturmia. Oli tulos mikä tahansa äänestyksessä, tulos on siinä ja tulos pitää. Omantunnonvapaus on nähdäkseni myös valinnanvapaus ja työntekijän oikeus vakaumukseensa. Monet täällä kritisoivat erilaisia pakkokeinoja. No, tässä olisi mahdollisuus poistaa yksi pakko, korostaa ihmisarvoa. Maailman lääkäriliitto ja Suomen Lääkäriliitto tukevat sitä tavoitetta, että henkilöstöllä on mahdollisuus toimia eettisten periaatteidensa mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Syrjinnän pitää päättyä. Meillä ei ole varaa menettää ainuttakaan kätilöä sillä perusteella, että valtio toimii heidän vakaumustaan vastaan. Itse aion, jos tämä aloite tulee tänne suureen saliin, äänestää aloitteen puolesta.

18.58 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Olemme jälleen käsittelemässä yhtä kansalaisaloitetta, ja täällä on jonkin verran käyty keskustelua myös siitä, millä tavalla näitä pitää täällä käsitellä. Itse toivon, että käsittelytavat olisivat aina samanlaisia ja pikkuhiljaa syntyisi sellainen tapa, millä tavalla kansalaisaloitteet tääl-

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

lä käsitellään. Minun mielestäni sen pitää olla ehdoton vaade, että kansalaisaloitteet tuodaan lopulta aina äänestettäväksi isoon saliin. Sen pitäisi olla itsestään selvää.

Tässä kansalaisaloitteessa on esitetty lakiin muutosta, jonka perusteella terveydenhuollon henkilökunnalla olisi oikeus kieltäytyä eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella osallistumasta raskaudenkeskeytystoimenpiteeseen ja tekemästä keskeytykseen johtavaa lausuntoa, ellei naisen henki ole vaarassa. Itselläni ei tähän ole kovin vahvaa näkemystä, ja toivon, että tämä käsittely senkin takia on valiokunnassa huolellinen. Mutta kun asiaan perehdyin, niin selvisi, että terveydenhuollon ammattilaisten liitot, liittojen eettiset ohjeistukset sekä sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ovat kaikki selkeän yhtenäisesti nykyisen lain kannalla.

Tämän eduskuntakäsittelyn aikana minun mielestäni pitää selvittää se, voiko terveydenhuollon henkilökunnan oikeus kieltäytyä raskauden keskeyttämisestä johtaa potilaan oikeuksien ja jopa terveyden vaarantumiseen. ETENE, sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta, on todennut, että jos raskauden keskeyttämisestä voisi kieltäytyä tapauskohtaisesti, niin kuin tässä esitetään, esimerkiksi raskauden keskeyttämisen syyn vuoksi, potilas joutuisi kohtuuttomaan asemaan ja käytännöllisiä ongelmia aiheutuisi: esimerkiksi ainoan saatavilla olevan lääkärin kieltäytyminen raskaudenkeskeytyksestä vakaumukseensa vedoten.

Jäin itse tätä keskustelua kuunnellessani miettimään tilannetta, olisiko tämä sitten syy tai hakuperuste, kun haetaan tähän tehtävään. Minun mielestäni tämä on yksi oleellinen kysymys, mikä pitää selvittää. Eli olisiko tilanne se, että jos jossain yksikössä olisi nyt vaikkapa kaksi, jotka ovat jo kieltäytyneet tekemästä raskaudenkeskeytyksiä, ja sinne tarvitaan yksi lisää, niin voisiko hakemuksessa tai työilmoituksessa lukea, että nyt haetaan henkilöä, joka on valmis tekemään kaikki toimenpiteet, joita mahdollisesti voisi eteen tulla? Tämä on syytä ottaa tämän lakialoitteen käsittelyssä esille.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi: Myös Kättilöliitto on tätä asiaa käsitellyt, ja he toteavat, että ne työntekijät, jotka eivät halua olla tekemisissä raskaudenkeskeytyksen kanssa, joko eivät hakeudu sellaisiin työtehtäviin tai ovat saaneet sovittua asiasta työnantajansa kanssa. Eli tämä ei kovin iso ongelma tänäkään päivänä ole, mutta itse toivon, että valiokunta tekee tässä perusteellisen työn. Itse tulen perehtymään tuohon mietintöön ja sen mukaan tekemään lopullisen ratkaisun äänestyskäyttäytymisestä.

19.02 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Haluan sen verran sanoa, että sairaaloissa on esimerkiksi kirurgiassa niin, että sinne otetaan sekä gastrokirurgeja, eli vatsa-alueen ongelmia hoitavia, että ortopedieja, eli lonkka-, luuongelmia hoitavia, ja niin edelleen, ja kaikilla muillakin aloilla sillä tavalla, eli katsotaan kussakin sairaalassa jo nykyisin, että siellä on riittävä määrä tietynlaisia, kaikenlaisia toimenpiteitä hoitavia. Tänä päivänä on gynekologien osalta niin, että kukaan gynekologeista ei hoida kaikkia gynekologian alaan kuuluvia toimenpiteitä. Ala on erittäin laaja, samaten jos ajatellaan kirurgiaa ja montaa muuta lääketieteen alaa. Eli työpisteittäin katsotaan jo tänäkin päivänä, että siellä on eri toimenpiteitä suorittavaa henkilökuntaa riittävästi. En näkisi, että tämä on minkäänlainen ongelma. Niin kuin sanottu, olen ollut alalla yli 20 vuotta.

19.03 Sari Multala kok: Arvoisa rouva puhemies! Pakko kommentoida edelliseen puheenvuoroon liittyen sen verran, että tuli vain mieleeni, että muillakin lääkäriammattikunnilla saattaa olla sellaisia asioita kuin tämä nyt käsillä oleva asia, mihin ei välttämättä ha-

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

luaisi ryhtyä, ja ehkä tällöin kuitenkin tilanne on se, että sitten hakeudutaan toisenlaisiin lääkärin tehtäviin.

Raskauden keskeyttäminen on jo nyt vaikea asia, ja Suomen aborttilainsäädäntö on jo kansainvälisesti vertaillen tiukka. Mielestäni raskauden keskeyttämistä ei tule millään tavalla vaikeuttaa, vaikka täällä monta kertaa on mainittu, että tämä ei sitä tekisi. Mielestäni tässä kuitenkin on ilmapiiri sellainen, että se vaara on olemassa. On puhuttu maantieteellisestä tasa-arvosta. Itselläni ei ole asiantuntemusta ottaa siihen kantaa, mutta myös salissa istuneet lääkärit ovat käyttäneet puheenvuoroja, joissa tästä ollaan huolissaan jo tällä hetkellä.

Tänään on käytetty salissa puheenvuoroja siitä, että syntymä on pyhä. Se, että vakuumus vaikuttaa raskauden keskeyttämiseen, on mielestäni hyväksyttävää ainoastaan silloin, kun kyse on raskaana olevan naisen omasta vakauksesta. Meillä on tällä hetkellä käytössä laajat seulonnat raskauden aikana. Seulontojen tarkoituksena on selvittää sikiön kehityksen mahdolliset poikkeamat, jotta äidin ja sikiön terveys voidaan turvata. Kaikki odottavat äidit varmasti toivovat, että kaikki olisi kunnossa. Kiintymys syntymättömään lapseen syntyi ainakin itselläni jo odotusaikana. Joskus kuitenkin käy niin, että sikiöllä on vakava kehityshäiriö eikä se välttämättä edes tulisi selviämään synnytyksestä. Tällaisessa tilanteessa äidin henki ei ole vaarassa, mutta kuitenkin saatetaan päätyä siihen, että raskaus halutaan keskeyttää. Kuten edustaja Sirén täällä aiemmin jo toi ilmi, tällaisessa tilanteessa vanhemmat tarvitsevat kaiken mahdollisen tuen. Hoitohenkilökunnan tehtävä on juuri tämä.

Lähes kaikki terveydenhuollon ammattijärjestöt toteavat, että terveydenhuollon henkilökunnan oikeus kieltäytyä raskauden keskeyttämisestä voisi johtaa potilaan oikeuksien tai jopa terveyden vaarantamiseen. Minua huolestuttaa tässä aloitteessa kolme asiaa: ensimmäinen on abortin muuttuminen entistä vaikeammaksi ja tuomittavammaksi, toinen on alueellisen epätasa-arvon lisääntyminen, ja kolmas liittyy koulutukseen. Jatkossakin on tärkeää, että kaikki terveydenhuollon ammattilaiset osaavat tarvittaessa osallistua myös raskaudenkeskeytyksiin. Tämä kuuluu ammatinharjoittamisen vaatimuksiin.

Jos aloite etenee eduskuntaan päätettäväksi, tulen äänestämään sitä vastaan.

19.06 Ilkka Kantola sd: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite koskettaa yhtä aatehistoriallisesti kauaskantoisinta perusoikeuttamme. Kysymys omantunnonvapaudesta on vanha. Eduskunnassa kysymys omantunnonvapauden merkityksestä on viime vuosina ollut eniten esillä koulun uskonnonopetuksesta keskusteltaessa. Juuri perustuslain 11 §:n nojalla perusopetuslakia ja lukiolakia vuosituhannen alkupuolella muutettiin siten, että uskonnonopetukseen ei enää sisälly uskonnon harjoittamista, koska uskonnon harjoittamisen pitää olla vapaaehtoista aina. Omantunnonvapauden varjelemisesta on kyse myös silloin, kun on säädetty mahdollisuudesta siviilipalvelukseen. Aseellisesta palveluksesta voi kieltäytyä omantunnonsyistä.

Luterilaisen kirkon piirissä on 80-luvulta saakka käyty keskustelua viranhaltijoiden, lähinnä pappien, oikeudesta kieltäytyä yhteistyöstä naispuolisten pappien kanssa omantunnonsyistä. Oma kokemukseni on, että naispappeuden torjuvien ihmisten vakuumus on luja ja vahva ja tavallisesti ankkuroituu heidän uskonnonvakaumuksensa. Vaikka näin on, kirkko ei ole katsonut oikeaksi ottaa palvelukseensa henkilöitä, jotka omantunnonsyistä kieltäytyisivät suorittamasta joitakin kirkon hyväksymiä virkatehtäviä. Johdonmukainen linja on, että viran vastaanottava ottaa vastaan samalla kaikki viran tehtävät ja velvollisuudet.

det. Jos omatunto ei tätä mahdollista, on henkilön viisainta etsiä toisenlaiseen työhön ja tehtäväkenttään. Ero siviilipalveluksen sallimiseen on selvä. Asevelvollisuushan kohdistuu lähtökohtaisesti kaikkiin nuoriin miehiin. Siksi yksilön omantunnonsuojan tarve vaatii erityistä huomiota. Kirkon virkaan ryhtyminen puolestaan ei ole asevelvollisuuteen rinnastettavissa. Kukin voi itse harkita, mihin ammattiin lähtee opiskelemaan, ja ottaa selvää, minkälaisia viran ja työn tehtäviä tavallisesti tulee eteen. Jos siellä on jotain, joka ei mahdu omantunnon piiriin, silloin voi harkita muita ammatteja.

Ajattelen samoin tästä kansalaisaloitteesta: Harkitessaan terveydenhuollon ammattia henkilön on hyvä perehtyä työhön ja erikoistumisalojen mahdollisiin tehtäviin. Kutsumus terveydenhuoltoalalle hoitajan tai lääkärin ammattiin on tietysti kovin arvokas, tärkeä asia. Vahva kutsumus auttaa jaksamaan raskaassa ja vaativassa työssä. Mutta kutsumus ei mielestäni voi tarkoittaa sitä, että henkilölle syntyisi jokin oikeus vaatia itselleen erivapauksia joistakin virkaan tai työhön kuuluvista tehtävistä. Perustuslaki säättää siitä, että kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen, mutta perustuslaki ei säädi siitä, että kukaan ei ole velvollinen ammatissaan tekemään niitä työtehtäviä, joita hän pitää vakaumuksensa vastaisina.

Kokonaan eri asia on, että terveydenhuoltoalalla työyhteisöissä, organisaatioissa, voidaan kollegiaalisesti pitää huolta jokaisen jaksamisesta ja joustaa ja antaa tukea tarvittaessa. Ja en oikein ymmärrä, että tämä jotain farisealaisuutta on, se, että jaetaan työtehtäviä järkevällä tavalla niin, että kaikki jaksavat ja työt tulevat tehdyksi.

Arvoisa puhemies! Omatunto on arvokas asia ja osa itse kunkin identiteettiä. On tärkeätä, ettei kukaan hakeudu tehtäviin, joissa joutuu toimimaan vakaumustaan vastaan, mutta on tärkeätä myös, että työntekijöitä kohdellaan yhdenvertaisesti ja että terveydenhuollon kaikki perustellut ja lailliset palvelut hoidetaan ammattimaisesti ilman tarpeetonta viivytyä.

19.10 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta. On ollut mielenkiintoista käydä tätä, ihan hyvä välillä päästä omista kuplistaan ulos ja tavata muita. Mutta ennen kaikkea mieltäni kyllä huolestuttaa myös ulkoministeri Soinin tokaisu tuossa minulle, kun hän sanoi, että taatusti hän vie ulkoministerinä myös abortinvastaista kantaansa ulkomaille. Suomihan on kuitenkin perinteisesti YK:ssa edistänyt tyttöjen seksuaalioikeuksia, ja mielestäni tämä on asia, josta tulisi keskustella laajemminkin ja hallituksen sisällä tulisi keskustella, onko näin. Toki hänellä on oikeus omaan mielipiteeseensä, sitä en sano, mutta on ero siinä, mikä on Suomen linja ja mikä on ulkoministerin henkilökohtainen mielipide.

Niin kuin tänään moneen kertaan on sanottu, niin itse asiassa päinvastoin kuin mitä tästä aloitteesta voisi kuvitella, Suomen nykyinen aborttilainsäädäntö ei ole erityisen salliva vaan erittäin tiukka verrattuna muihin EU-maihin. 22 EU-maassa nainen voi saada raskaudenkeskeytyksen omasta pyynnöstään, vain Suomessa ja kahdessa muussa EU-maassa tarvitaan lakisääteinen peruste, ja Portugalissa, Luxemburgissa ja Espanjassa — katolisissa maissa — he ovat viime aikoina liberalisoineet lainsäädäntöään. Espanjassa naiset kirjaimellisesti menivät kaikki kadulle, kun kysymyksessä oli se, että heidän oikeuksiaan naisina olisi kavennettu. Kysymys on mielestäni ennen kaikkea naisen oikeudesta omaan kehoonsa. Käytännössä lainsäädäntö mielestäni on kuitenkin toiminut, ja itse asiassa paineita tämän lain muuttamiseksi on yllättävän vähän, vaikka se mielestäni paremmin vastaisi meidän tämän päivän käsitystä, jos se olisi vapaamielisempi tai liberaalimpi kuin se on nyt tänään.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

Käytännön esimerkit maista, joissa kieltäytyminen on ollut mahdollista siten kuin tässä aloitteessa on esitetty, ovat mielestäni varoittavia ja ne antavat aihetta ajatella, että tämä voisi vaarantaa näiden terveyspalvelujen saannin naisilta ottaen huomioon esimerkiksi Suomen maantiedon. Tästä olemme ihan selvästi eri mieltä, ja se ehkä onkin se perusta, meillä on eri käsitys siitä, mihin tämä johtaa.

Vapautta toimia omien moraalisten käsitysten mukaisesti on punnittava vastoin muiden oikeuksia, muun muassa naisten lisääntymisoikeuksia. Kieltäytymisoikeuden puuttuminen Suomen lainsäädännöstä perustuu mielestäni Suomen lainsäädännön pyrkimykseen tasa-arvoon ja yksilöiden kunnioittavaan kohteluun. Sillä on keskeinen vaikutus naisten lakisääteisten terveyspalvelujen saatavuuteen. Yhdyn esimerkiksi itse niihin tutkijoiden esittämiin käsityksiin, että tällainen kieltäytymisoikeus lisäisi nöyryytyksen kokemuksen mahdollisuutta ja on mielestäni nähtävissä yrityksenä kieltäytyä hoitamasta. Raskaudenkeskeytysten määrän vähentäminen on tietenkin yhteinen tavoitteemme, mutta sitä ei voi tehdä heikentämällä naisten oikeutta raskaudenkeskeytykseen tai heikentämällä sen saatavuutta.

19.14 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin useaan kertaan olemme todenneet, tämä kansalaisaloite koskee terveydenhuoltohenkilökuntaa ja alalle opiskelevia. Se ei vaikuta suomalaisten naisten oikeuteen aborttiin ja sen saatavuuteen.

Tällä hetkellä tilanne on Suomessa se, että kätilöksi voi valmistua ilman, että osallistuu raskaudenkeskeytyksiin. Itse asiassa se on hyvin tavallista, koska suhteessa synnytysten määrään pitkäviikkoisten raskauksien keskeytykset ovat varsin harvinaisia. Monet eivät opiskeluaikana edes tule kosketukseen sen asian kanssa. Kätilöksi voi siis näin valmistua Suomessa, ja eri sairaaloissa on erilaisia tilanteita, pystyykö kollegiaalisesti sopimaan asian, jos ei halua raskaudenkeskeytykseen osallistua. Naistentautien ja synnytyslääkäriksi valmistumisissa on aivan eri tilanne. Suomessa ei voi valmistua naistentautien ja synnytysten erikoislääkäriksi ilman, että osallistuu aborttiin.

Täällä kun kuuntelin näitä puheenvuoroja, tekisi mieli kysyä, kuinka moni täällä on itse joutunut ja kuinka paljon tekemään abortteja. Minä olen sellainen, joka olen joutunut ja kaiken kokoisia abortteja tekemään aikamani. (Välihuuto) — En kerro, mutta minulla on kokemusta myös siitä, kokemusta kuunnella potilaita. (Kristiina Salonen: Täällä voi olla naisia, joilla on kokemuksia abortista!) — Kyllä nimenomaan. Ja tämä onkin se ongelma, koska jos on omaa historiikkaa abortista, lähipiirin historiikkaa abortista, työhistoriikkaa, niin on huomannut tämän kansalaisaloitteen aikana, että on yllättävän vaikea puhua asiallisesti ilman, että ne tunteet määrittelevät ja tuovat niitä pelkokertoimia.

Joka tapauksessa kysyisin, onko teistä oikein, että suomalainen tyttö tai nainen joutuu lähtemään ulkomaille hakeakseen sieltä esimerkiksi gynekologin ammattipätevyyden. Kun hän on saanut erikoislääkärin pätevyyden ulkomailta, hän voi palata Suomeen. Ja niin kuin sanottu, suurin osa gynekologeista tänä päivänä työskentelee sellaisissa työpisteissä, joissa ei edes raskaudenkeskeytyksiä käsitellä. Raskaudenkeskeytykset toimenpiteenä ovat vain pieni osa tätä laajaa ammattia. Siihen kuuluvat siis tehostetusti vaativat ehkäisyasiat, ihmissuhdeasiat, seksologia, lapsettomuudesta kärsivien auttaminen, raskausaikaan ja synnytyksiin liittyvät kysymykset, vaihdevuosisongelmat, monet ikänaisten vaivat, myös syöpäpotilaat ja hyväksikäytetyt, raiskausten uhrin ja niin edelleen. Elikkä on monia raskaita, vaikeita alueita ja asioita, joita haluamme olla hoitamassa. Onko teistä oikein, että Suomessa suomalaisilta tytöiltä ja naisilta blokeerataan pois kaikkien näiden asioiden hoitaminen?

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

Suomessa naisilla on oikeus aborttiin, ja se tulee näin olemaankin. Mutta kai suomalaisilla tytöillä ja naisilla pitäisi olla oikeus myös valmistua ammattiin ja pystyä hoitamaan näitä moninaisia naistentautien ja synnytysten erikoisalaan kuuluvia asioita. Toivoisin, että miettisitte tätä useamalta kantilta.

19.17 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Minun alaani eivät ole oikein nämä kätilön hommat eikä sellaiset, mutta tunnen yhden naisen, joka kirjoitti minulle kirjeen. Luen sen tässä:

"Lähdin aikoinaan opiskelemaan kätilön ammattiin, koska se tuntui unelmatyöltä. Ammatti oli monipuolinen. Ensimmäisenä ihmiset mieltävät, että se on synnytysten hoitoa, mutta se on vain osa ammatin tehtävistä. Kätilön osaamisalueeseen kuuluu naisen koko elämänsä syntymästä kuolemaan. Kätilö on myös sairaanhoitaja, ja moni työskentelee sairaanhoitajan tehtävissä, etenkin jos kätilön paikkoja ei ole vapaana.

Työn ikävä puoli on raskaudenkeskeytykset. Niitä minäkin olen joutunut naistentautien osastolla runsaasti tekemään. Usein ne hoidetaan lääkkeellisesti, ja kätilö toteuttaa ne lääkärin määräysten mukaisesti. Raskauden kesto määrää sikiön koon, mutta usein syntynyt sikiö näyttää pieneltä vauvalta: pienet sormet, varpaat, kulmakarvat näkyvät. Synnytksen jälkeen kätilö tarkistaa sekä mittaa hengenmäärän sikiön ja laittaa sen kaarimaljaan eli pahviseen oksennusastiaan, joka sairaalassa annetaan pahoinvoivalle. Toinen kaarimalja päälle, ja teipataan, ja roskapussiin. Siitä vahtimestari vie sen mahdollisiin jatkotutkimuksiin tai hävitettäväksi. Totta kai raskaudenkeskeytyksissä tarkkaillaan ja hoidetaan naista niin kauan kuin tehtävä on turvallisesti saatu päätökseen. Kylmäkolkossa huuhteluhuoneessa sikiötä käsitellessä tunteet nousivat aina pintaan. En ole erityisen uskonnollinen, mutta mielessäni aina siunasin pienen, kylmän olennon matkaan ja olin pahoillani, että näin oli tapahtunut. Tunsin itseni pyöveliksi, sillä minä toimenpiteilläni riistin elämän.

Tämä aihe on tabu. Kätilöt hoitavat työnsä mukisematta, ja toiset kärsivät enemmän kuin toiset. Oma asenne raskaudenkeskeytyksiin siis ei näy potilasta hoitaessa, eikä se missään tapauksessa saisi näkyä. Kaikkia on kohdeltava kauniisti ja empaattisesti, ajatteli itse sitten asiasta mitä vain. Suomessa nainen saa päättää tällaisista asioista. Pienellä alkavalla elämällä ei ole sanansijaa. Kätilön on osallistuttava elämän lopettavaan toimintaan, mikäli äiti on päättänyt, ettei jatka raskautta.

Moni ajattelee, että tämä on ammatinvalintakysymys. Niinhän se on, mutta minä naiivisti ajattelin ammattiin hakeutuessani, että työlläni ylläpidän ja edistän elämää ja terveyttä. Onneksi työ on sitäkin, että perehdyin erityisesti nuorten seksuaalivalistukseen, jotta esimerkiksi raskaudenkeskeytykset voitaisiin ylipäättään välttää. Nykyään se on helppoa ja vaihtoehtoja on runsaasti. Mainittakoon nyt kuitenkin, että aina kyseessä ei ole nuori ihminen, vaan olen tavannut nelikymppisiä, jotka toistuvasti tulevat päättämään raskautensa sairaalaan, jossa synnyttävät isoja sikiöitä."

Arvoisa puhemies, voinko lukea loppuun? (Puhemies: Lukekaa vain!)

"Minä en kestänyt enää unettomia öitä ja painajaisia sekä huonoa omaatuntoa työvuorojen jälkeen. Hakeuduin muuhun työhön. Mielestäni kätilöille ja muulle henkilökunnalle tulisi antaa oikeus kieltäytyä raskaudenkeskeytyksistä, sillä mahtava ammattitaito saattaa mennä ihan hukkaan, jos joutuu karttamaan kätilön työtä tämän asian takia." — Kiitos.

19.22 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Olen iloinen siitä, että edustaja Hakkarainen toi tämän elävän esimerkin tähän saliin, koska mielestäni tuossa kirjeessä kyllä

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

erittäin hyvin kuvattiin se, mistä tässä lopulta on kysymys, kun puhutaan oikeudesta vakaumukseen ja omantunnonvapaudesta.

Täällä salissa käyty keskustelu osoittaa sen, että täällä on yksinkertaisesti erilaisia vakaumuksia. Osa näkee abortin pelkästään naisen oikeutena omaan kehoonsa, osa näkee abortin jo alkaneen ihmisyksilön elämän lopettamisena. Aivan tämä sama jako on myös siellä terveydenhuoltohenkilöstön keskuudessa. Siellä on erilaisista vakaumuksista nousevia näkemyksiä suhteessa raskaudenkeskeytykseen. Mielestäni tämä täytyisi tunnustaa. Myös potilaiden kannalta on tärkeää, että siellä gynekologeilla ja lääkäreillä ja kättilöiden keskuudesta löytyy näitä erilaisia vakaumuksia suhteessa tämän syntymättömän lapsen elämään.

Täällä on kysely siitä, minkä takia täällä puhutaan elämän lopettamisesta tai miksi edustaja Laukkanen käytti sanaa tappaminen. Mielestäni se siinä mielessä on oikeutettua, että meillä on lääkäreitä ja sairaanhoitajia, jotka ajattelevat, että ihmisen elämä alkaa hedelmöittymisessä ja abortti merkitsee syntymättömän lapsen elämän lopettamista ja sen vuoksi tätä suojaa tarvittaisiin.

No, miten vakaumus sitten selvitetään? Ne lääkärit ja hoitajat, jotka tähän pykälään ja lainsäädäntöön turvautuisivat, aivan varmasti itse ottaisivat sen puheeksi ja vetoaisivat siihen. Kun itse aikoinaan valmistuin lääkäriksi, niin työpaikkaa hakiessani terveyskeskuksesta tai sairaalasta otin sen jo siinä vaiheessa, kun hain työtä, esiin, että minulla on sellainen vakaumus, jonka pohjalta en aio osallistua abortin suorittamiseen enkä voi kirjoittaa sellaista lausuntoa, jossa aborttia suositeltaisiin. Sitä vakaumusta kunnioitettiin. Omalla kohdallani ei tullut vaikeuksia työnsaannissa eikä näissä työjärjestelyissä, mutta tiedän taas niitä lääkäreitä ja kättilöitä ja hoitajia, joilla näitä vaikeuksia on ollut. Mielestäni tässä on kysymys myös terveydenhuoltohenkilöstön keskinäisestä tasavertaisuudesta, että kaikilla olisi se sama oikeus vakaumuksen suojaan.

19.25 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Suomen aborttilainsäädäntö on nykyisellään varsin tiukka ja yksityiskohtainen. Suomen aborttiluvut ovat edelleen Pohjoismaiden pienimmät. STM:n saamien selvitysten perusteella raskaudenkeskeytyksiä koskevia viikkorajoja tai terveydenhuollon henkilöstön oikeuksia kieltäytyä tehtävistä ei ole syytä muuttaa. Sen sijaan olennaista on huolehtia riittävästä ehkäisyneuvonnasta koulutusjärjestelmässämme.

Arvostan erittäin korkealle ihmisiä, jotka tekevät hoitotyötä tai sosiaalityötä. Molemmissa ammateissa ihmiset joutuvat tilanteisiin, joissa koetellaan omaa suvaitsevaisuutta ja eettisyyttä. Näissä ammateissa on usein kuunneltava ihmistä, joka apua hakee, enemmän kuin omia tarpeitaan. Toisen ihmisen aito hyväksyntä vaatii sitä, että on osattava laittaa itsensä taka-alalle ja toisen tarpeet keskiöön.

Kieltäytyminen raskaudenkeskeytyksistä johtaisi käytännössä sairaaloissa tilanteeseen, jossa osa henkilökunnasta vapautettaisiin aborttien suorittamisesta ja osa ei. Näin ei voi olla. Abortissa ei voi olla kysymys hoitohenkilökunnasta vaan jokaisen naisen oikeudesta omaan kehoon ja oikeudesta saada tarvittaessa puolueetonta apua. Terveydenhuollossa ja sosiaalityössä työskentelevät joutuvat toisinaan kohtaamaan tilanteita, joissa oma eettinen näkemys voi olla ristiriidassa hoitotapahtuman kanssa. Nämä ovat asioita, joita jokainen alalle kouluttautuva joutuu pohtimaan. Näitä olen myös itse joutunut opiskellessani pohtimaan. Ammattia valitessaan on itsensä kanssa tehtävä selväksi, mitä on työssään valmis tekemään. Tämä on myös jokaisen asiakkaan ja potilaan oikeus, sillä vastentahtoisesti työtään tekevän asiakkaaksi harva meistä haluaisi.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

Jos sitten joku alalla työskentelevä joutuu myöhemmin tilanteeseen, jossa huomaa oman arvomaailmansa muuttuneen, vaihtoehtoja asian ratkaisemiseen on olemassa muitakin kuin kansalaisaloitteen oikeus kieltäytymiseen. Työpaikoilla tehdään monista syistä töiden uudelleenorganisointia. Tällaisessa tilanteessa työyhteisön ilmapiiriin vaikuttaisi kuitenkin väistämättä, että yksi ikään kuin moralisoisi myös muita aborttityön tekemisestä, vaikka hiljaisestikin. Työjärjestelyjen sijaan minusta pitäisi kiinnittää huomiota toisenlaisiin työtehtäviin hakeutumiseen. Naistentautien erikoislääkäreitä ja hoitajia työskentelee paljon myös yksityisellä sektorilla ja avovastaanoitoilla, joilla ei abortteja suoriteta. Työpaikan vaihto voi auttaa jokaisen omaan henkilökohtaiseen eettiseen ristiriitaan.

Vaihtoehtojen etsimistä yhdessä potilaan kanssa ei pidä sotkea hoitohenkilöstön oikeuteen kieltäytyä abortin tekemisestä. Vaihtoehtoja voi etsiä. Hoitohenkilökunnan tulee kuitenkin olla rinnallakulkija, sillä kukaan ei voi eikä kukaan saa tehdä naisen puolesta päätöstä abortista. Kukaan muu ei kanna loppuelämänsä päätöksen seurauksia, olipa se sitten raskaudenkeskeytys tai raskauden jatkaminen.

Nyt tällä aloitteella taidetaan kuitenkin tavoitella jotain aivan muuta: hoitohenkilöstön kautta yritetään nyt luoda yhteiskuntaamme ilmapiiriä, jossa abortista tehdään häpeä ja tabu.

19.29 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! "Melkein joka toinen niistä naisista, jotka vankilan pihalla kanssani kävelevät, on joko sikiönlähdettäjä tahi nainen, jolta on sikiö rikollisesti poistettu ja joka suorittaa kuuden kuukauden vankeustuomiota vesileipäläisenä. Niitten joukossa on kauniita nuoria tyttöjä, sivistyneitäkin, vaikka harvemmin, sillä sellaiset saavat joko ehdonalaisen tuomion tahi eivät joudu kiinni. Kiinni joutuvat vain köyhät naiset, joitten on pakko kääntyä sivistymättömien puoskarien puoleen ja jotka sitten sairastuvat ja joiden on pakko lähteä sairaalaan, jossa heidät heti ilmiannetaan ja jossa pahimmassa tapauksessa vielä kuolinvuoteellakin poliisi kiristää tietoja. Varakkaammat maksavat tuhansia tunnetuille lääkäreille ja kättilöille eivätkä joudu kiinni." Näin kirjoittaa Hella Wuolijoki päiväkirjassaan vankilasta.

Minä otin tuon sitaatin sen takia, että täällä on paljon puhuttu tänään myös aborttioikeudesta ja minä en ole aivan varma, muistavatko kaikki, minkä takia meillä aikanaan säädettiin sellainen aborttilaki, joka meillä nyt tällä hetkellä on. Ennen sen säätämistä, vielä 1960-luvun lopulla — noista päivistä, mistä Hella kirjoittaa, puhumattakaan — meillä tehtiin kymmeniätuhansia laittomia abortteja joka vuosi. Merkittävä osa näistä aborteista johti vakaviin terveysongelmiin, jopa kuolemantapauksiin, ja on aivan selvää, että naisten elämään siinä yhteiskunnassa laki vaikutti merkittävästi.

Aborttioikeuden puolesta puhui ensisijaisesti minun mielestäni kaksi argumenttia: Ensimmäinen niistä, edelliseen viitaten, on naisen henki ja terveys. Me tiedämme tutkimusten pohjalta, että abortteja tehdään yhteiskunnassa suurin piirtein sama määrä riippumatta siitä, ovatko ne laittomia vai laillisia, riippumatta siitä, kuinka kireä aborttilainsäädäntö maassa on. Mutta jos aborttilainsäädäntö on salliva, liberaali, niin silloin näistä johtuvat erilaiset terveydelliset ja yhteiskunnalliset ongelmat ovat huomattavasti vähäisempiä. Toinen syy, minkä takia Suomessa 1970 päädyttiin pitkälti nykyisenlaiseen aborttilainsäädäntöön, on perustelu, joka käy hyvin myös abortin vastustajalle. Nimittäin näyttää siltä kansainvälisessä vertailussa, että kaikkein paras yhdistelmä aborttien vähentämiseksi on toimiva seksivalistus, hyvin saatavilla oleva ehkäisy ja vapaa aborttioikeus.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

Arvoisa puhemies! Aikakello näyttää jo punaista, mutta koska kysymys on vasta salista varatusta puheenvuorosta, haluan silti vielä lukea teille yhden sitaatin. Tämä on siitä keskustelusta, joka käytiin täysistuntosalissa vuonna 1970 perjantaina 13. päivänä. "Mikäli laki hyväksytään talousvaliokunnan esittämässä muodossa, tulee se vähentämään terveydelle vaarallisia laittomia abortteja. Se antaa myös oikeutta vähävaraisimmillekin ja syrjäseutujen naisille. Nykyinen laki on luokkalaki: yläluokkaan kuuluvilla ja sosiaalisesti hyvässä asemassa olevilla on mahdollisuus vaarattomaan aborttiin, kun köyhempi sitä vastoin joutuu puoskarin käsiin tai joutuu synnyttämään epäsuotuisiin olosuhteisiin yleensä raskaan syyllisyyden tunteen saattamana. Lakiuudistus merkitsee myös sitä, että monet naiset välttyvät tarpeettomilta masennustiloilta ja epätoivoisilta yrityksiltä lähdeettä sikiö. Välttään myös itsemurhilta ja itsemurhayrityksiltä sekä monilta myöhemmin avioeroon johtavilta pakkoavioliitoilta." Hyvät edustajakollegat, näin kirjoitti siis lääkäri ja kansanedustaja P. Räsänen 1970, ja eikös vain ennustanutkin hän hyvin.

19.34 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Olennainen kysymys tässä on, heikentäisikö tämä aloitteen mukainen lakimuutos läpi mennessään abortin saatavuutta, ja väitän, että näin todellakin varmasti tulisi tapahtumaan. Maista, joissa omantunnonvapaus on käytössä, on todettu, että abortin saatavuus on vaikeutunut. Muun muassa Italiassa 70 prosenttia gynekologeista on kieltäytynyt aborttitoimenpiteestä, ja Itävallassa on osassa maakuntia vaikeuksia saada aborttia lainkaan. WHO:n mukaan ammattihenkilön kieltäytyminen toimenpiteestä ei saa vaarantaa kyseisten terveyspalveluiden saatavuutta, ja me elämme Suomessa, joka on pitkien etäisyyksien maa. Todennäköisesti vakaumuksellisista syistä aborttitoimenpiteestä kieltäytyviä lääkäreitä ja hoitajia olisi erilaisista syistä enemmän kuin keskimäärin erityisesti Pohjois-Pohjanmaalla, Lapissa, Länsipohjassa ja Kainuussa, ja toteutuessaan lakimuutos voi johtaa siihen, että aborttia hakevat naiset ovat eriarvoisessa asemassa asuinpaikkakunnastaan riippuen. Aborttia hakiessa nopeus on valttia, ja viivästykset palvelussa eivät ole hyväksyttäviä. Pahimmillaan tämä esitetty lakimuutos voisi tarkoittaa, että abortin saaminen riippuisi asuinpaikasta tai että abortit tehtäisiin myöhemmässä vaiheessa kuin nyt.

Täällä on rinnastettu tämä armeijaan, mutta minusta tätä rinnastusta ei voi tehdä. Armeijaan pitää kaikkien miesten mennä, mutta kenelläkään ei ole velvollisuutta hakeutua sellaiselle alalle, jolla raskaudenkeskeytyksiä tehdään. Eli asevelvollisuus on kaikkia miehiä velvoittava, mutta ei ole velvollisuutta hakeutua sellaiselle alalle, jolla abortteja tehdään.

Toinen iso kysymys on se, miten määritellään vakaumus, mikä vakaumus on hyväksyttävä, ja sitä ei voi sanoa, että kristillinen vakaumus tai jokin muu eettinen vakaumus on hyväksyttävä. Käytännössä se johtaisi siihen, että kun vain ilmoittaa, että vakaumuksellisista syistä en voi tehdä, niin se silloin riittäisi, ja se voisi johtaa siihen, että iso osa hoitohenkilökunnasta kieltäytyy, koska eihän kukaan tästä toimenpiteestä tykkää, ja silloin nämä epämieluisat tehtävät kasaantuvat tietyille ihmisille ja saatavuus heikkenee.

Haluan vielä loppuun muistuttaa, että Kättilöliitto vastustaa tätä aloitetta.

19.36 Ilkka Kantola sd: Arvoisa puhemies! On tärkeätä, että tämä kansalaisaloite on täällä keskustelussa, ja minusta keskustelu on pääosin asiallista ja tuo hyvin esiin sen, niin kuin esimerkiksi edustaja Räsänen on todennut, että on erilaisia vakaumuksia ja vähän erilaiselta pohjalta tätä asiaa arvioidaan. Hyvä, että keskustellaan.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

Itse, vaikka en ole koskaan suorittanut yhtään aborttia eikä minulle ole tietystikään tehty aborttia, katson kuitenkin omaavani jonkinlaista asiantuntemusta. Tuttavapiirissäni tunnen hyvin paljon gynekologeja ja olen seurannut gynekologian opiskelua ja gynekologiksi valmistumista ja työtä, jota siellä joudutaan tekemään kaikessa laajuudessaan. Edustaja Hakkaraisen lukema kirje ei lisännyt minulle mitään informaatiota siitä, mistä on kysymys tässä kaikessa arkisuudessaan.

Edustaja Tanus, käyttitte monta hyvää puheenvuoroa, joissa kuvasitte sitä, minkälaisessa hengessä ja minkälaista eettistä syvää pohdintaa siellä tehdään, kun näitä päätöksiä ja toimenpiteitä tehdään. Ajattelen vähän niin, että eikö olisi omalla tavallaan huono asia, jos nämä henkilöt, joilla on tällainen syvälinen eettinen analyysikyky, jotka miettivät sitä ihmiselämän ja kuoleman ja elämän päättämisen kokonaisuutta syvällisesti, kokonaan poistuisivat siitä työyhteisöstä, jossa sitten joudutaan näitä ikäviä töitä tekemään. Muistan joskus keskustelun siitä, että jos meillä olisi vapaaehtoinen asepalvelus — palaan tähän asepalvelusasiaan — niin sen riskinä olisi se, että asepalvelukseen hakeutuisivat ne, jotka kaikkein mieluiten pitävät pyssyä kädessään, ovat ikään kuin sotahulluja. No, jos sitä soveltaa tähän kysymykseen, niin eikö ole parempi, että te olette siellä mukana ja mietitte ja tuotte siihen keskusteluun kaiken sen raskaan taakan kanssa myös näitä näkemyksiä? En pitäisi sitä kauhean hyvänä, jos valikoituisi se porukka, joka siellä näitä raskaita töitä tekee, ikään kuin likaista työtä. (Hannu Hoskonen: Sitä vartenhan tämä aloite tehtiin!)

19.38 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Juuri tämän vuoksi tämä kansalaisaloite on tehty. Täällä puolustetaan aborttioikeutta, ja niin kuin toistan edelleen, Suomessa naisilla on oikeus aborttiin. Toivoisin, että Suomessa naisilla olisi oikeus ja mahdollisuus myös valmistua ammattiin, niin kuin muissakin Euroopan maissa on. Sanoisin niin, että Maailman lääkäriliitto kannattaa tätä, kansainvälinen gynekologiyhdistys kannattaa tätä, kansainvälinen kättilöliitto kannattaa tätä. (Hanna Sarkkinen: Suomen Kättilöliitto ei!) Myös Suomen Lääkäriliitto on sitä mieltä, että lääkäriillä on oikeus toimia vakaumuksensa mukaisesti, kunhan hoidetaan se, että potilaan oikeus saada tarvitsemaansa hoitoa, ehkäisyä tai raskaudenkeskeytystä, ei vaarannu.

Meidän Lääkäriliiton edustajilla on vain sellainen kaunis ajatus, että tämä pitää saada kaikkialla hoidettua kollegiaalisesti. Nythän tilanne Suomen sairaaloissa on se, että osassa sairaaloita tämä tilanne on hoidettu kollegiaalisesti, täysin hyvässä yhteisymmärryksessä ja sovussa. Osa kättilöistä suorittaa raskaudenkeskeytyksiä, osa ei, ja sama tilanne on lääkäreiden kohdalla. Omista neljästä sairaalasta, missä olen ollut, kahdessa se onnistui, kahdessa se ei onnistunut, ja kun erikoistumisvirkaan valinnut lääkäri myöhemmin sai tietää, että pohdin, joudunko nyt näitä tekemään, hän sanoi, että sinua ei olisi koskaan erikoistumisvirkaan valittukaan, ja kuitenkin, niin kuin sanoin, gynekologin ammattiala on niin laaja. Tänä päivänä suurin osa suomalaisista gynekologeista sen jälkeen, kun ovat saaneet erikoislääkärin paperit, suuntautuu jollekin alalle, ei tarvita vakaumusta. Välillä tuntuu, että sana "vakaumus" on aivan kuin kirosana. Erikoisalalla riittää se, että on kiinnostusta johonkin tai toisaalta ei halua olla tekemisissä esimerkiksi raskaiden syöpäpotilaitten kanssa tai seksuaalirikosten tai nuorisogynekologiaan liittyvien hyväksikäyttöasioitten kanssa tai tiivistä hoitoa vaativien lapsettomuuspotilaitten kanssa. Ei kukaan kyseenalaista sitä, kun nämä erikoislääkärit suuntautuvat jollekin toiselle alalle. Se on täysin normaalia ammattialan sisällä.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

Sanoisin sitten niin, että jos vastaavasti eutanasia tulisi Suomeen ja kansanedustajan ammattiin liitettäisiinkin eutanasian velvoite, niin että ihmiselle, joka haluaa eutanasian, jonkun kansanedustajan pitäisi antaa sitten pilleri tai neste, ja sitten jos tähän ei suostuisi, niin olisiko oikein, että kansanedustaja menettäisi koko sen työn tai ammattialan. Näinhän kävi, kun laitettiin noin 40 vuotta sitten tuommoinen laajempi aborttioikeus gynekologeille. Silloin puhuttiin, että vakaumukselliset lääkärit, heidän näkemyksensä, tulee huomioida. Mutta näitten vuosikymmenten aikana on käynyt niin, että se, mikä ennen oli laitonta, tuli lailliseksi — ja se tietysti on erittäin hyvä asia, koska ne laittomat abortit ja niihin liittyvät komplikaatiot saatiin pois — (Puhemies koputtaa) mutta nyt siitä työstä kieltäytyminen on laitonta tai sitten menettää valtavan hienot ammattialat. Onko se oikein? Minun mielestäni ei.

19.42 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä kätilöhomma — minä en ole perillä koko asiasta. Sen ymmärrän, että minulla ei ole synnytystuskia ollut eikä tule todennäköisesti, niin paljon minä sitten tiedän. Mutta tämä naisen kirje, minkä hän lähetti, jotenkin kosketi, koska hän oli opiskellut ammattiin ja ei kestänyt niitä unettomia öitä, mitä tuo ammatti toi tullessaan — kuitenkin kuvitteli, että opiskelee semmoiseen ammattiin, joka on elämää rakentava ja mielenkiintoinen. Mutta todellisuus herätti hänet, ja hän joutui ihan vaihtamaan ammattia. Siinä on tämäkin puoli.

Sitten vielä tämä porukka, joka vaahtoa tässä hirveästi vastaan. Otetaanpa esimerkiksi, että musliminainen menisi kätilöksi ja hän joutuisi tekemään tämän abortin ja kieltäytyisi siitä vakaumuksensa takia. Tuo porukka varmasti tulisi puolustamaan tätä naista (Hanna Sarkkinen: Laki on kaikille sama!) siinä tilanteessa, aivan varmasti.

19.43 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Olen jo oman puheenvuoroni varsinaiseen kansalaisaloitteen sisältöön liittyen käyttänyt, ja niin kuin siinä toin esille, toivon, että valiokunta tekee työn perusteellisesti ja käy läpi nämä erilaiset huolet, mitä täällä esille on noussut, esimerkiksi tuon työnhakuproblematiikan taikka sen, jos vakaumus esimerkiksi muuttuu myöhemmin ja niin poispäin.

Oikeastaan se, mikä tänään on jäänyt pienemmälle, on ollut tämä kansalaisaloitteiden yleinen käsittely eduskunnassa. Mehän olemme nyt siinä tilanteessa, että meille on tulossa hetken kuluttua ensimmäinen hyväksytyn kansalaisaloitteen vastakansalaisaloite. Oikeastaan tässä keskustelussa nostan esille myös sitä, pitäisikö myös tätä kansalaisaloitteiden toimivuutta tarkastella jonkin ajan kuluttua, olemmeko sellaisessa tilanteessa, että meille voi samasta asiasta tulla jopa saman vaalikauden aikana useita kansalaisaloitteita.

Olen itse esittänyt harkittavaksi mallia, missä kansalaisaloitteessa voisi olla myös ei-alikirjoittamisen mahdollisuus. Tällä tavalla meillä olisi tietysti tiedossa se, kuinka iso kannatus kansalaisaloitteella on, mutta toisaalta myös se, onko sillä iso vastustus. Tämän tyyppisiä kansalaisaloitteita usein ovat, että ne jakavat aika vahvasti mielipiteitä.

Tämä ehkä tällaisena pohjustuksena siihen keskusteluun, mitä kansalaisaloitteiden ympärillä tulemme vielä eduskunnassakin käymään.

19.45 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Täällä on joissakin puheenvuoroissa muistutettu, että tämä keskustelu koskettaa kipeästi montaa ihmistä ehkä tässäkin salissa. Toden totta, aihe koskettaa paljon laajempaa joukkoa kuin usein ajattelemme, johtuen siitä, että abortti on aika vaiettu aihe. Siitä hyvin vähän uskalletaan keskustella, mutta aborttilain sää-

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

tämisestä lähtien on Suomessa tehty yli puoli miljoonaa raskaudenkeskeytystä. Tällä hetkellä noin 10 000 raskautta vuodessa keskeytetään eli keskimäärin 30 päivässä. Keskuudessa on satojatuhansia naisia, jotka ovat omassa kehossaan kokeneet abortin, saman verran näiden lasten isiä ja kymmeniätuhansia abortteihin osallistuneita terveydenhuollon ammattihenkilöitä, joten mistään marginaaliasiasta ei todellakaan ole kysymys.

Arvoisa puhemies! Kun täällä on siteerattu eduskunnan vanhoja pöytäkirjoja ja myös kirjeitä, joita on saatu, niin haluan vielä itsekkin lukea kirjeen, jonka eräs kätilö on nimenomaisesti halunnut tuoda kansanedustajien tietoon. Haluan tämän viestin jäävän myös eduskunnan arkistoihin. Tämän kirjeen on kirjoittanut kätilö, joka aikoinaan valmistui unelma-ammattiinsa mutta ei ole enää pystynyt jatkamaan työssään, jossa hän koki, että joutuu toimimaan vastoin vakaumustaan. Seuraavassa nyt siteeraus tästä kirjeestä:

"Minulle oli jaettu potilaaksi nainen, jolle oli määrä tehdä myöhäinen raskaudenkeskeytys. Raskausviikkoja oli kertynyt jo liki 23. Koska raskausviikkoja oli jo näin paljon, sikiö piti synnyttää. Synnytys käynnistettiin emättimeen laitettavilla tableteilla. Tablettien laittaminen oli minulle todella vaikeaa, sillä elämän lopettaminen sotii omaatuntoani vastaan. Toivoin, ettei lapsi syntyisi oman työvuoroni aikana, sillä en halunnut nähdä tekojeni seurauksia. Toisin kävi, vauva syntyi työvuoroni aikana ja kaikkien kauhuksi elävänä. Hän päästi ilmoille ensihuudon ja huiatoi vimmatusti käsiään ja jalkojaan. Kävin viereisessä huoneessa olevalta lastenlääkäriltä kysymässä, mitä teemme, elvytämmekö, kun vauva onkin hengissä ja taistelee elämästään. Mitään ei tehty, koska kyseessä oli myöhäinen raskaudenkeskeytys. Niinpä vain odotimme elonmerkkien hiipuvan. Niin tapahtuikin noin 10 pitkän minuutin kuluttua. Menin kansliaan ja itkin. Kerroin työkavereilleni, mitä oli tapahtunut. Sanoin, että olin omin käsin tappanut ihmisen enkä tulisi sitä enää koskaan tekemään uudelleen. Työkaverit lohduttivat ja sanoivat, että ei se ollut sinun valintasi vaan naisen. Kävin tapahtumaa purkamassa työpsykologin vastaanotolla useaan otteeseen. Hän totesi, että henkinen terveyteni oli vaarantunut, kun olin joutunut toimimaan vakaumustani vastaan.

Lainsäädäntömme antaa naiselle vapauden tehdä omiin arvoihinsa ja elämäntähtämyksiinsä pohjautuvan päätöksen, jatkaako hän raskautta vai päätyykö aborttiin. Monesta tuntuu epäoikeudenmukaiselta, jos nainen pakotettaisiin jompaankumpaan päätökseen. Kuitenkin hoitohenkilökunta on tilanteessa, jossa heitä voidaan pakottaa osallistumaan omin käsin toimintaan, joka on heidän vakaumustaan vastaan oleva konkreettinen elämää ja kuolemaa koskeva teko. Vaikka raskaudenkeskeytyksiin osallistuminen on varmasti kaikelle henkilökunnalle raskasta, niin on monia, jotka niihin haluavat osallistua. Se ei sodi heidän omaatuntoaan vastaan, ja he näkevät oikeutuksen naisen valinnassa. Meitä on moneksi, ja haluan itse kunnioittaa valinnanvapautta. Toivon myös, että minun omantunnonvapauttani kunnioitettaisiin. Voisin nähdä itseni vielä kätilönä esimerkiksi lapsivuodeosastolla ohjaamassa tuoreita vanhempia varhaisessa vuorovaikutuksessa, vauvanhoidossa ja imetyksessä — olen niissä hyvä — mutta koska en kykene abortteihin ja laki ei vielä tällä hetkellä turvaa minulle omantunnonvapautta, en voi tehdä kätilön työtä."

Arvoisa rouva puhemies! Tämä kätilö vielä vetosi meihin kaikkiin kansanedustajiin, että voisimme ja haluaisimme edistää omantunnonvapautta myös täällä Suomessa.

19.50 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Halusin vielä käyttää puheenvuoron alleviivatakseni sitä, että toivoisin, että Suomeen voisimme saada valinnanvapauden, valinnanvapauden kaikkien suomalaisten naisten ja tyttöjen osalle naisvaltaisille ammattialoille

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

ketään syrjimättä, ketään nonsaleeraamatta. Empaattinen ja kiireetön kohtaaminen on keskeistä potilaan kanssa. Jos ajatellaan yllätysraskaana olevia, vaikeassa elämäntilanteessa olevia naisia, se on erityisen tärkeää. Haluaisin olla alleviivaamassa sitä, että ketään ei olla tuomitsemassa eikä syrjimässä, ei katsomassa jotenkin pitkin nenänvartta, ja itse asiassa korkea lääkärin ammattimoraali tarkoittaa myös sitä, että jokainen potilas kohdataan ainutkertaisena yksilönä, jolla todella on Suomessa pitkälti kaikissa asioissa oma valinnanvapaus ja myös vapaus päättää raskauden jatkamisen ja sen päättämisen suhteen.

Itse ajattelen, yli kaksikymmentä vuotta lääkärinä olleena, että tiesiköhän kukaan potilaistani omaa vakaumustani tai asennettani aborttiin ennen kuin tämä kansalaisaloite tuli esille. Kohtasin jokaisen potilaan — myös yllätysraskaana olevat, jotka miettivät raskauden jatkamista tai joskus adoptiovaihtoehtoa, mikä on hyvä ottaa myös esiin, ja raskauden päättämistä — niin että asiaa käsiteltiin pitkälti niin, että potilas itse sai kertoa, mikä on tilanne, minkä takia hän mihinkin on päätyvässä ja niin edelleen. Ja oma lähtökohtani on, että naisen, päättääpä hän sitten mitä tahansa, on hyvä käydä läpi vaihtoehdot: raskauden jatkamisen, raskauden päättämisen, mitä se tarkoittaa, ja myös adoptiovaihtoehdon. Ja näin tämän ensimmäisen käynnin — ajattelen, että sen olisi hyvä olla tällainen selvittelykäynti — jälkeen pyysin, että jos he harkitsisivat asiaa, päätöstänsä, vielä muutaman vuorokauden, koska on paljon tutkimuksia, että silloin kun päätös on tehty levollisesti, harkiten, selkeästi, olipa se naisen oma päätös mikä tahansa, hän pärjää ja selviää sen asian kanssa jatkossa paljon paremmin.

Ajattelisin, että raskaudenkeskeytys on naisille, olipa tilanne mikä tahansa, vaikea asia. Olisi hyvä, että tällaisia naisia kohtaamaan pääsisi enemmän ja enemmän myös sellaisia terveydenhuollon ammattihenkilöitä, joilla on, sanoisinko, suuri, herkkä sydän. Me olemme valmiita rinnalla kulkemaan ja ottamaan vaikeassa elämäntilanteessa olevilta naisilta niitä taakkoja, ja toiveeni olisikin, että terveydenhuollon ammattihenkilöt — varsinkin kun he tapaavat tällaisia vaikeassa elämäntilanteessa olevia — voisivat jakaa ja ottaa tyttöltä tai naiselta sitä elämän hankaluutta, raskautta omille harteilleen, niin että nainen tai tyttö vastaanotolta lähtiessään voisi selkeämmin miettiä, mitä hän tulee elämänsä kanssa ja päätöksensä kanssa tekemään.

Minä kiitän hyvästä keskustelusta. Olen ollut hämmästynyt, yllättynyt, että siinä, missä aborttioikeus Suomessa on ja se tulee jäämään ja olemaan, monet miettivät, annetaanko suomalaisille naisille opiskelumahdollisuutta ja ammattiin valmistumisen mahdollisuutta. Toivoisin, että käsitykset tässä suhteessa myös laajentuisivat ja me saisimme tämän ammattiin valmistumisen mahdolliseksi myös Suomessa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 15/2015 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 3/2015 vp

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 3/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

19.54 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä on hallituksen esitys 15, jossa ollaan oikaisemassa vuonna 2010 tehtyä lakia koskien uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotukea. Tätä lakia ollaan muuttamassa sen takia, koska näitä tuulivoimaa koskevia hakemuksia on tullut niin paljon, että se 2 500 megawatin yläraja, joka näille tukimääräksi silloin säädettiin siinä laissa, on reilusti ylittymässä, ja tästä tulisi valtiolle valtavat kustannukset. Pitää muistaa, että silloin kun tätä lakia 2010 tehtiin, siinä samassa yhteydessähän päätettiin ydinvoimaratkaisusta, päätettiin energiapuun käytöstä, energiatehokkuudesta ja sitten lopulta tästä nyt käsittelyssä olevasta tuulivoimatuuesta.

Valiokunta kuuli asiantuntijoita, yhteensä seitsemää asiantuntijaa kuultiin, plus yhden lausunto saatiin kirjallisena. Valiokunta toteaa, että vaikka tätä lakia ollaan nyt muuttamassa — ja valtion kannalta nimenomaan niin, että ei jouduttaisi kohtuuttomiin korvauksiin tai kohtuuttomiin tukipäätöksiin, kun todella hakemuksia on enemmän kuin sen 2 500 megawatin tehon edestä — niin kuitenkin tämä lakimuutos, hallituksen esitys ja tämä mietintö, turvaa tämän alkuperäisen ajatuksen uusiutuvan energian tuesta tuulivoiman osalta. Samalla kuitenkin tämä talousvaliokunnan mietintö ja lakimuutosesitys rajaa kustannuksia, joita valtiolle aiheutuu järjestelmän saamasta suuresta suosiosta — hakemuksia tuli todella paljon — ja sitten kuitenkin tämä lakimuutosesitys turvaa myös sen, että uusiutuvan energian tavoite Suomessa toteutuu niiden tavoitteiden mukaisesti, mitä Euroopan unioni on meille velvoittanut ja mitä itse olemme omiksi tavoitteiksi asettaneet.

Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä merituuliprojektia, joka on tuonne Suomen rannikolle suunnitteilla, ja jättää sen nyt lakimuutoksen ulkopuolelle. Se on sellainen erittäin arvokasta tietoa keräävä tuulivoimaprojekti, jolle on jo jonkun verran investointitukea annettu. Huolimatta tämän tuen rajauksista nyt tämä merituuliprojekti viedään loppuun ja tällä keinoin kerätään arvokasta tietoa siitä, miten meriolosuhteisiin tuulivoimaa tulevaisuudessa tulee rakentaa. Se tieto Suomeen todella tarvitaan, koska emmehän koskaan tiedä, mikä on tilanne esimerkiksi kymmenen vuoden kuluttua. Kun tässä tilanteessa tällä hetkellä olemme ja talousvaliokunta joutui mietinnössään ottamaan nämä seikat tarkasti huomioon erittäin pitkällisen, hyvän harkinnan jälkeen, kuultuaan asiantuntijoita, niin on tärkeää, että keräämme tietoa merituuliprojektista tulevia aikoja varten. Ongelmahan aiheutui tästä kovin runsaasta hakemusryntäyksestä, kun sähkön hinta putosi markkinoilla ja syntyi tilanne, jossa nämä investointi- ja tuotantotuet menivät niin korkeiksi, että katsottiin, että se on liian kallista sähköä tälle maalle, ja tähän kohtuullisuuteen nyt sitten tällä uudella lakiesityksellä päästään.

Lopuksi, arvoisa rouva puhemies, totean vielä sen, että on syytä muistaa, ja talousvaliokunta keskusteli asiasta pitkään, että vaikka tämä uusiutuvan energian, tuulivoiman tuotantokijärjestelmä nyt lakkaa tämän lakiesityksen mukaan niin, että viimeiset hakemukset tulevat vuoden 2017 aikana — se on se takaraja, johon mennessä piti jättää näitä hakemuk-

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

sia, nythän niitä todella on jo ihan liialtikin — niin se tuotantotuki itsessään loppuu tämän lakiesityksen mukaan vuonna 2030. Kuitenkaan nyt, kun tämä tarkka takaraja on saavutettu, tämä nyt käsittelyssä oleva mietintö ei missään nimessä sulje sitä mahdollisuutta, etteikö näitä investointitukia voitaisi ja tuotantotukea tulevaisuudessakin maksaa. Talousvaliokunta painottaa, että kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että tulevaisuuden järjestelmissä markkinaehtoisuus ja teknologianeutraalius toteutuvat, koska on muistettava se, että nämä olosuhteet energiantuotannon kannalta muuttuvat lähivuosina ihan varmasti hyvin nopeasti ja niihin muutoksiin on pystyttävä reagoimaan. Eli alkäämme tehdä sellaista lainsäädäntöä, josta Suomelle aiheutuisi valtava suuret kustannukset, ja sitten jos mahdollisesti saamme halvempaa energiaa jostakin, niin ei itse olla tuottamassa turhan kallista energiaa ja olla nostamassa erilaisia tuotantokustannuksia ja ennen kaikkea ihmisten asumiskustannuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi totean vain, että valiokunta käsitteli tämän lakiesityksen erittäin huolella ja päätyi tähän mietintöön, joka mielestäni on hyvä ja tasapainoinen ottaen huomioon Suomen kohonneet tuotantokustannukset ja ottaen huomioon voimassa olevansähkönhinnan ja myös sen, että myös tulevaisuudessa tuulivoimalle jonkunasteista tukea tulee. Mutta siihen palataan sitten aikanaan, kun aletaan muun muassa uutta ilmastostrategiaa tässä talossa suunnitella.

20.00 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Tämä nykyinen syöttötariffi, joka on muutaman vuoden ollut voimassa, on toisaalta edistänyt tuulivoimarakentamista Suomessa ja kehittänyt tuulivoimateknologiaa todella paljon, mutta toisaalta sitten sen ongelma on se, että se on ollut ylikompensoinva ja ylisuuria voittoja näille tuulivoimayhtiöille tuottava eikä siinä mielessä kovinkaan kustannustehokas, joten on perusteltua, että tämä vanha systeemi suljetaan. Mutta on myös tärkeää, että uusi uusiutuvan energian tukijärjestelmä rakennetaan mahdollisimman pian, jotta investointiympäristö säilyy ennustettavana ja jotta tuulivoimarakentaminen Suomessa tulevaisuudessakin jatkuu, samoin kuin muiden uusiutuvien energioiden tukijärjestelmä. Olisikin perusteltua, että tämä uusi uusiutuvan energian tukijärjestelmä olisi teknologianeutraali kilpailutusjärjestelmä, jossa pystyttäisiin kustannustehokkaasti ja kustannustasoa ennakolta... Tai pystyttäisiin kilpailutusten kautta varmistamaan, ettei tule yllättäviä kustannuksia, ja sitten toisaalta saataisiin mahdollisimman paljon uusiutuvan energian tukea. Uusiutuva energia... — On niin myöhäinen ilta, että meinaavat mennä sanat jo ihan sekaisin. — Mutta tosiaan, pidän tärkeänä, että tämä uusi tukijärjestelmä valmistellaan mahdollisimman äkkiä, ja olisi perusteltua, että se tulisi voimaan viimeistään vuonna 2017.

20.02 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Vielä tuulivoimasta vähäsen. Edelliset hallitukset tekivät päätöksiä, joita nyt on syytä alkaa perumaan ja kiireellä. Kannatan tuulivoimatukien leikkaamista. Alun alkaenkaan ei olisi pitänyt luoda järjestelmää, jossa veronmaksajat tukevat kannattamatonta tuulivoiman tuotantoa ja ulkomaiset sijoittajat ja tuulivoimayhtiöt nappaavat rahat lompakkoihinsa. Kaikki tuo raha on pois yhteiskunnan tärkeimmistä tehtävistä.

Valtio on luvannut tuulisähkölle takuuhinnaksi 105,3 euroa per megawattitunti, eli toisin sanoen valtio maksaa takuuhinnan ja pörssisähkön hinnan erotuksen sähköntuottajille. Pörssisähkön hinta on noin 30 euroa per megawattitunti. Erotus, jonka valtio maksaa, on siis 75 euroa per megawattitunti. Kuukaudessa veroeuroja käytetään tuulisähkön tukemi-

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

seen keskimäärin 15 miljoonaa euroa. Mitä enemmän tuulee, sitä enemmän rahaa kuluu. Tuulivahinko-sivuston mukaan summa, jolla veronmaksajat tukivat eilen tätä kannattamatonta toimintaa, oli lähes 40 000 euroa ja viime viikolla summa oli 4,5 miljoonaa. Mitä järkeä tässä on? Syöttötariffin kustannukset tulevat olemaan suomalaisille veronmaksajille miljardiluokkaa. Valtion budjetti on alijäämäinen ja tulee valitettavasti olemaan vastaisuudessaakin, eli tuulivoimaa tuetaan velkarahalla. Pitäisikö valtion velkaantua entisestään tuulivoiman takia? Ei pidä.

Arvoisa rouva puhemies! Viime maaliskuussa me silloiset talousvaliokunnan perussuomalaiset jätimme vastalauseen liittyen hallituksen esitykseen siitä, että Manner-Suomi osallistuisi Ahvenanmaan maakuntaan rakennettavien tuulivoimaloiden syöttötariffien kustannuksiin. Totesimme, että jos Ahvenanmaan maakunta haluaa tukea syöttötariffilla omaa tuulivoimatuotantoaan, on sillä oikeus niin tehdä. Tuki kuitenkin täytyy maksaa maakunnan omista varoista, ei valtion budjetista, eikä tätä periaatetta ole hyväksyttävää kiertää millään erityisjärjestelyillä. Ahvenanmaan sähköverkko ei ole yhteydessä Suomeen vaan Ruotsiin Vattenfallin omistamaan alueverkkoon. Ahvenanmaalle rakennettava sähkönsäätökeskus alentaa ruotsalaisten sähkönkäyttäjien hintaa ja edistää Ruotsin teollisuuden kilpailukykyä. Tuen maksaja eli suomalainen veronmaksaja ei saa edes hyötyä maksamalleen tuelle.

Koko nykyinen tuulivoiman syöttötariffijärjestelmä tulisi uusiksi, sillä tätä menoa vuonna 2020 syöttötariffeihin uppoaa vuositasolla yli 300 miljoonaa euroa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 15/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvopaperimarkkinalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 11/2015 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 4/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 4/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

20.06 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti vain tästä hallituksen esityksestä ja talousvaliokunnan mietinnöstä. Valiokunta toteaa siinä yksimielisesti, että tämä direktiivin mukainen muutos tähän arvopaperimarkkinalakiin tarkoittaa vain sitä, että lisätään avoimuutta. Vaikka tässä nyt tietenkin poistuu tämä neljännesvuosittain tehtävän neljännesvuosikatsauksen ilmoitusvelvollisuus, niin kuitenkin tätä yhtiön tilan läpinäkyvyyttä lisätään ja pyritään näin ollen tekemään osakkeenomistajille helpommaksi saada tietoa yhtiöstä, jolloin tämä avoimuus toteutuu.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

Se on totta, että direktiiveissä ja niiden toteutuksessa tulevaisuudessa tulee olemaan — ei vain tämän lain valmistumisen jälkeen, vaan myös tulevaisuudessa — paljon, paljon vaikeuksia, koska tämä pörssimarkkinoiden avautuminen ja pääoman liikkuminen valtioiden rajojen yli ja myös koko maailmassa on niin nopeaa, että siinä mukana pysyminen vaatii kansalliselta lainsäädännöltä todella notkeutta ja tarkkaa seuranta, niin että pystymme esimerkiksi sillä torjumaan sitä, että esimerkiksi suosittaisiin jollain lailla harmaata taloutta, ja että voimme avoimella ja läpinäkyvällä järjestelmällä varmentaa nämä tällaiset pörssi-sijoitukset ja kansalaisen mahdollisuuden ostaa osakkeita. Se on hyvin vapaata avointa kauppaa, ja sillä turvataan myös se oikeus, että ihmiset eivät tule huijatuiksi.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 11/2015 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä

Hallituksen esitys HE 8/2015 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 2/2015 vp

Mietinnön pöydällepano

Puhemies Maria Lohela: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 9.10.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 9.10.2015 pidettävään täysistuntoon.

7. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus vuodelta 2014

Kertomus K 1/2015 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 2/2015 vp

Mietinnön pöydällepano

Puhemies Maria Lohela: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 9.10.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 9.10.2015 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 47/2015 vp

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 9.10.2015 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.08.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen